

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง. รายงานโครงการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2537.
กรุงเทพมหานคร : 2538.
- ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. แนวทางพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยศึกษาและฝ่ายวิจัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การอภิปราย "ปรัชญาการศึกษาไทยในรอบ 200 ปี. "วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. ฉบับที่ 4 (เมษายน - พฤษภาคม 2518)." 247 - 248.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535. กรุงเทพมหานคร : ฟันนี่พับบลิชซิง, 2534.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539).
กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534.
- คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย. รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การวิจัยและพัฒนาาระบบพฤติกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2537.
- จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. พฤติกรรมศาสตร์ : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- จำเริญ ให้อภัย. การเป็นพลเมืองดีของชุมชนและชาติในรูปแบบสังคมไทย. ใน ประมวลสาระชุดวิชาทักษะและประสบการณ์พื้นฐานสำหรับเด็กประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาราช, 2536.
- จิตรลดา สุวัตติกุล. การพัฒนาหลักสูตรวิชาสังคมไทยร่วมสมัยในระดับอุดมศึกษาตามแนวกระบวนการทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- จิระศักดิ์ นาคเสวี. การศึกษาเปรียบเทียบความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 3 จังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- เจียม เคหะรูป. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. "แนวคิดและวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ". สารพัฒนหลักสูตร. 5 (กรกฎาคม 2538) : 25 - 29.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. คู่มือการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- ตำรวจ, กรม. สถานภาพอาชญากรรมที่ว้าจว้าจกักรประจำปี 2538. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2539.
- ถาวร ชะลิทธิ. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523.
- ทิตนา แคมมณี. "การประเมินผลหลักสูตร." การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- เทพวิสุทธิเมธี, พระ. คุณธรรมของบุคคล. วัดชลประทานรังสฤษฎ์, ม.ป.ป.
- เทพเวที, พระ. ธรรมบุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 77 กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้ง กรุ๊ปจำกัด, 2531.
- นิภาพร ต่ายทอง. การพัฒนาหลักสูตรหน่วยย่อยสารเคมี กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- บุญนพ สุทธิโลม. โอวาทพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป : 2536.
- บุญมี เณรยอด. หลักการพัฒนหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหาร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ประเวศ วะสี. การพัฒนาการศึกษาในอนาคต. ในแนวทางพัฒนาการศึกษาในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. "พัฒนาการศึกษาไทย ช่วงปีพุทธศักราช 2485 - 2538 : การมัธยมศึกษา". ใน พัฒนาการด้านการศึกษาไทยในสมัยราชกาลที่ 9. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539. (เอกสารโรเนียว)
- เพชร มีกลาง. ความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
- มัตถนา สังฆะภุชณ และวราพรพรรณ น้อยสวน. ทิศทางการศึกษาในอนาคต ใน 100 ปีกระหวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.

- เมท์ลิงเจอร์ ไฮเวิร์ด ดี. คู่มือการสอนสังคมศึกษา. UNESCO Handbook for the Teaching of Social Studies/Howard D. Mehlinger บรรณาธิการ ; อัปสร มีสิงห์ แปล. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- ยุติธรรม, กระทรวง. รายงานประจำปี พ.ศ. 2538 ศาลเยาวชนและครอบครัว - สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ฉบับเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมฉลองทรงครองราชสมบัติครบ 50 ปี. กรุงเทพมหานคร : ยุพศ, 2539.
- ลิกวนยู. 20 ระเบียบทองคำ (20 Golden Rules). วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (กันยายน 2534) : 1.
- วันเพ็ญ คำเมือง. ลักษณะของพลเมืองดีในทัศนะของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- วัลลภ พุ่มพวง. ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- วิชาการ, กรม. รายงานการวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และ อาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษ 1990. กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- วิชาการ, กรม. หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสังคมศึกษา พระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาวราชเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำจารุสภา, 2535.
- วิชาการ, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬารุสภา, 2533.
- วิชุด สุรัตน์เรืองชัย. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์สำหรับครู ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุชะฎิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ศิริเพ็ญ บุรณศิริ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนตามรูปแบบการนิเทศเพื่อให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521.
- สวัสดิ์ อุทวานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : วงเดือนการพิมพ์, 2527.

- สมคิด ชนะเรืองสกุลไทย. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบครูประจำการทางเทคนิคอุตสาหกรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สมจิต จันทร์ฉาย. การพัฒนาหลักสูตรบริโภคนิยม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สมจิตร วัฒนคุลัง. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. "ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษา". ในรวมบทความการประชุมโครงการ. บรรณาธิการโดยสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สาคร พุทธิพาน. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. รายงานของคณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรมวุฒิสภาพิจารณาการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. (อัดสำเนา)
- สุจรีต เพียรชอบ. ลักษณะแนวโน้มและการพัฒนาหลักสูตร. ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุชาติ ลีตระกูล. การพัฒนาหลักสูตรสำหรับลูกกรรมกรก่อสร้างก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- สุนีย์ ช่วยออก. ความสำนึกต่อความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.
- สุมน อมรวิวัฒน์. สมบัติพิพม์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุรียา เหมตะศิลา. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการพัฒนาหลักสูตรแบบมีฐานมาจากโรงเรียน สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2537.
- สุวัฒน์ พุทธิเมธา. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2534.

- เสวก ใจสะอาด. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.
- อนุสรณ์ ทรงประสิทธิ์. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.
- อรจิต ภูแพ. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดี ในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.
- อุไรवास ปริติติลล. การวิเคราะห์พัฒนาการของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในประวัติศาสตร์การศึกษาภาคบังคับไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, Chariotte. "How Fares Law - Related Education ?" Curriculum Report of the NASSE. 16 (May 1987).
- Angell, V. Ann, "Democratic Climates in Elementary Classrooms : A review of Theory and Research" Theory and research in social Education. 22 (Summer, 1991) : 241 - 266.
- Appleton, Ann Leslie. "Citizenship Education and Political Socialization of Filipino School Children in a Provincial Setting," Dissertation Abstracts International. 36 (May 1976) : 6590 - A.
- Bandura, A. Social learning Theory. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1977.
- Barr, James. Teaching Strategies for the Social Studies : Inquiry, Valuing and Decision - Making. Massachusetts : Addison - Wesley Publishing Co., 1972.
- Beauchamp, George A. Curriculum Theory. 4 th ed. Itasca, Illinois : F.E. Peacock Publisher, 1961.
- Berg, Roger. "A New Model for Law - Focused Education," The Social Education. 39 (March 1975) : 165.
- Blough, C.L. and McClure, C.H. Fundamentals of Citizenship. Chicago : Laidlaw Brothers, 1948.

- Butts, R. Freeman. Analysis of Civic Education in the United States : National Standards and Civic Education in the U.S. Paper presented at the International Conference on Western Democracy and Eastern Europe : Political, Economic and Social Changes, East Berlin, Germany, 1991. The revival of Civic Learning. Bloomington : Phi Delta Kappa Educational Foundation, 1988.
- Callahan, William T., Jr., and Ronald A. Banaszak, eds. Citizenship for the 21st Century. Bloomington, IN : ERIC Clearinghouse for Social Studies / Social Science Education, 1990.
- Cary, Charles Douglass. "Education for Citizenship in the U.S.S.R." Dissertation Abstracts international 12 (June, 1970) : 5493 A.
- Center for Civic Education. CIVITAS. Calabasas, California : 1996.
- Cheung, Wing Sum. "The Integrated Curriculum Sequencing Model. Ed. D. Dissertation School of Education, Northern Illinois University; 1989.
- Conrard, Daniel, and Diane Hedin. Experiential Education Project. St. Paul, MN : University of Minnesota, 1982.
- Cutis, F. Charles. The Core Ideas of CIVITAS : A Framework for Civic Education. ERIC Digest. 2 (March 1992).
- Davies, Ivor K. Objectives in Curriculum Design. London : McGraw - Hill Book Co., 1978.
- Davis, E. James, Fernlund, Maxey Phyllis, Civics : If Not, Why Not? The Social Studies. 86 (March/April 1995) : 56 - 59.
- Doll, Charles. "Civic Education with the International Relationship. ERIC Digest. 2 (April 1992) 2."
- Don, Rowe. Education for Citizenship - A World Concern. The Journal of The Citizenship Education. 13 (November 1995) : 3 - 6.
- Ehman, Lee H. "The American School in the Political Socialization Process." Review of Education Research. 50 (Spring 1980) : 99 - 119.
- Englehardt, Carroll Lee. " The Common Schools and Ideal Citizenship Iowa : 1876 - 1921" Dissertation Abstracts International. 12 (March, 1970) : 2973 - 2975 A.
- Englehart, Max D. Methods of Education Research Content Analysis. Chicago : Rand McNally and Co., 1972.

- Faith, Emile F. and Brown. Richard. Our Civic life and Progress. Chicago : Mentzer, Bush and Company, 1951.
- Farouk, Jack. "Citizenship Education in Nigerian Junior Secondary School." Dissertation Abstracts International. 11 (June, 1991) : 2970 A.
- Fedyck, Micheline. "Concept of Citizenship and Nationality in High School American History Textbooks, 1913 - 1977." Dissertation Abstracts International. 41 (August 1980) : 565 - 566 A.
- Fenton, Edwin. The New Social Studies. London : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1967.
- Gagne, Robert M. The Conditions of learning. New York : Holt Rinehart and Winston, 1970.
- Gange, Robert M. and Leslie, J. Briggs. Principle of Instructional Design. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 2 nd. New York : McGraw- Hill book Company, Inc., 1959.
- Griffith, D. Anthony. "Social Studies for Nation Building : A View from a Developing Society" The Social Studies. 86 (July/August 1990) : 161 - 165.
- Guidera, Jack. "Citizenship Education : A Field Study of its Practice in Two High Schools." Dissertation Abstracts International. 24 (March, 1992) : 1034 A.
- Guyton, Edith. An Analysis of the Cognitive Antecedents of Political Variable. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. New Orleans, April 23-27, 1984.
- Harwood, Arthur. "Social Studies Classroom Climate and Students Political Attitudes : Views from Three High School Civic Classes." Dissertation Abstracts International. 12 (January, 1992) : 3240 A.
- Havighurst, Robert J. "Today '& Children and Tomorrow '& World." Journal of the Association of Children Education International. 39 (April 1967) : 358 - 360.
- Hepburn, Mary a. editor. Democratic Education in Schools and Classrooms. Washington, DC : National Council for the Social Studies, 1983.
- Hodgetts, A. B. What culture ? What heritage ? Toronto : OISE Press, 1968.
- Hoge, D. John. Civic Education in School. ERIC Digest. 11 (December 1988)
- Hughes, Roy Osgood. Building Citizenship. New York : Allyn and Bacon, Inc., 1988.

- Janowitz, Morris. The reconstruction of Patriotism : Education for Civic Consciousness. Chicago : The University of Chicago Press, 1963.
- Jarolimek, John. "The Knowledge Base of Democratic Citizenship." The Social Studies. 81 (September/October 1990) : 21 - 23.
- Jarolimek, John. Social Studies in Elementary Education. New York : Macmillan Company, 1977.
- Judith, Torney - Purta. Civic Education. Proposal Approved by The International Association for the Evaluation of Educational Achievement, 1994.
- Kaltsounis, Theosre. Teaching Elementary Social Studies. West Nyack : Parker Publishing, 1987.
- Kelehear, Dwight Zachary. "Citizenship Education Effects in the Studia Humanitatis Schools of Italy and in the United States : An Historical Perspective." Dissertation Abstracts International. 10 (April, 1994) : 3685.
- Kirby, Kathleen. Community Service and Civic Education. ERIC Digest. 8 (October 1989).
- Kochhar, S. K. The teaching of Social Studies. New Delhi : Starting Publisher, 1975.
- Korean Educational Develop A Study of Educational Inovation in Republic of Korea. 1979, 103 p. typed.ments Institute.
- Leming, James S. "Research on Social Studies Curriculum and Instruction : Interventions and Outcome in the Social - Moral Domain," In Review of Research in Social Studies Education : 1976 - 1983, edited by William B. Stanley, Washington D.C. : National Council for the Social Studies, 1985.
- Lemlech, Johana Kasin. Curriculum and Instructional Methods for the Elementary School. New York : Macmillan Publishing Co., 1984.
- Mager, R. F., and Beach, K. M. Developing Vocational Instruction. Belmont, California : Freran Publishers, 1976.
- Martin, J. "Integrating Ethics into the Marketing Curriculum." Journal of Education for Business. 65 (Spring 1990) : 322.
- Maseman, V. "The Current Status of Teaching about Citizenship in Canadian Elementary and Secondary Schools" Canada and Citizenship Education. Toronto : Canadian Education Association, 1989.
- Massialas, Byron G. and Joseph Hurst B. Social Studies in A New Era. New York : Longman , 1969.

- Michaelis, John U. Social Studies for Children : A Guide to Basic Instruction. New Jersey : Prentice - Hall, 1980.
- Mullis, Ina. Effects of Home and School on Learning Mathematic, Political Knowledge and Political Attitudes. Denver : Education Commission of the States, 1979.
- Murphy, Ann Christine, "The Effectiveness of the Social Studies to Attain Its Goal of Citizenship Education." Dissertation Abstracts International. 42 (July 1981) : 76 A.
- Oliva, Peter F. Developing the Curriculum. 3 rd. ed. New York : Harper Collins, 1992.
- Parker, W., & Jarolimek, H. Citizenship and the Critical Role of the Social Studies. Washington, DC : National Council for the Social Studies, 1995.
- Parker, Walter and Theodore Kaltsounis. "Citizenship and Law - Related Education", "In Elementary School Social Studies : Research as a Guide to Practice. Edited by V.A. Atwood, Washington, D.C. : National Council for the Social Studies, 1986.
- Patrick, J. John. Civic Education for Constitutional Democracy : An International Perspective. ERIC Digest. 8 (December 1995).
- Pelz, Jacqueline Weatherspon. "An Analysis of the Perceived Desired, and Measured Status of Citizenship Education in Selected Iowa Schools." Dissertation Abstracts International. 39 (June 1978) : 7122 A.
- Pratt, David. Curriculum : Design and Development. New York : Harcourt Brace Jovanovich, 1980.
- Provus, Malcolm. Discrepancy Evaluation for Educational Program Improvement and Assessment. Berkeley, California : Mccutchat Publishing Corporation, 1971.
- Rose, Harold and James Hensley. "The Relationship between Anomia and Participation in Adult Basic Education." Appalachian Adult Education Center. 2 (June 1972) : 3 - 19.
- Rowntree, Derek. Educational Technology in Curriculum Development. 2 nd ed. London : Harper & Row Publishers, 1985.
- Saylor, J. Galen, Alexander, William M.; and Lewis, Arthur. Curriculum Planning for Better Teaching and Learning. 4 th. ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1981.
- Saylor, J. Galen. Planning Curriculum for Modern School. New York : Holt Rinehart and Winston, 1981.

- Schmik, Ellen Joy. "A Study of Attitudes Towards Citizenship as Reported by Suburban High School Students". Dissertation Abstracts International. 4 (October, 1973) : 1499 A.
- Sears, Alan. " Social Studies as Citizenship Education in English Canada : A Review of Research" Theory and Research in Social Education. 22 (Winter, 1994) : 6 - 43.
- Skillbeck, Malcolm. School - Based Curriculum Development. London : Harper & Row Publishers, 1982.
- Sowell, F. "Democratic Values and Their Development" The Social Studies. 73 (September / October, 1996) : 24.
- Stake, Robert E. "The Countenance of Educational Evaluation". Teachers College Record. 68 (April, 1967) : 523 - 540.
- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt Brace and World, 1962.
- Tarrow, N. " Human Rights Education : A Comparison of Canadian and U.S." Educational Research Quarterly. 12 (4): 13.
- The International Association for the Evaluation Achievement. What Citizenship, 1994, 126 p. typed.
- The International Civic Education Committee. CIVITAS : A Framework for Civic Education. Washington, D.C. : National Council for
- Tyler, Raph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : The University of Chicago Press, 1971.
- UNESCO. Country Paper - India. Mimeographed. 1981.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1) ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิต เพ็ชรขอบ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2) รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
3) รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิณฑนานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โพธิสุข	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5) รองศาสตราจารย์บรรเทา กิตติศักดิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6) รองศาสตราจารย์พินดา สินสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิสา สิริวิพันธ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี
8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรมา รอดดารา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9) ดร.สิริพร บุญญานันต์	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
10) อาจารย์เอกรินทร์ สีมหาศาล	สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์
11) อาจารย์ประไพพรรณ โกศัยสุนทร	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
12) อาจารย์สุคนธ์ สินธพานนท์	โรงเรียนดินทรเดชา
13) อาจารย์นงนุช สารภรณ์	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
14) อาจารย์เกษม พึ่งพา	โรงเรียนวัดราชบพิธ
15) อาจารย์จูลริณี สุขสังข์	โรงเรียนสวนกุหลาบนนทบุรี
16) อาจารย์เจษฎา แซ่มประเสริฐ	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

รายละเอียดจำแนกตามเครื่องมือดังนี้

ก. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของคณกรุงเทพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัศนะของคณกรุงเทพ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิณฑนานนท์
2. รองศาสตราจารย์บรรเทา กิตติศักดิ์
3. อาจารย์นงนุช สารภรณ์

ข. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ดร.สิริพร บุญญานันต์
2. รองศาสตราจารย์พนิดา ลินสุวรรณ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรมา รอดดารา

ค. แบบประเมินเอกสารหลักสูตรพลเมืองศึกษา

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจิต เพียรชอบ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงศ์ใหญ่
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิลังษานานนท์
4. อาจารย์นงนุช สารภรณ์
5. รองศาสตราจารย์พนิดา ลินสุวรรณ

ง. แบบทดสอบวิชาพลเมืองศึกษา

จ. แบบวัดเชิงสถานการณ์

ฉ. แบบประเมินตนเอง

1. รองศาสตราจารย์พนิดา ลินสุวรรณ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิสา สิริวิวัฒน์
3. อาจารย์เอกรินทร์ สิมหาศาล
4. อาจารย์เกษม พึ่งพา
5. อาจารย์จุลริณี สุดสังข์

ช. เอกสารหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษาและเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษา

ซ. แผนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงศ์ใหญ่
2. รองศาสตราจารย์บรรเทา กิตติศักดิ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี โพธิสุข
4. อาจารย์ประไพพรรณ โกศัยสุนทร
5. อาจารย์นงนุช สารภรณ์

ภาคผนวก ข.

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของคนกรุงเทพฯ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทัศนะของคนกรุงเทพฯ
2. แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. แบบประเมินเอกสารหลักสูตรพลเมืองศึกษา
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพลเมืองศึกษา
5. แบบวัดเชิงสถานการณ์
6. แบบประเมินตนเอง
7. แบบวัดเจตคติ

ต้น

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของคนกรุงเทพฯ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทัศนะของคนกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ตามความเป็นจริง

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) ต่ำกว่า 20 ปี

( ) 20 - 30 ปี

( ) 31 - 40 ปี

( ) 41 - 50 ปี

( ) 51 - 60 ปี

( ) สูงกว่า 60 ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ระดับประถมศึกษา

( ) ระดับมัธยมศึกษา

( ) ระดับอนุปริญญา

( ) ระดับปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4. ที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในเขต ..... กรุงเทพมหานคร

5. สถานภาพ

- ( ) โสด
- ( ) สมรส
- ( ) หม้าย
- ( ) หย่า

6. ลักษณะอาชีพ

- ( ) ค้าขาย
- ( ) รับราชการ
- ( ) พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ( ) เกษตรกร
- ( ) รับจ้าง/ลูกจ้าง
- ( ) นักธุรกิจ/อุตสาหกรรม
- ( ) นักการเมือง
- ( ) ประกอบอาชีพอิสระ
- ( ) ชำราชการบ้านอายุ/พ้นอายุการทำงาน
- ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ .....

7. รายได้ของครอบครัวประมาณเดือนละ

- ( ) 1,000 - 5,000 บาท
- ( ) 5,001 - 10,000 บาท
- ( ) 10,001 - 15,000 บาท
- ( ) 15,001 - 20,000 บาท
- ( ) สูงกว่า 20,001 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร

ในปัจจุบันเราจะพบว่ากรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมายจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น รายงานประจำปีกรุงเทพมหานคร รายงานการวิจัย เอกสารและบทความ จากปัญหาที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานี้เป็นปัญหาที่ควรดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ท่านคิดว่าปัญหาข้อใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความสำคัญมาก
- 3 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความสำคัญน้อย
- 1 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด

ปัญหา	ลำดับความสำคัญของปัญหา				
	5	4	3	2	1
1. ปัญหาการจราจร	.....	.....	.....	.....	.....
2. ปัญหาความปลอดภัย	.....	.....	.....	.....	.....
3. ปัญหาการว่างงาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. ปัญหาชุมชนแออัด	.....	.....	.....	.....	.....
5. ปัญหาความยากจน	.....	.....	.....	.....	.....
6. ปัญหาสุขภาพอนามัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. ปัญหาหอบเร่งแฉ่งลอย.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. ปัญหามลพิษทางอากาศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. ปัญหามลพิษทางเสียง.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. ปัญหาน้ำเสีย.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. ปัญหาขยะมูลฝอย	.....	.....	.....	.....	.....
12. ปัญหาน้ำท่วม.....	.....	.....	.....	.....	.....
13. ปัญหาอาชญากรรม	.....	.....	.....	.....	.....
14. ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์.....	.....	.....	.....	.....	.....
15. ปัญหาการไม่ไปใช้สิทธิหรือออกเสียงเลือกตั้ง.....	.....	.....	.....	.....	.....

นอกจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ท่านคิดว่ากรุงเทพมหานครยังต้องเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ อีกหรือไม่ถ้ามีขอความกรุณาให้ท่านช่วยเสนอเพิ่มเติม

ปัญหา	ลำดับความสำคัญของปัญหา				
	5	4	3	2	1
1.	.....	.....	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....	.....	.....
4.	.....	.....	.....	.....	.....
5.	.....	.....	.....	.....	.....
6.	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร

การแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานครต้องใช้วิธีการหลากหลาย การพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร เป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยป้องกันการเกิดปัญหาและช่วยแก้ปัญหาได้ในระยะยาว ผู้วิจัยได้รวบรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรปลูกฝัง ให้แก่เด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร จากเอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อันได้แก่ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คำสอนในพระพุทธศาสนา คำปราศรัย และข้อคิดเห็นของบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับจากสังคม ได้คุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนจำนวน 20 คุณลักษณะ

ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านให้ช่วยแสดงความคิดเห็นต่อคุณลักษณะต่าง ๆ ว่าคุณลักษณะใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีความจำเป็นมากที่สุดที่นักเรียนจะต้องมีคุณลักษณะนั้น ๆ
- 4 หมายถึง มีความจำเป็นมากที่นักเรียนจะต้องมีคุณลักษณะนั้น ๆ
- 3 หมายถึง มีความจำเป็นปานกลางที่นักเรียนจะต้องมีคุณลักษณะนั้น ๆ
- 2 หมายถึง มีความจำเป็นน้อยที่นักเรียนจะต้องมีคุณลักษณะนั้น ๆ
- 1 หมายถึง มีความจำเป็นน้อยที่สุดที่นักเรียนจะต้องมีคุณลักษณะนั้น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณลักษณะ	5	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. ความเสียสละ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. ความอดทน.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. ความเมตตาากรุณา.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. ความซื่อสัตย์สุจริต.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. ความกตัญญูกตเวที.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. ความมีระเบียบวินัย.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. ความประหยัด.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. ความขยันหมั่นเพียร.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. ความยุติธรรม.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. การรู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
13. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์.....	.....	.....	.....	.....	.....
14. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด.....	.....	.....	.....	.....	.....
15. การรู้จักแก้ปัญหา.....	.....	.....	.....	.....	.....
16. ความมีเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....	.....
17. การเคารพสิทธิและการปฏิบัติตามหน้าที่.....	.....	.....	.....	.....	.....
18. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย.....	.....	.....	.....	.....	.....
19. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....	.....	.....	.....	.....	.....
20. ตระหนัก สนใจและมีส่วนร่วมในทางการเมือง.....	.....	.....	.....	.....	.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นแล้ว ท่านคิดว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครยังจะต้องมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีกหรือไม่ ถ้ามีขอความกรุณาให้ท่านช่วยเสนอแนะเพิ่มเติม

คุณลักษณะ	5	4	3	2	1
1.	.....	.....	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....	.....	.....
4.	.....	.....	.....	.....	.....
5.	.....	.....	.....	.....	.....
6.	.....	.....	.....	.....	.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**

คำชี้แจง

การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาโดยใช้ฐานข้อมูลชุมชน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการสำรวจ ในทัศนะของคนกรุงเทพฯ ฯ โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,820 คน ผลการสำรวจพบว่า ปัญหาที่คนกรุงเทพฯ ฯ เห็นว่ามีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ

1. ปัญหาจราจร
2. ปัญหายาเสพติด
3. ปัญหามลพิษทางอากาศ
4. ปัญหาอาชญากรรม

และในการสำรวจคุณลักษณะที่คนกรุงเทพฯ ฯ เห็นว่ามีความสำคัญในระดับมากที่สุดและควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร คือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความมีระเบียบวินัย
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ประกอบการสร้างแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านเพื่อแสดงความคิดเห็นทั้งนี้ ผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากท่าน ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม เพราะการมีส่วนในการตอบแบบสอบถามของท่านจะมีความสำคัญและมีความหมายต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ
  - ชาย
  - หญิง
2. อายุ
  - 31 - 40 ปี
  - 41 - 50 ปี
  - 51 - 60 ปี
  - สูงกว่า 60 ปี
3. ศาสนาที่นับถือ
  - พุทธ
  - คริสต์
  - อิสลาม
  - อื่น ๆ (โปรดระบุ)
4. ระดับการศึกษา
  - ระดับอนุปริญา
  - ระดับปริญญาตรี
  - สูงกว่าปริญญาตรี
  - อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา ดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตรพลเมืองศึกษา
2. ขอบข่ายและการจัดเนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษา
  - 2.1 ขอบข่ายของหลักสูตรพลเมืองศึกษา
  - 2.2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรพลเมืองศึกษา
  - 2.3 การจัดลำดับเนื้อหา

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ ตามลำดับคะแนน ที่มีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง ข้อความนั้นท่านเห็นด้วยน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยเลย

ทั้งนี้ท่านสามารถเสนอข้อแนะนำเพิ่มเติมได้ ในช่องด้านขวาสุดและท้ายข้อคำถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อความ	ลำดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. จุดประสงค์ของหลักสูตรพลเมืองศึกษา						
1) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ประเทศชาติ.....						
2) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญ ของกฎหมายในฐานะที่เป็นกติกาของสังคมและ ปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะพลเมืองดีของสังคม.....						
3) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองไทย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและมีส่วนร่วม ร่วมในการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ.....						
4) เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและ ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว และชุมชนในสังคมประชาธิปไตย.....						
5) เพื่อเป็นการเตรียมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีขีดความสามารถในการเป็นพลเมืองดี.....						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

ข้อความ	ลำดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2. ขอบข่ายและการจัดเนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษา						
2.1 ขอบข่ายของหลักสูตรพลเมืองศึกษา						
1) การจัดเนื้อหาเป็นแบบบูรณาการโดยการนำเนื้อหาจากบูรณาการ						
1.1) นำมาจากแขนงวิชาต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นสังคมศาสตร์เช่นสังคมวิทยา ประวัติศาสตร์รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ						
1.2) เน้นเนื้อหาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน						
1.3) เน้นเหตุการณ์ปัจจุบัน						
1.4) เน้นลักษณะของพลเมืองที่พึงปรารถนาในสังคม						
1.5) เน้นความรู้เชิงจริยธรรมคุณธรรม ค่านิยมให้ผสมผสานกันไป						
2) ขอบข่ายการจัดเนื้อหาเป็นการเตรียม บุคคล เพื่อ						
2.1) ให้สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วย ตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจความเป็นไปในสังคม						
2.2) เน้นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน และความรับผิดชอบร่วมกัน						
2.3) เป็นการสร้างอุปนิสัยที่ดี มีวินัยใน การทำงาน และมีจริยธรรมที่ดีงาม						
2.4) ให้สามารถพัฒนาตนเองทั้งทาง จิตใจและสติปัญญา						
3) เนื้อหามีลักษณะเป็นความคิดรวบยอดและหลักการ						
4) จัดเนื้อหาโดยเน้นทักษะทางสังคม						
5) เนื้อหาสาระไม่จำเป็นต้องเป็นข้อเท็จจริง ที่เน้นความจำ แต่จะเน้นเนื้อหาที่นำไปสู่การตัดสินใจ						
6) เนื้อหาวิชาสนองตามเป้าหมายและมีความชัดเจนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

ข้อความ	ลำดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2.2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรพลเมืองศึกษา						
1) คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง						
1.1) ความรับผิดชอบ						
1.2) ความมีระเบียบวินัย						
1.3) ความซื่อสัตย์สุจริต						
1.4) ความซื่อสัตย์สุจริต						
1.5) การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด						
2) ความรู้สำหรับการเป็นพลเมืองดี						
2.1) รัฐธรรมนูญ กฎหมายอื่น ๆ						
2.2) สิทธิมนุษยชน						
2.3) บทบาทของพลเมือง สิทธิ หน้าที่และการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมือง						
2.4) ปัญหาสังคมและแนวทางแก้ไข						
3) ทักษะที่จำเป็นและพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม						
3.1) ทักษะการคิด						
3.2) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร						
3.3) ทักษะในการแก้ปัญหา						
3.4) เคารพในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น มีใจ กว้าง						
3.5) เต็มใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย เสียภาษีอากร การมีส่วนร่วมในการ แสดงออกถึงความรักชาติ						
3.6) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ กลุ่มโดยการ เข้ามามีส่วนร่วม การเป็นผู้นำและการออกเสียง เลือกตั้งภายในกลุ่ม						
3.7) การเสนอความคิดเห็นแก่หน่วย ราชการขอ เสนอแนะเพิ่มเติม						

แบบประเมินเอกสารหลักสูตรพลเมืองศึกษา

คำชี้แจง

แบบประเมินเอกสารหลักสูตรพลเมืองศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นครอบคลุมหัวข้อที่

ต้องการ

ประเมิน 6 หัวข้อ คือ

1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตร
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร
3. เนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษา
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การจัดการเรียนการสอน
6. การวัดผลการเรียนการสอน

แบบประเมินนี้เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีความหมาย

ดังนี้

5	หมายถึง	หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากที่สุด
4	หมายถึง	หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มาก
3	หมายถึง	หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ปานกลาง
2	หมายถึง	หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้่น้อย
1	หมายถึง	หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้่น้อยที่สุด

ขอให้ท่านพิจารณาเอกสารหลักสูตรพลเมืองศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นแล้วให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน และถ้าท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม โปรดกรุณาเขียนลงในช่องว่างท้ายหัวข้อการประเมิน เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูล ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ

สูงขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์

ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะในส่วนของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

.....

.....

.....

3. การประเมินเนื้อหา

- (1) สอดคล้องต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- (2) ครอบคลุมสาระที่ควรรู้เกี่ยวกับพลเมืองศึกษา
- (3) การจัดลำดับเนื้อหาเหมาะสมและมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง
- (4) เหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษาของผู้เรียน
- (5) เป็นเนื้อหาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของนักเรียน
- (6) สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5	4	3	2	1
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

ข้อเสนอแนะในส่วนของเนื้อหา

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. การประเมินการนำหลักสูตรพลเมืองศึกษาไปใช้

- 1) การเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้สามารถ สนองจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตร
- (2) ได้มีการเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ ที่สอดคล้องกับหลัก
สูตรมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้อยู่
- (3) ได้ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการนำ
หลักสูตร
- (4) การเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้มี ความชัดเจนสามารถนำไป
ปฏิบัติได้

5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะในส่วนการนำหลักสูตรพลเมืองศึกษาไปใช้

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การประเมินการจัดการเรียนการสอน

- (1) เสนอวิธีการสอนหลายลักษณะซึ่งเหมาะสม กับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร
- (2) วิธีการสอนที่เสนอมีความชัดเจนนำไปปฏิบัติได้
- (3) เสนอกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้อง กับหลักสูตร
- (4) เสนอแนะสื่อที่มีความเหมาะสมและสอดคล้อง กับหลักสูตร
- (5) นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

5	4	3	2	1
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

ข้อเสนอแนะในส่วนของการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

6. การประเมินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- (1) เสนอวิธีการวัดผลหลายลักษณะซึ่งเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร
- (2) วิธีการวัดผลที่เสนอมีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้
- (3) เสนอแนะการใช้เครื่องมือวัดผลได้สอดคล้องกับวิธีการวัดและประเมินผล
- (4) เสนอแนะภาพรวมของการวัดและประเมินผลได้ชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติได้จริง

5	4	3	2	1
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

ข้อเสนอแนะในการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพลเมืองศึกษา

คำชี้แจง ข้อสอบชุดนี้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบมีจำนวน 65 ข้อ เวลา 45 นาที

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยให้นักเรียนทำลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครได้ถูกต้อง
  - 1) เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำส่วนใหญ่
  - 2) เป็นที่ราบสูงสลับกับที่ราบลุ่ม
  - 3) เป็นที่สูงสลับกับที่ราบลุ่ม
  - 4) เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลกับที่ราบลุ่ม
2. ข้อใดกล่าวถึงลักษณะภูมิอากาศของกรุงเทพมหานคร ไม่ถูกต้อง
  - 1) อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำเกือบตลอดทั้งปี
  - 2) ฤดูร้อนอากาศจะแห้งแล้ง อุณหภูมิสูงตลอดปี
  - 3) ฝนที่ตกลงกรุงเทพมหานครเป็นฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
  - 4) ค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิระหว่างเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่เย็นที่สุดแตกต่างกันไม่มาก
3. รูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานครตรงกับข้อใด
  - 1) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
  - 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค
  - 3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ
  - 4) การบริหารราชการส่วนกลาง
4. ลักษณะการปกครองของกรุงเทพมหานครในข้อใดผิดจากความเป็นจริง
  - 1) แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 50 เขต
  - 2) แบ่งการปกครองออกเป็นเขตและแขวง
  - 3) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้มาจากการแต่งตั้ง
  - 4) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอยู่ในตำแหน่งวาระละ 4 ปี
5. ที่ตั้งของกรุงเทพมหานครในข้อใดถูกต้องที่สุด
  - 1) ตั้งอยู่ทางตอนบนของภาคกลาง
  - 2) ตั้งอยู่ใกล้อ่าวไทยปากแม่น้ำท่าจีน
  - 3) ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี
  - 4) ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาคร
6. ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานครในข้อใดถูกต้องที่สุด
  - 1) เริ่มสถาปนาเป็นราชธานีในปี พ.ศ.2310
  - 2) เดิมเคยตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา
  - 3) บริเวณพระราชวังเดิมเคยเป็นที่อยู่ของชาวอินเดีย
  - 4) สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

7. กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่มีคนหลายเชื้อชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานชนชาติใดมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการนับถือศาสนาของคนไทยมากที่สุด
- 1) อินเดีย เขมร
  - 2) จีน อินเดีย
  - 3) เขมร มุสลิม
  - 4) ญี่ปุ่น มอญ
8. ชนชาติใดที่เข้ามามีอิทธิพลในด้านการค้าในกรุงเทพมหานครมากที่สุด
- 1) จีน
  - 2) มอญ
  - 3) ชาวตะวันตก
  - 4) อินเดีย
9. บริเวณใดที่ชาวตะวันตกเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่มากที่สุด
- 1) สำเพ็ง
  - 2) บางรัก
  - 3) ริมคลองมหานาค
  - 4) กักพระยาตรี
10. ในสมัยรัชกาลที่ 45 ชนชาติใดเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขายกับไทยมากที่สุด
- 1) ญี่ปุ่น
  - 2) จีน
  - 3) อังกฤษ
  - 4) อเมริกา
11. ข้อใด ไม่ใช่ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจร
- 1) จำนวนรถที่เพิ่มมากขึ้น
  - 2) ผู้ใช้รถใช้ถนนขาดวินัย
  - 3) ขาดระบบการขนส่งมวลชน
  - 4) ขาดการวางแผนเรื่องการจราจร
12. ข้อใดเป็นผลกระทบที่เกิดจากปัญหาจราจร
- 1) ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ
  - 2) เกิดปัญหามลพิษ
  - 3) สุขภาพจิตเสื่อม
  - 4) เสียเวลาในการเดินทาง
13. แนวทางในการแก้ปัญหาจราจรในข้อใดทำได้โดยไม่ต้องเสียงบประมาณ
- 1) จัดระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ
  - 2) ส่งเสริมวินัยจราจร
  - 3) ติดต่อบริษัทโทรศัทพ์แทนการใช้รถ
  - 4) ดำเนินการเข้มงวดกับผู้ใช้รถ
14. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาจราจรได้โดยวิธีใดจึงจะได้ชื่อว่าช่วยประหยัดและลดปัญหามลพิษในกรุงเทพมหานคร
- 1) นั่งรถโดยสารประจำทางไปโรงเรียน
  - 2) ขี่รถจักรยานไปโรงเรียน
  - 3) โดยสารรถไฟไปโรงเรียน
  - 4) พ่อขับรถไปส่งที่โรงเรียน
15. โครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาจราจร โครงการใดใช้งบประมาณน้อยที่สุด
- 1) โครงการรถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร
  - 2) โครงการเดินทางทางน้ำ
  - 3) โครงการเชื่อมถนนตามตรอกและซอย
  - 4) โครงการสร้างสะพานข้ามทางแยก
16. ปัญหาใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของคนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด

- 1) ปัญหาอาชญากรรม
2) ปัญหาจรรยาบรรณ
3) ปัญหาเสพยาเสพติด
4) ปัญหามลพิษ
17. ข้อใด มิใช่ สาเหตุของปัญหาอาชญากรรม
1) ความยากจน
2) ขนาดของครอบครัว
3) ความบกพร่องทางจิต
4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
18. ข้อใดเป็นผลกระทบที่เกิดจากปัญหาอาชญากรรม
1) เสียวทรัพย์สิน
2) สุขภาพจิตเสื่อม
3) ทุพพลภาพ
4) เสียวชีวิต
19. ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้โดยวิธีใด
1) เป็นพยานชี้ตัวผู้กระทำความผิด
2) ดูแลทรัพย์สินของตน เองอย่างดี
3) เข้าจับกุมคนร้ายทันทีที่เห็นว่าทำผิด
4) ตรวจสอบบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นคนร้าย
20. ข้อใดกล่าวได้ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในการปราบปรามอาชญากรรม
1) ช่วยจับกุมผู้กระทำความผิดทุกกรณี
2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด
3) ไปเป็นพยานในศาล
4) เฝ้าดูผู้สงสัยว่าจะกระทำความผิด
21. ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน พบว่าสิ่งเสพติดที่กำลังแพร่หลายมากที่สุดคือข้อใด
1) ผิ่น
2) กัญชา
3) ยาบ้า
4) โทเคน
22. การติดยาเสพติดมีผลต่อตัวผู้เสพในข้อใดมากที่สุด
1) บุคลิกภาพ
2) ญาติพี่น้อง
3) สังคมรังเกียจ
4) เสียวสุขภาพ
23. ผลกระทบของปัญหาเสพยาเสพติดที่มีต่อประเทศชาติมีหลายประการ ยกเว้นข้อใด
1) สูญเสียวัยการบุคคล
2) เสียวประมาณในการปราบปราม
3) เสียวประมาณในการบำบัด
4) เสียวชื่อเสียง
24. ผลกระทบของปัญหาเสพยาเสพติดที่มีต่อสังคมมากที่สุด คือข้อใด
1) ปัญหาเศรษฐกิจ
2) ปัญหาอาชญากรรม
3) ปัญหาทางการเมือง
4) ปัญหาความยากจน

25. คนส่วนใหญ่คิดว่ายาเสพติดเพราะสาเหตุใด
- 1) ถูกเพื่อนชักจูง
  - 2) ขาดความรู้เรื่องยาเสพติด
  - 3) ถูกหลอกให้ทดลอง
  - 4) ต้องการงานให้ได้มาก ๆ
26. ความหมายของมลพิษทางอากาศในข้อใดถูกต้องที่สุด
- 1) อากาศที่มีสารปนเปื้อน
  - 2) อากาศที่มีสิ่งแปลกปลอมอันก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต
  - 3) อากาศที่ประกอบด้วยก๊าซต่าง ๆ ในสัดส่วนที่เกินกว่ามาตรฐานกำหนด
  - 4) อากาศที่มีสิ่งปนเปื้อนในเกณฑ์มาตรฐานไม่เกิน 300 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
27. การป้องกันปัญหามลพิษทางอากาศตรงกับข้อใด
- 1) เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน
  - 2) สั่งปิดโรงงานที่ปล่อยอากาศเสีย
  - 3) ตั้งด่านตรวจจับรถที่มีควันดำ
  - 4) รณรงค์ให้ประชาชนเลิกขับรถส่วนตัว
28. นักเรียนมีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหาพิษทางอากาศได้โดยวิธีใด
- 1) ช่วยปลูกต้นไม้ในบ้านตัว.เอง
  - 2) ช่วยเจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด
  - 3) เดินรณรงค์ให้ประชาชนรู้ถึงอันตรายของอากาศเป็นพิษ
  - 4) เป็นอาสาสมัครช่วยเจ้าหน้าที่ตรวจจับผู้ซัดรถที่มีควันดำ
29. สาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศได้รวดเร็วที่สุดคือข้อใด
- 1) ก๊าซเสียจากยานพาหนะ
  - 2) ก๊าซเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม
  - 3) การเผาขยะในครัวเรือน
  - 4) การเผาป่า
30. อันตรายที่ร่างกายได้รับอันเนื่องจากปัญหามลพิษทางอากาศก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบการทำงานของร่างกายในข้อใด
- 1) ระบบย่อยอาหาร
  - 2) ระบบการไหลเวียนของโลหิต
  - 3) ระบบการดูดซึมอาหาร
  - 4) ระบบทางเดินหายใจ
31. ความหมายของกฎหมายในข้อใดถูกต้องที่สุด
- 1) ข้อบังคับของสังคมที่ใช้บังคับความประพฤติทั้งหลายของบุคคล
  - 2) ข้อบังคับของรัฐที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามด้วยความสมัครใจ
  - 3 ข้อบังคับของรัฐถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและต้องได้รับโทษ
  - 4) ข้อบังคับของรัฐใช้บังคับความประพฤติของบุคคลแต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีผิด

32. ข้อใด ไม่ใช่ ลักษณะสำคัญของกฎหมาย

1) เป็นข้อบังคับที่ใช้ได้เสมอไป	2) เป็นข้อบังคับที่ไม่ต้องปฏิบัติตาม
3) ต้องมีสภาพบังคับ	4) เป็นคำสั่งที่ใช้ได้ทั่วถึง

33. ข้อใด กล่าวถึงความหมายของรัฐธรรมนูญได้ถูกต้อง

1) ผู้มีอำนาจในรัฐ	2) ผู้ที่นำกฎหมายไปใช้
3) ผู้มีอำนาจในการออกกฎหมาย	4) ผู้ที่ร่างกฎหมาย

34. ข้อใดเรียงลำดับโทษทางอาญาได้ถูกต้องที่สุด

1) กักขัง จำคุก ริบทรัพย์สิน ประหารชีวิต ปรับ	2) ปรับ กักขัง จำคุก ริบทรัพย์สิน ประหารชีวิต
3) กักขัง ริบทรัพย์สิน ปรับ จำคุก ประหารชีวิต	4) ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

35. ข้อใดเป็นความแตกต่างของโทษทางแพ่งและโทษทางอาญา

- 1) โทษทางแพ่งเป็นความผิดที่ต้องชดใช้ด้วยทรัพย์สินเพียงอย่างเดียว
- 2) โทษทางแพ่งชดใช้ด้วยทรัพย์สินส่วนโทษทางอาญามีทั้งปรับและจำคุก
- 3) โทษทางแพ่งเป็นความผิดเฉพาะด้วยยอมความไม่ได้ต้องรับโทษโดยถูกจำคุก
- 4) โทษทางอาญาเป็นความผิดเฉพาะด้วยยอมความได้เสียแต่ค่าปรับเพียงอย่างเดียว

36. ข้อใดเป็นสถานที่สาธารณะ ขณะทำการหรือให้บริการจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด

1) รถยนต์โดยสารทั่วไป	2) สถานพยาบาล
3) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน	4) ห้างสรรพสินค้า

37. ข้อใดเป็นสถานที่สาธารณะขณะทำการหรือให้บริการจัดเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่ บริเวณห้องพักส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่สาธารณะ

1) มหาวิทยาลัย	2) ลิฟต์โดยสาร
3) โรงเรียนมัธยมศึกษา	4) เครื่องบินโดยสารภายในประเทศ

38. เขตสูบบุหรี่จะพบได้ในบริเวณใด

1) โรงเรียนประถมศึกษา	2) สนามกีฬาในร่ม
3) ห้องชมมหรสพ	4) ที่พักผู้โดยสาร

39. การแสดงเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ ข้อใด ไม่ถูกต้อง

1) ต้องแสดงโดยเปิดเผย	2) แสดงไว้บริเวณใดก็ได้ที่เห็นได้ชัดเจน
3) ติดไว้บริเวณประตูทางเข้า	4) แสดงไว้ในที่ลับตาคนจะได้ไม่สูบบุหรี่

40. ข้อใด ไม่ใช่ ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎจราจร

1) สะดวกปลอดภัย	2) ถึงที่หมายรวดเร็วทันใจ
3) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	4) ลดจำนวนอุบัติเหตุ

41. สถานที่สาธารณะในข้อใด ที่กำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพ ผู้ไม่สูบบุหรี่

- 1) ห้องทำงานในโรงพยาบาล
- 2) มีอากาศหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 20 ลูกบาศก์ฟุต/นาที/คน
- 3) เป็นสถานที่ที่มีการระบายอากาศถ่ายเทหมุนเวียนภายในอาคาร
- 4) เป็นบริเวณที่เมื่อสูบบุหรี่แล้วไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

42. ผู้ที่ขี่ที่ขับรถมาพบสัญญาณไฟจราจรในข้อใด ต้องหยุดรถหลังเส้นให้รถหยุดเมื่อเห็นว่า ปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรแล้วจึงให้ขับรถต่อไปด้วยความระมัดระวัง

1) ไฟจราจรสีเขียว	2) ไฟจราจรสีแดง
3) ไฟจราจรสีเหลือง	4) ไฟจราจรสีเหลืองกระพริบ

43. การกระทำของบุคคลใดเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก

- 1) บุญสม หยุดรถเมื่อเห็นสัญญาณไฟเหลือง
- 2) บุญนำ จอดรถตรงบริเวณที่มีสีขาวแดงริมบาทวิถี
- 3) บุญพา ขับรถด้วยความเร็ว 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมงบนทางด่วน
- 4) บุญศรี เปิดไฟเลี้ยวเพื่อให้สัญญาณแก่รถคันหลังก่อนที่จะเลี้ยวรถ

44. ข้อใดอธิบายความหมายของสัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจรได้ถูกต้องที่สุด

- 1) สัญญาณที่แสดงด้วยมือและแขน
- 2) สัญญาณที่แสดงด้วยวิธีใดก็ได้เพื่อให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตาม
- 3) สัญญาณที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแสดงเพื่อให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตาม
- 4) สัญญาณที่เป็นเครื่องหมายหรือสัญญาณลักษณะอื่นเพื่อให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตาม

45. การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดจะทำให้เกิดประโยชน์ในข้อใดมากที่สุด

1) การแก้ปัญหาจราจรได้ผลดี	2) สถิติการจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎจราจรลดลง
3) การเกิดอุบัติเหตุจะลดน้อยลง	4) ลดปัญหามลพิษทางอากาศ

46. ความหมายของยาเสพติดให้โทษในข้อใด ไม่ถูกต้อง

- 1) สิ่งเสพเข้าไปแล้วก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย
- 2) สิ่งเสพเข้าไปแล้วก่อให้เกิดความต้องการเสพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
- 3) สิ่งเสพเข้าไปแล้วผู้เสพต้องการเสพต่อไปโดยไม่สามารถหยุดได้
- 4) สิ่งเสพเข้าไปแล้วช่วยให้จิตใจร่าเริงและกระตือรือร้นที่จะทำงาน

47. การเรียงลำดับโทษของยาเสพติดที่มีฤทธิ์ร้ายแรงจากน้อยไปหามากในข้อใด ถูกต้องที่สุด
- 1) เฮโรอีน มอร์ฟิน กระห่อมม กัญชา
  - 2) กัญชา กระห่อมม มอร์ฟิน ผิ่น
  - 3) กัญชา กระห่อมม ผิ่น เฮโรอีน
  - 4) ผิ่น เฮโรอีน กัญชา กระห่อมม
48. เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ผลิต ยาบ้า ได้ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ยาบ้าจัดเป็นยาเสพติด ประเภทใด
- 1) ยาอันตราย
  - 2) ยาหลอนประสาท
  - 3) สารระเหย
  - 4) ยากระตุ้นประสาท
49. เอกถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับพร้อมเข็มฉีดยาซึ่งมีเฮโรอีนอยู่เอกมีความผิดตามข้อใด
- 1) เสพยาเสพติด
  - 2) มียาเสพติดไว้ในครอบครอง
  - 3) เสพและมีอุปกรณ์ที่ใช้เสพไว้ในครอบครอง
  - 4) มีอุปกรณ์ที่ใช้เสพยาเสพติดไว้ในครอบครอง
50. การกระทำในข้อใด ไม่จัด เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522
- 1) อรพิน สูบผิ่นอยู่ที่บ้าน
  - 2) อรชา ปลุกกัญชาไว้จำหน่าย
  - 3) อรศรี รับจ้างนำเฮโรอีนไปส่งให้ลูกค้า
  - 4) อรสา นำยาบ้าที่ตำรวจจับได้มาวิเคราะห์ดูส่วนผสมของยา
51. บุคคลใด มิได้ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
- 1) สุภาพ ปลุกผิ่น
  - 2) สุรชัย สูบผิ่น
  - 3) สุชาติ นำผิ่นไปแจกให้เพื่อน
  - 4) สุรสิทธิ์ ดูวิดีโอที่คนเรื่องพิษภัยของผิ่น
52. การกระทำความผิดของบุคคลใดก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมน้อยที่สุด
- 1) บัญชา ค้ายาบ้า
  - 2) บันเทิง เสพยาบ้า
  - 3) บัณฑิต ผลิตยาบ้า
  - 4) บวรแสง ขายอุปกรณ์ที่ใช้ผลิตยาบ้า
53. ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะได้รับโทษมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งใดเป็นสำคัญ
- 1) ปริมาณของยาเสพติด
  - 2) ประเภทของยาเสพติด
  - 3) วัตถุประสงค์ในการครอบครอง
  - 4) ปริมาณและประเภทที่มีในการครอบครอง
54. ยาเสพติดประเภทใดที่มีไว้ในครอบครองแต่ไม่ได้จำหน่าย ไม่ต้องมีความผิดตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
- 1) ยาบ้า ผิ่น
  - 2) กัญชา มอร์ฟิน
  - 3) กระห่อมม โคเคน
  - 4) ยาแก้ไอผสมโคเคอีน ยานัตถ์
55. อัตราโทษที่รุนแรงที่สุดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษคือ ทัณฑ์ใด
- 1) ปรับ
  - 2) กักขัง
  - 3) จำคุก
  - 4) ประหารชีวิต

56. ข้อใด จัดเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 1) เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม
  - 2) เพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิด
  - 3) เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม
  - 4) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานได้ถูกต้อง
57. ข้อใด มิใช่ สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 1) การรับทราบข้อมูลและข่าวสาร
  - 2) การร้องเรียนกล่าวโทษผู้ที่กระทำละเมิด
  - 3) การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เฉพาะเรื่องที่เราได้ประโยชน์
  - 4) การได้รับชดเชยค่าเสียหายในกรณีที่เกิดอันตรายจากการกระทำของผู้อื่น
58. การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต้องได้รับโทษอย่างไร
- 1) รับผิดชอบทางแพ่งเพียงอย่างเดียว
  - 2) รับผิดชอบทางอาญาเพียงอย่างเดียว
  - 3) รับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา
  - 4) ขึ้นอยู่กับความผิดว่าร้ายแรงเพียงใด
59. การกระทำในข้อใด ไม่จัด เป็นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 1) กำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
  - 2) กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
  - 3) ทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
  - 4) จับกุมผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
60. บุคคลในข้อใดดำรงตำแหน่งประธานกรรมการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- 1) นายกรัฐมนตรี
  - 2) ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
  - 3) อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
  - 4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ฯ
61. ข้อใดเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- 1) จับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
  - 2) กำหนดมาตรฐานและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
  - 3) ร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ
  - 4) เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศปีละ 2 ครั้ง
62. เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่เกิดจากสาเหตุใด
- 1) เหตุสุดวิสัย
  - 2) เกิดสงคราม
  - 3) ผู้ได้รับอันตรายประมาทเอง
  - 4) เจ้าของประมาทจนเกิดความเสียหาย

63. กองทุนสิ่งแวดล้อมจัดตั้งขึ้นเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ยกเว้นข้อใด
- 1) จัดทำระบบน้ำเสียรวม
  - 2) ให้เอกชนกู้ยืมเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย
  - 3) ให้หน่วยราชการกู้ยืมเพื่อนำมาใช้รณรงค์ป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม
  - 4) ให้รัฐวิสาหกิจนำไปใช้เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
64. บริเวณใดที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม อดและจัดมลพิษ
- 1) โรงสีข้าวที่มีฝุ่นละอองจากการสีข้าวฟุ้งกระจาย
  - 2) โรงงานน้ำแข็งที่ปล่อยให้แอมโมเนียรั่วออกมาในชุมชน
  - 3) โรงงานปูนซีเมนต์ที่มีฝุ่นละอองปูนฟุ้งกระจายอยู่ภายในโกดังเก็บของ
  - 4) โรงงานผลิตปลากะปองที่มีน้ำล้างโรงงานไหลออกมาตามท่อน้ำเสีย
65. หน่วยงานใดที่มีบทบาทมากที่สุดในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
- 1) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์
  - 2) กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงคมนาคม
  - 3) กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงสาธารณสุข
  - 4) กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง

ตารางเฉลยแบบทดสอบ

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	1	21	3	41	1	61	2
2	1	22	4	42	4	62	4
3	3	23	4	43	2	63	3
4	3	24	2	44	2	64	2
5	3	25	3	45	1	65	3
6	4	26	2	46	4		
7	1	27	3	47	3		
8	1	28	3	48	4		
9	1	29	2	49	3		
10	3	30	4	50	4		
11	3	31	3	51	4		
12	3	32	2	52	2		
13	2	33	3	53	2		
14	2	34	4	54	4		
15	2	35	1	55	4		
16	1	36	1	56	1		
17	2	37	3	57	3		
18	2	38	2	58	3		
19	2	39	4	59	4		
20	2	40	2	60	1		

แบบวัดเชิงสถานการณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนี้ต้องการทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้โดยคำตอบในแต่ละข้อไม่มีข้อถูกหรือข้อผิด ให้นักเรียนเลือกตอบตามความรู้สึกของตนเองและตอบด้วยความจริงใจมากที่สุด
2. แบบวัดเชิงสถานการณ์ฉบับนี้มีทั้งหมด 50 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

คำสั่ง

จงทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนตัดสินใจแล้วว่าเป็นคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ 0 ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนทำหนังสือแผ่นที่ของโรงเรียนขาด นักเรียนจะบอกเพื่อนว่าอย่างไร

- ก. บอกให้เพื่อนให้ไปบอกครู
- ข. ไม่เป็นไรเดี๋ยวก็ได้หนังสือใหม่มาใช้
- ค. เธอควรจะซ่อมหนังสือแผ่นที่ให้ดีเหมือนเดิม
- ง. หนังสือของโรงเรียนควรรักเท่ากับหนังสือของตนเอง

เมื่อนักเรียนพิจารณาแล้วชอบคำตอบในข้อ ข ก็ให้ทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ดังนี้

ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
1.	2	3	1	4
2.	1	~~2~~	3	4
3.	1	3	4	2

ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ข เป็นข้อ ค ให้ทำดังนี้

ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
1.				
2.		~~X~~		~~X~~
3.				

1. ถ้านักเรียนมาถึงโรงเรียนสาย ขณะที่เพื่อน ๆ กำลังทำกิจกรรมหน้าเสาธง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
  - ก. ควรปรับปรุงตนเองใหม่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีของน้อง ๆ
  - ข. ต่อไปต้องมาโรงเรียนให้ทันเช้าแถวทุกวัน
  - ค. ไม่สบายใจที่ทำผิดระเบียบของโรงเรียน
  - ง. รู้สึกอายเพราะใคร ๆ ก็หันมามอง
2. ถ้านักเรียนกำลังเดินแถวกลับบ้าน ขณะที่ผ่านร้านค้าเห็นเจ้าของร้านกำลังเปิดการ์ตูนเรื่องที่นักเรียนชอบ นักเรียนจะเลือกทำตามข้อใด
  - ก. อยากดูแต่ไม่กล้ากลัวถูกทำโทษ
  - ข. รีบกลับบ้านคุณพ่อคุณแม่จะได้ไม่ห่วง
  - ค. หยุดดูสักครู่คงไม่ทำให้กลับถึงบ้านช้าเท่าไรหรอก
  - ง. กลับบ้านตรงเวลาทุกวันแล้วค่อยไปดูโทรทัศน์ที่บ้าน
3. ถ้านักเรียนมีการบ้านที่จะส่งครูในวันพรุ่งนี้ แต่นักเรียนดูฟุตบอลโลกจนดึกและนอนหลับหึ่ง ๆ ที่การบ้านยังไม่เสร็จ นักเรียนจะทำอย่างไร
  - ก. ไปโรงเรียนด้วยความไม่สบายใจ
  - ข. ยอมรับผิดกับครูและสัญญาว่าจะไม่ทำอีก
  - ค. รีบตื่นขึ้นมาทำการบ้านแต่เข้ามืดให้เสร็จทันส่ง
  - ง. รีบไปลอกการบ้านเพื่อนก่อนเพื่อให้มีการบ้านส่งครู
4. ขณะที่ครูกำลังสอนนักเรียนเห็นเพื่อนคนหนึ่งแอบเอาการบ้านวิชาอื่นขึ้นมาทำโดยไม่สนใจฟังครูอธิบาย นักเรียนคิดอย่างไรที่เห็นเพื่อนทำอย่างนั้น
  - ก. สงสัยจะรีบทำให้เสร็จทันส่งครู
  - ข. เรียนวิชาไหนก็ควรทำงานของวิชานั้น
  - ค. น่าจะเก็บงานไว้ทำในเวลาพักกลางวัน
  - ง. การนำงานอื่นขึ้นมาทำในเวลาพักกลางวัน
5. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรที่เห็นเพื่อนแอบเอาขนมขึ้นมากินในขณะที่ครูกำลังสอน
  - ก. เป็นสิ่งที่น่าละอายแก่ใจ
  - ข. ผิดกฎระเบียบของห้องเรียน
  - ค. น่าจะอดใจไว้กินตอนพักกลางวัน
  - ง. ครูกำลังสอนนักเรียนควรตั้งใจฟัง

6. นักเรียนกับเพื่อนกำลังเดินไปโรงเรียนระหว่างทางมีการแสดงดนตรีของคนตามบอดนักเรียนต้องการหยุดฟัง แต่เพื่อนถามว่า "วันนี้เราขอทำความสะอาดห้องเรียน ไม่ใช่หรือ" นักเรียนจะตอบเพื่อนว่าอย่างไร
- ใช่แล้วต้องรีบไปเดี๋ยวถูกรายงานว่าได้ทำเวร
  - จริงด้วย ถ้าเราไม่รีบไปช่วยเพื่อนทำเวรห้องคงสกปรก
  - รู้แล้วขอฟังเดี๋ยวเดียวไปซ้ำหน่อยคงไม่เป็นไรหรอก
  - จริงสิ มันเป็นหน้าที่ของพวกเรา
7. ถ้านักเรียนแต่งตัวผิดระเบียบแล้วถูกครูว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนจะเลือกทำตามข้อใด
- ยอมรับฟังแต่อยากแต่งตัวเหมือนเดิม
  - ปรับปรุงการแต่งกายเพื่อไม่ให้ถูกหักคะแนนความประพฤติ
  - ปรับปรุงการแต่งกายใหม่เพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นนักเรียนที่เรียบร้อย
  - แต่งกายให้ดูกระเบียดเพราะคิดได้ว่ายังเป็นนักเรียนอยู่
8. ถ้านักเรียนเดินไปห้องน้ำพบเพื่อนกำลังเขียนข้อความบนฝาผนังห้องน้ำดำเพื่อนคนที่ นักเรียนไม่ชอบนักเรียนจะทำอะไร
- อยู่เฉย ๆ เพราะไม่ชอบเพื่อนคนนั้นอยู่แล้ว
  - บอกเพื่อนว่าเดี๋ยวครูรู้จะถูกทำโทษ
  - เตือนเพื่อนว่าทำอย่างนี้ทำให้ฝาผนังห้องน้ำสกปรก
  - ห้ามเพื่อนไม่ให้เขียนถึงแม้จะเขียนดำคนที่เราไม่ชอบ
9. ถ้านักเรียนไปซื้ออาหารกลางวันแล้ว มีคนกำลังยื่นเข้าแถวรอซื้ออาหารจำนวนมากนักเรียนมีความคิดเห็นตรงกับข้อใด
- ที่จริงอยากฝากให้เพื่อนซื้อแต่เห็นใจคนที่มาก่อน
  - เข้าแถวเป็นระเบียบเร็วกว่าแย่งกันซื้อ
  - เข้าแถวดีกว่าเพราะเป็นระเบียบของโรงเรียน
  - ไปต่อท้ายแถวคนมาก่อนควรได้ซื้ออาหารก่อน
10. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อน ๆ กำลังเล่นการพนัน นักเรียนจะบอกเพื่อน ๆ ว่าอย่างไร
- เลิกเล่นเถอะเดี๋ยวครูมาเห็น
  - อย่าเล่นเลยมันเป็นการสร้างนิสัยที่ไม่ดี
  - ไปวิ่งเล่นหรือทำงานอย่างอื่นเถอะ
  - อย่าเล่นการพนันเลยมันผิดระเบียบ

11. นิดกับน้อยจะเดินกลับบ้านด้วยกันทุกวันวันนี้นิดเกิดอยากเล่นฟุตบอลจึงชวนน้อยให้แวะเล่นฟุตบอล ก่อนกลับบ้านจึงทำให้กลับถึงบ้านช้ากว่าปกติ ถ้าแม่ถามจะตอบว่าอย่างไร
- บอกว่าครูปล่อยข้า
  - โกหกว่าคงไม่ดีหรอกที่เราทำอย่างนี้
  - จะดีหรือเราไม่เคยทำอย่างนี้เลยนะ
  - เราต้องพูดความจริงถึงจะถูกลงโทษก็ยอม
12. เวลาพักกลางวันขณะที่พรสวรรค์กำลังนั่งทำการบ้านอยู่เพื่อน ๆ กำลังเล่นบาสเก็ตบอลอยู่ในสนามบังเอิญ ลูกบอลกระเด็นมาถูกกระดานหน้าต่างห้องเรียนแตก ครูได้ยินเสียงจึงเดินมาดูและถามพรสวรรค์ว่าใครทำ กระดานแตกถ้านักเรียนเป็นพรสวรรค์นักเรียนจะตอบว่าอย่างไร
- ตอบว่าไม่ทราบเพราะกลัวเพื่อนถูกทำโทษ
  - ตอบว่าไม่ทราบเพราะนั่งทำการบ้านอยู่
  - ตอบว่าเพื่อนทำแตกเพราะถ้าไม่บอกครูอาจทำโทษนักเรียนทุกคน
  - ตอบไปตามความจริงเพราะคนทำผิดก็ควรจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน
13. มณฑากับรจนาช่วยครูขายของที่ร้านค้าสหกรณ์โรงเรียนทุกวันวันนี้หลังจากขายของเสร็จมณฑาบอกรจนา ว่าเธอแอบเอาเงินจากการขายของมา 20 บาทเรามาแบ่งกันคนละ 10 บาทนะถ้านักเรียนเป็นรจนานักเรียน จะตอบมณฑาว่าอย่างไร
- ต่อไปเธออย่าทำอย่างนี้อีกนะ
  - ฉันไม่เอาหรอกเพราะมันไม่ใช่เงินของฉัน
  - เอาไปคืนครูดีกว่าฉันว่าเธอทำไม่ถูกนะเดี๋ยวจะเคยตัว
  - เธอทำไม่ถูกนะแต่เงินแค่ 20 บาทครูคงไม่รู้หรอกว่าเธอเอามา
14. นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้าเพื่อนคนหนึ่งเก็บของที่มีคนทำตกไว้ในโรงเรียนได้แล้วไม่นำส่งครู
- ถึงมีความจำเป็นก็ไม่ควรเก็บของนั้นไว้
  - เราจะไม่ทำอย่างนั้นเป็นอันขาด
  - ควรถูกทำโทษเพื่อไม่ให้เป็นอย่างอื่น
  - เพื่อนไม่น่าทำอย่างนั้นเลย

15. อาจารย์ทรงศักดิ์ตรวจการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ พบว่ามีการลอกการบ้านกันหลายคนจึงสอบถามนักเรียนในห้องว่าใครลอกการบ้านเพื่อนมาส่งถ้านักเรียนอยู่ในกลุ่มที่ลอกการบ้านเพื่อนด้วยนักเรียนจะบอกอาจารย์ทรงศักดิ์ได้อย่างไร
- ตอบไปตามความจริงเพราะเมื่อทำผิดก็ควรต้องรับผิด
  - ตอบว่าลอกเพื่อให้มีการบ้านส่งเหมือนเพื่อน ๆ
  - ตอบว่าเห็นเพื่อน ๆ ลอกจึงลอกบ้าง
  - ตอบว่าลอกและบอกชื่อเพื่อนที่ลอกทุกคน
16. พิกพทำแก้วตกแตกขณะกำลังแก้วพิภพอยู่บ้านคนเดียวเพราะคุณพ่อคุณแม่ออกไปนอกบ้าน เมื่อคุณพ่อคุณแม่กลับมากลับมาพิภพเข้าไปสารภาพว่าคุณแม่ครับตอนที่คุณแม่ไม่อยู่ผมทำแก้วตกแตกนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่อการกระทำของพิภพ
- เป็นการกระทำที่นักเรียนต้องนำมาปฏิบัติ
  - เมื่อเราทำผิดถึงคนอื่นจะไม่เห็นเราก็จะรู้ตัวเองว่าเราทำผิด
  - พิภพคงกลัวว่าคุณแม่จะรู้ว่าทำแก้วแตกเลยต้องรีบบอกก่อนที่จะถูกทำโทษ
  - เมื่อทำผิดน่าจะทำอย่างพิภพเพราะจะได้รับคำชมเชยว่าเป็นคนที่กล้ารับผิด
17. ธิดารับปากกับคุณแม่ว่าจะทำงานบ้านขณะที่ธิดากำลังรดน้ำต้นไม้อยู่น้ำบ้านจิตราเดินมาชวนธิดาให้ไปเดินซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าและบอกว่างานบ้านเก็บไว้ทำวันหลังก็ได้ถ้านักเรียนเป็นธิดานักเรียนจะตอบจิตราอย่างไร
- ไปก็ได้แต่เธอต้องรอฉันทำงานบ้านให้เสร็จก่อน
  - ไม่ไปหรอกเดี๋ยวคุณแม่กลับมาทำงานไม่เสร็จจะถูกดุ
  - ไปก็ได้แต่คงไปได้คนเดียวเพราะต้องรีบกลับมาก่อนที่คุณแม่จะกลับมา
  - ไม่ได้หรอกฉันต้องทำงานให้เสร็จเรียบร้อยและต้องเผ้าบ้านเพราะไม่มีใครอยู่บ้าน
18. สุนีย์เห็นเอกทำรายงานที่ครูมอบหมายให้อยู่คนเดียวจึงเดินเข้าไปถามว่า "เอกทำไมเธอมาทำรายงานอยู่คนเดียว" เอกตอบว่า "ก็ยังเข้าอยู่ในเพื่อน ๆ ยังไม่มากก็เลยทำไปเรื่อย ๆ" สุนีย์พูดต่อว่า "ทำไมไม่รอให้เพื่อน ๆ มาพร้อมกันก่อนค่อยทำอย่างนี้เธอก็เสียเปรียบเพื่อนแยะซิ" ถ้านักเรียนเป็นเอกนักเรียนจะตอบสุนีย์ว่าอย่างไร
- ไม่เป็นไรหรอกฉันทำอย่างนี้เป็นประจำ
  - ถ้าทุกคนคิดว่ากลัวเสียเปรียบรายงานก็คงไม่เสร็จแน่
  - ฉันคิดว่าไม่เสียเปรียบหรอกเพราะฉันเคยมาทำรายงานที่หลังเพื่อน
  - ฉันจะทำอย่างนี้ทุกครั้งเพื่อให้เพื่อน ๆ และครูชมว่าฉันขยันกว่าใคร ๆ ในห้อง

19. อ้อย อ้วนและอวบน้ำคิดว่าจะมาทำงานกลุ่มกันตอนเที่ยงตรงก่อนเที่ยงอ้อยกับอวบน้ำกำลังเล่นฟุตบอลกันอย่างสนุกสนานอ้อยดูนาฬิกาเห็นว่าใกล้จะเที่ยงแล้วจึงตะโกนบอกอวบน้ำว่า "อวบน้ำเลิกเล่นก่อนดีกว่าจะเที่ยงแล้วเรามีนัดนะ" ถ้านักเรียนเป็นอวบน้ำจะตอบอ้อยว่าอย่างไร
- ก. ก็ดีเหมือนกันเดี๋ยวอ้วนจะว่าเราได้
  - ข. ถ้าเราไปช้าอ้วนก็แค่ง่วนเราเท่านั้นเอง
  - ค. ถ้าเราไปไม่ทันเวลาคราวต่อไปคงไม่มีใครอยากทำงานกลุ่มกับเราแน่
  - ง. กำลังสนุกอยู่เลยเข้าไปสัก 5 นาทีอ้วนคงไม่ว่าอะไรหรอก
20. ครูนัดให้นักเรียนทุกคนส่งการบ้านตอนเช้าวันจันทร์แต่ถ้าเรายังทำไม่เสร็จหิ้ง ๆ ที่เอาสมุดการบ้านมาเราควรจะทำอย่างไร
- ก. ตอบไปตามตรงว่ายังทำไม่เสร็จ
  - ข. บอกครูว่าทำเสร็จแล้วแต่ลืมเอามาเพื่อครูจะได้ไม่ทำโทษ
  - ค. บอกครูว่าทำเสร็จแล้วแต่เพื่อนห้องอื่นขอยืมไปดูเพื่อครูจะได้ไม่ทำโทษน้อยหน้อย
  - ง. บอกครูว่ายังทำไม่เสร็จโดยอ้างว่าป่วยหิ้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วไม่ได้ป่วย
21. ในช่วงชั่วโมงพระพุทธรูปศาสนาอาจารย์ช่อฝงกาลป่วยอาจารย์รสสุคนธ์เข้ามาสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทให้เสร็จในชั่วโมงโดยไม่ได้ยืมนักเรียนคิดว่านักเรียนควรจะทำอย่างไร
- ก. นั่งทำการบ้านวิชาอื่นที่ยังทำค้างไว้
  - ข. นั่งคุยกับเพื่อน ๆ
  - ค. นั่งทำงานตามที่ครูสั่งไปเรื่อย ๆ ไม่รีบร้อน
  - ง. ทำแบบฝึกหัดตามที่ครูสั่งจนเสร็จภายในเวลา
22. ศิริพรนำวิธีประหยัดไฟฟ้าที่อ่านพบในหนังสือพิมพ์มาทดลองใช้ที่บ้านนักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดศิริพรจึงทำเช่นนั้น
- ก. ต้องการให้พ่อแม่ชม
  - ข. ต้องการพิสูจน์ความจริง
  - ค. เป็นการช่วยเหลือครอบครัว
  - ง. ชอบคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ เสมอเพื่อเป็นการประหยัด

23. ทุกวันหลังเลิกเรียนนิภาจะกลับบ้านเพื่อซักชุดนักเรียนและถุงเท้าทุกวัน โดยนิภาพยายามคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถซักเสื้อผ้าและถุงเท้าได้สะอาดโดยประหยัดน้ำและประหยัดเวลานักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดนิภาจึงทำเช่นนั้น
- ต้องการให้คุณพ่อคุณแม่ชมว่าเป็นเด็กขยัน
  - นิภาไม่ซักชุดนักเรียนและถุงเท้าจำกัดจึงต้องซักทุกวัน
  - การทยอยซักทีละน้อยจะได้ไม่ต้องทำงานหนัก
  - นิภาคงไม่ชอบให้งานของตนของค้างคังเพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดี
24. ชาวลิตได้รับเลือกเป็นประธานนักเรียนชาวลิตช่วยกิจกรรมของโรงเรียนทุกอย่างจนแทบจะไม่มีเวลาทบทวนบทเรียนชาวลิตเหนื่อยมากเพราะต้องทำทั้งกิจกรรมเพื่อส่วนรวมและกิจการมการเรียนของตัวเองของนักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดชาวลิตจึงยอมเหน็ดเหนื่อยเช่นนั้น
- ต้องการคำชมเชยจากเพื่อน ๆ
  - เพราะเป็นหน้าที่ของประธานนักเรียน
  - ไม่ต้องการให้เพื่อน ๆ ผิดหวังที่ตัดสินใจเลือกตน
  - คิดว่าการเล่นสละเพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนควรกระทำ
25. ในวันเด็กโรงเรียนจัดกิจกรรมไว้ 4 กิจกรรมให้นักเรียนเลือกทำคนละ 1 กิจกรรม นักเรียนจะเลือกทำกิจกรรมในข้อใด
- ช่วยแจกนมเด็กยากจน
  - แข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัล
  - ดูการแสดงบนเวที
  - ร่วมแสดงจินตลีลาบนเวที
26. แจ้วจะใช้เวลาวางตอนเย็นและวันหยุดปลูกผักสวนครัว โดยศึกษาวิธีการปลูกและการดูแลจากหนังสือและสอบถามจากผู้รู้เสมอ ผักที่แจ้วปลูกได้ผลดี จนแจ้วสามารถเก็บไปขายหารายได้ช่วยครอบครัว นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดแจ้วจึงทำเช่นนี้
- ต้องการให้พ่อแม่รัก
  - ปลูกผักทานเองปลอดภัยดี
  - บ้านคงอยู่ไกลตลาดจึงต้องปลูกเอง
  - ต้องการใช้เวลาวางให้เกิดประโยชน์

27. ชงชัยใช้เวลาว่างตอนเย็นทอดลองเลี้ยงปลาโดยใช้ความรู้ที่เรียนมาจากโรงเรียน โดยขอเงินคุณแม่ไปซื้อลูกปลามาเลี้ยง เลี้ยงไปได้ระยะหนึ่งเขาพบว่าปลาเป็นโรคเขาจึงไปขอคำแนะนำจากเกษตรอำเภอเพื่อหาทางแก้ปัญหาปลาเป็นโรค นักเรียนคิดว่าเพราะอะไรชงชัยจึงทำเช่นนั้น
- เสียชีวิตเงินที่แม่ให้มา
  - กลัวแม่จะตำหนิ
  - ถือว่าความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น
  - สงสารปลาไม่อยากให้ปลาคาย
28. โรงเรียนปิดประกาศรับสมัครนักเรียนที่ต้องการหารายได้พิเศษระหว่างปิดภาคเรียน โดยให้นักเรียนมาช่วยขายสมุดหนังสือและอุปกรณ์การเรียนให้แก่นักเรียนใหม่โดยให้ ค่าแรงวันละ 60 บาท ถ้านักเรียนมีเวลาว่างนักเรียนจะสมัครทำงานหรือไม่ เพราะอะไร
- ไม่ปิดเทอมอยากไปเที่ยวพักผ่อนกับครอบครัว
  - ไม่เดียวเพื่อน ๆ คิดว่ายากจนจึงต้องทำงานหาเงิน
  - ทำเพราะคุณพ่อคุณแม่จะได้ชมว่าเป็นคนขยัน
  - ทำเพราะเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
29. หลังรับประทานอาหารกลางวัน ทศพลมีเวลาว่างเกือบครึ่งชั่วโมง ถ้านักเรียนเป็นทศพลนักเรียนจะใช้เวลาว่างทำอะไรจึงจะเกิดประโยชน์มากที่สุด
- นั่งเล่นเพื่อพักผ่อน
  - ทำการบ้านและทบทวนบทเรียน
  - ฝึกซ้อมดนตรี
  - ช่วยงานที่ห้องสมุด
30. เดชาได้รับมอบหมายให้ไปเฝ้าใช้คุณยายที่โรงพยาบาลห้องที่คุณยายพักอยู่เป็นห้อง คนใช้รวมคุณยายมักจะนอนหลับในตอนบ่ายทุกวันถ้านักเรียนเป็นเดชานักเรียน จะทำอะไรในระหว่างที่คุณยายนอนหลับ
- เดินไปคุยกับคนใช้เตียงอื่น ๆ เพื่อช่วยให้เขาหายเหงา
  - เดินไปดูโทรทัศน์ในห้องพักของพยาบาล
  - นอนหลับบ้าง ๆ คุณยายเพราะคุณยายตื่นจะได้พบ
  - นำหนังสือเรียนมาอ่านเพื่อทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว

31. ถ้านักเรียนลืมแต่งชุดลูกเสือมาโรงเรียนในช่วงโมงลูกเสือขณะที่เพื่อน ๆ กำลังทำกิจกรรมเปิดกองลูกเสือนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
- รู้สึกอายเพราะใคร ๆ ก็หันมามอง
  - ไม่สบายใจที่ไม่ได้แต่งชุดลูกเสือมา
  - ต่อไปต้องไม่ลืมแต่งชุดลูกเสือ
  - ควรปรับปรุงตนเองใหม่ให้เป็นตัวอย่าง
32. ถ้านักเรียนมีเพื่อนคนหนึ่งที่ชอบหยุดเรียนในวันที่มีเรียนวิชาเกษตรบ่อย ๆ เพราะไม่ชอบชุดดินและรดน้ำต้นไม้ นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร
- เขาควรถูกหักคะแนนหรือถูกทำโทษ
  - เขาไม่ควรขาดเรียนด้วยสาเหตุเพียงแค่นี้
  - ถึงจะมีวิชาที่ไม่ชอบเขาก็ควรไปโรงเรียนทุกวัน
  - ถึงเขาจะไม่ชอบทำก็ควรให้ความร่วมมือกับเพื่อน ๆ
33. เวลาพักกลางวันสุรพลจะเล่นฟุตบอลเป็นประจำแต่วันนี้ฝนตกหนักจึงเล่นฟุตบอล ไม่ได้สมศักดิ์จึงชวนไปอ่านหนังสือในห้องสมุดถ้านักเรียนเป็นสุรพลนักเรียน จะตอบว่าอย่างไร
- ดีเหมือนกันแต่ไม่รู้ว่าจะเข้าไปทำอะไร
  - ดีเหมือนกันดีกว่าอยู่เฉย ๆ
  - เข้าที่ติจะได้อ่านการ์ตูน
  - เข้าห้องสมุดจะได้อ่านหนังสือ เตรียมสอบด้วย
34. อาจารย์โดนป่วยไม่สามารถมาโรงเรียนได้อาจารย์บรรจงได้รับมอบหมายให้ เข้าสอนแทนอาจารย์บรรจง จึงสั่งให้นักเรียนทุกคนเข้าไปอ่านหนังสือในห้องสมุด นักเรียนจะทำอย่างไร
- เวลาร่างเข้าห้องสมุดก็ดีเหมือนกัน
  - ฉันเข้าห้องสมุดค้นคว้าทุกครั้งทีครูสั่ง
  - เข้าห้องสมุดค้นคว้าจะได้ความรู้ใหม่ ๆ
  - ฉันจะเข้าห้องสมุดค้นคว้าวิชาที่เรียนก่อนจึงจะทำอย่างอื่น

35. อ้อเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียนแต่วันนี้อ้อลืมเอากระดาษที่ครูสั่งมาทำงานประดิษฐ์ในช่วงบ่าย พอพักเที่ยงอ้อจึงแอบหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนเพื่อกลับบ้านไปเอากระดาษระหว่างทางอ้อพบครู จึงเข้าไปไหว้ครูตามที่ครูเคยสอนและเมื่อครูถามอ้อยังบอกความจริง เรื่องหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนให้ครูทราบอีก ถ้านักเรียนเป็นอ้อนักเรียนจะอย่างไร
- ไม่เข้าไปไหว้ครูหรือเพราะครูจะจับได้ว่าหนีออกนอกบริเวณโรงเรียน
  - ทำเหมือนอ้อบอกให้ครูทราบความจริงว่าแอบหนีออกนอกบริเวณโรงเรียน
  - ปฏิบัติเหมือนอ้อแต่ไม่ต้องบอกว่าแอบหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนเพราะครูคงไม่รู้
  - ปฏิบัติเหมือนอ้อแต่โกหกกว่าครูใช้ให้ออกมาซื้อของที่ตลาดจะได้ไม่โดนครูดู
36. ครูให้นักเรียนนำกระดาษสีมาพับนกแต่นักเรียนลืมไม่ได้เอามาจึงถูกครูตำหนิ แล้วนักเรียนจะเลือกปรับปรุตนเองในครั้งต่อไปตามข้อใด
- จดไว้ในสมุดตามคำสั่งของครู
  - จัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมในครั้งต่อไป
  - เตรียมวัสดุให้พร้อมล่วงหน้าก่อนเรียนทุกครั้ง
  - จะพยายามไม่ลืมว่าครูสั่งให้นำอุปกรณ์อะไรมา
37. นิกามีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียนทุกวันศุกร์ ในขณะที่นิกากำลังทำความสะอาดห้องเรียนอยู่นิศาเห็นเพื่อน ๆ กำลังเล่นดนตรีอย่างสนุกสนานขวัญใจเห็นนิกายืนมองอยู่ จึงชวนให้มาเล่นด้วยกัน ถ้านักเรียนเป็นนิกานักเรียนจะตอบขวัญใจว่าอย่างไร
- เราต้องทำความสะอาดห้องเรียนก่อนเดี่ยวเพื่อนว่า
  - ทำความสะอาดห้องเรียนก่อนห้องเรียนจะได้สะอาด
  - ขบใจจะแต่วันนี้เรามีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียน
  - ต้องช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนก่อนเพื่อน ๆ จะได้ชมว่าเราขยัน
38. เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครุฑมอบหมายให้นักเรียนช่วยกันจัดบอร์ดวันเฉลิม ฯ ในชั้นเรียนรุจิบอกสมเกียรติว่าเราต้องช่วยเพื่อน ๆ หารูปภาพมาจัดบอร์ดนะถ้านักเรียนเป็นสมเกียรตินักเรียนจะตอบว่าอย่างไร
- ให้คนอื่นเค้าทำมาก็ได้นี้
  - เรามีรูปภาพสวย ๆ หลายรูปแล้วจะเอามาให้
  - เราจะเอารูปมาให้แน่ ๆ เพื่อบอร์ดของห้องเราจะได้สวย
  - แน่นอนอยู่แล้ว ถ้าเราตัดกระดาษสีมาแต่งบอร์ดจะทำให้บอร์ดสวยกว่าห้องอื่นนะ

39. เพื่อน ๆ กำลังจัดพานดอกไม้เพื่อใช้ไหว้ครู แต่ประจวบชอบเล่นบาสเก็ตบอลตอนเย็น ทุกวันนักเรียนคิดว่าประจวบควรจะทำอย่างไร
- ช่วยเพื่อนจัดพานดอกไม้งดเล่นบาสเก็ตบอลหนึ่งวัน
  - ช่วยเพื่อนจัดพานดอกไม้เพราะกลัวเพื่อนไปฟ้องครู
  - ช่วยเพื่อนจัดพานดอกไม้เพราะจะได้เป็นส่วนหนึ่งของผลงาน
  - บอกเพื่อนตามตรงว่าขอไปเล่นบาสเก็ตบอลเพราะช่วยจัดแล้วกลัวว่าจะไม่สวย
40. หลังทำกิจกรรมกลุ่มเสร็จนักเรียนทุกคนต้องจัดโต๊ะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเหมือนเดิม จะได้ไม่ถูกตำหนิเหมือนเมื่อสัปดาห์ที่แล้วแต่เย็นนี้สุทธิชัยต้องรีบกลับบ้านเพราะต้องรีบจัดกระเป๋าไปเที่ยวกับครอบครัวในตอนค่ำถ้านักเรียนเป็นสุทธิชัยนักเรียนจะทำอย่างไร
- จัดโต๊ะเรียนก่อนเพื่อให้ห้องเป็นระเบียบเรียบร้อย
  - รีบกลับบ้านก่อนวันจันทร์ค่อยไปจัดตอนเช้า
  - จัดโต๊ะเรียนให้เสร็จก่อนจะได้ไม่ถูกครูดู
  - รีบจัดโต๊ะให้เสร็จก่อนจึงกลับบ้าน ช้าหน่อยคงไม่เป็นไร
41. ช่วงพักกลางวันสนิทเดินไปเข้าห้องน้ำพบประเสริฐกำลังแอบสูบบุหรี่ ประเสริฐชวนสนิทว่าสูบบุหรี่ด้วยกันไหมเห็นดีออก ถ้านักเรียนเป็นสนิทจะตอบประเสริฐอย่างไร
- เป็นนักเรียนไม่ควรสูบบุหรี่
  - บุหรี่เป็นยาเสพติดชนิดหนึ่งนะ
  - ไม่หรอกเดี๋ยวครูจับได้จะถูกทำโทษ
  - สูบบุหรี่ไม่ดีหรอกเดี๋ยวเป็นมะเร็งปอดนะ
42. ช่วงใกล้สอบเอกรัตน์อ่านหนังสือไม่ทันจึงนั่งปรึกษากับเพื่อนว่าจะทำอย่างไรดี ชีระแนะนำว่าให้ไปซื้อยาขยันมากินเพราะจะช่วยให้อ่านหนังสือได้ทั้งวันทั้งคืนถ้านักเรียน เป็นเอกรัตน์นักเรียนจะทำอย่างไร
- ทำตามที่ชีระแนะนำเพราะจะช่วยแก้ปัญหาก็ได้
  - ไม่เอาหรอกยาขยันเป็นยาเสพติดเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
  - ลองไปปรึกษาหมอดูก่อนว่ายาขยันมีอันตรายหรือเปล่า
  - ขอไปถามคนที่เคยใช้ดูก่อนว่ามีอันตรายหรือไม่
43. นิยมชวนประสิทธิ์ไปเที่ยวดิสโก้เธคที่มีวัยรุ่นชอบไปมีว่สมุเสพยาเสพติดอยู่เป็นประจำ ถ้านักเรียนเป็นประสิทธิ์นักเรียนจะตอบว่าอย่างไร
- ฉันอยากไปแต่แม่คงไม่อนุญาต
  - ขอไม่ไปนะวันนี้รู้สึกไม่ค่อยสบาย
  - ขอเรื่องเถอะไม่ไปหรอกสถานที่นั้นไม่เหมาะกันฉันและเธอก็ไม่ควรไปด้วย
  - เธอลองไปเถอะไรโซใหม่ถ้าฉันจะไม่ไปเพราะฉันไม่ชอบที่นั่น

44. นักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำรายงานเรื่อง "พิษภัยของยาเสพติด" นักเรียนควรจะทำข้อมูลด้วยวิธีใด
- ทดลองเสพยาเสพติดเพื่อจะได้รับประสบการณ์ตรง
  - ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุดน่าจะปลอดภัยกว่า
  - เข้าไปคลุกคลีกับพวกที่เสพยาเสพติด
  - สัมภาษณ์ผู้ที่เคยติดยาแล้วเลิกได้
45. โรงเรียนประกาศรับสมัครนักเรียนที่สนใจจะเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดถ้านักเรียนว่างในวันดังกล่าวนักเรียนจะทำอย่างไร
- ไม่ไปร่วมกิจกรรมอยู่เรียนหนังสือที่โรงเรียนดีกว่า
  - ไปร่วมกิจกรรมเพราะอาจจะได้คะแนนเพิ่ม
  - ไม่ไปร่วมกิจกรรมเพราะไม่เห็นได้ประโยชน์เลย
  - ไปร่วมกิจกรรมจะได้ช่วยเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้อื่นแม้ว่าจะขาดเรียนก็ไม่เป็นไร
46. สุรศักดิ์กับไพโรจน์เคยเป็นเพื่อนรักกันมากแต่ช่วงหลังทั้งสองคนเริ่มห่างกันเพราะสุรศักดิ์หันไปคบเพื่อนที่ชักชวนให้เสพยาบ้าไพโรจน์รู้สึกเป็นห่วงถ้านักเรียนเป็นไพโรจน์นักเรียนจะให้คำแนะนำอย่างไร
- เลิกเถาะเพื่อนเดียวควรรู้จักคบหา
  - ยาเสพติดไม่มีประโยชน์เลย
  - เลิกเถาะยาบ้าเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
  - เชื่อว่าเธอต้องเลิกยาได้แน่เราจะเป็นที่กำลังใจให้เธอ
47. ศักดาชวนฉลองให้สูบบุหรี่แต่ฉลองปฏิเสธศักดาจึงบ่นเหยียดว่า "สูบบุหรี่ไม่เป็นก็ไปยุ่งกระโปรงดีกว่า" ถ้านักเรียนเป็นฉลองนักเรียนจะตอบว่าอย่างไร
- เดี๋ยวครูจับได้ก็ถูกทำโทษ
  - คนรุ่นใหม่อย่างเราไม่สูบบุหรี่ให้เสียสุขภาพหรอก
  - ไม่เอาหรอกไม่เห็นมีประโยชน์เลย
  - เอาเงินที่ซื้อบุหรี่สูบบุหรี่ไปซื้อนมกินยังจะมีประโยชน์มากกว่า
48. อาวุธไม่อยากเรียนหนังสือจึงชวนสราวุธหนีโรงเรียนไปเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าที่มีวัยรุ่นที่ชอบหนีเรียนแอบไปมั่วสุมกันสูบกัญชาและสูบบุหรี่ถ้านักเรียนเป็นสราวุธนักเรียนจะตอบเพื่อนว่าอย่างไร
- ตอบรับไปกับเพื่อนเดียวเพื่อนจะโกรธ
  - ไปที่ได้แค่ครั้งเดียวไม่เป็นไรหรอก
  - เธอคงเข้าใจนะที่เราไปไม่ได้จริง ๆ ถ้าเธออยากไปก็ไปคนเดียวเถาะ
  - ฉันว่ามันไม่ถูกต้องที่เธอทำอย่างนี้ถ้าพ่อแม่เธอรู้ท่านต้องเสียใจ

49. ไพรัชเห็นอาทิตย์เสพยาบ้าอยู่ในห้องน้ำแกมยังชวนไพรัชให้เสพด้วยแต่ไพรัชปฏิเสธนักเรียนคิดว่าไพรัช
ควรจะทำอย่างไร
- เข้าไปเตือนและอธิบายถึงพิษภัยของยาบ้า
  - ไปบอกครูเพื่อที่จะหาทางช่วยเหลือ
  - เก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับเพราะถ้าครูรู้เพื่อนจะถูกทำโทษ
  - ไปบอกพ่อแม่เพื่อนดีกว่าเพราะถ้าบอกครูแล้วเพื่อนจะถูกทำโทษ
50. นักเรียนทราบว่าเพื่อนในห้องนำยาบ้ามาขายในโรงเรียน นักเรียนควรจะทำอย่างไร
- อยู่เฉย ๆ เพราะถ้าครูรู้เพื่อนจะถูกไล่ออกจากโรงเรียน
  - ไปบอกครูและร่วมมือกับครูจับตัวเพื่อนที่ขายยาบ้า
  - ร่วมมือกับเพื่อน ๆ ในห้องจับตัวคนที่ขายยาบ้าส่งครูพร้อมหลักฐาน
  - เข้าไปเตือนเพื่อนให้เลิกขายและพูดว่าถ้าไม่เลิกขายจะบอกครู

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การให้คะแนนและการแปลผล

แบบวัดเชิงสถานการณ์ การตรวจให้คะแนนแบ่งเป็น 4 ค่า คือ 1,2,3 และ 4 คะแนน ไม่มีตัวเลือกใดได้ 0 คะแนน ดังรายละเอียดของตารางแสดงคะแนนในแต่ละตัวเลือกต่อไปนี้

ก. ความมีระเบียบวินัย				
ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
1.	2	3	1	4
2.	1	2	3	4
3.	1	3	4	2
4.	1	4	3	2
5.	3	2	1	4
6.	2	3	1	4
7.	1	2	3	4
8.	1	2	3	4
9.	1	3	2	4
10.	1	4	3	2

ข. ความซื่อสัตย์				
ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
11.	1	3	2	4
12.	3	2	4	1
13.	3	2	4	1
14.	3	4	2	1
15.	4	3	2	1
16.	4	3	1	2
17.	3	1	2	4
18.	4	3	2	1
19.	3	2	4	1
20.	4	1	2	3

ค. ความซื่อสัตย์				
ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
21.	3	2	1	4
22.	1	2	3	4
23.	1	2	3	4
24.	1	2	3	4
25.	4	3	1	2
26.	1	2	3	4
27.	2	1	4	3
28.	2	1	3	4
29.	1	2	4	3
30.	3	1	2	4

ง. ความรับผิดชอบ				
ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
31.	1	2	4	3
32.	2	1	4	3
33.	1	2	3	4
34.	1	2	3	4
35.	1	4	3	2
36.	2	3	4	1
37.	2	4	1	3
38.	1	2	3	4
39.	4	1	2	3
40.	3	1	2	4

จ. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด				
ข้อ	ตัวเลือก			
	ก	ข	ค	ง
41.	1	4	2	2
42.	1	4	3	2
43.	1	2	4	3
44.	1	4	2	3
45.	3	2	1	4
46.	1	2	3	4
47.	1	4	2	3
48.	3	2	1	4
49.	3	4	1	2
50.	1	4	3	2

ต้นฉบับไม่มีหน้า

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับ การกระทำที่แท้จริงของนักเรียน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ในกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 10 ครั้ง ถ้านักเรียนปฏิบัติ

10 ครั้ง	ถือว่านักเรียน	ทำทุกครั้ง
7 - 9 ครั้ง	ถือว่านักเรียน	ทำบ่อยครั้ง
4 - 6 ครั้ง	ถือว่านักเรียน	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ
1 - 3 ครั้ง	ถือว่านักเรียน	ทำน้อยครั้ง
0 ครั้ง	ถือว่านักเรียน	ไม่เคยทำเลย

ตัวอย่าง

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
0 แกล้งเพื่อน					/
00 แอบซื้อขนมข้างรั้วโรงเรียน		✓			

จากตัวอย่างพฤติกรรมในข้อ 0 พิจารณาแล้วปรากฏว่านักเรียนไม่เคยแกล้งเพื่อน นักเรียนก็ขีดเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ไม่เคยทำเลย" ส่วนพฤติกรรมข้อ 00 นักเรียน

พิจารณาว่าตรงกับการกระทำที่แท้จริงของนักเรียนอย่างไร ถ้านักเรียนชอบแอบซื้อขนมข้างรั้วโรงเรียนบ่อยครั้ง นักเรียนก็ขีดเครื่องหมาย / ในช่อง "ทำบ่อยครั้ง" ในแต่ละช่องขีดเครื่องหมาย / ได้เพียงเครื่องหมายเดียวเท่านั้น

หมวด ก.

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
1. มาตรงเวลานัดหมายทุกครั้ง					
2. ไปโรงเรียนและกลับบ้านตรงเวลา					
3. ส่งงานหรือการบ้านตรงเวลา					
4. เข้าชั้นเรียนตรงเวลา					
5. นำการบ้านวิชาอื่นขึ้นมาทำในขณะที่ครู กำลังสอน					
6. เอาขนมขึ้นมากินขณะที่ครูกำลังสอน					
7. รักษาความสะอาดของห้องเรียน					
8. ขออนุญาตก่อนออกนอกห้องเรียน					
9. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน					
10. ซีดเขียนข้อความบนฝาผนังห้องเรียน ห้อง น้ำ โต๊ะเรียน					
11. ทิ้งขยะในถังขยะ					
12. หนีเรียนในบางวิชา					
13. เข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง ในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดื่มน้ำ ขึ้นรถโดยสาร ประจำทาง ซื้ออาหาร เป็นต้น					
14. ชอบแข่งคิวเวลาลงทะเบียนเรียน					
15. เล่นการพนันตอนพักกลางวัน...					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ข.

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
1. พูดต่อเติมเรื่องเกินความเป็นจริง.....					
2. ไม่อยากเรียนหนังสือจึงอ้างว่าไม่สบาย.....					
3. ชอบปกปิดความผิดของเพื่อน.....					
4. บอกครูเมื่อเห็นเพื่อนหนีโรงเรียน.....					
5. หยิบของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ขออนุญาต.....					
6. เมื่อได้รับสิ่งของเกินไปมักจะนำมาคืน.....					
7. เก็บสิ่งของผู้อื่นได้นำส่งครูทุกครั้ง.....					
8. เก็บเงินที่มีคนทำตกไว้ไปซื้อขนมกิน.....					
9. ขอบโยนความผิดที่ทำไมให้เพื่อน.....					
10. ไม่เคยหลบหนีเมื่อทำผิด.....					
11. เมื่อทำความผิดจะสารภาพผิดเสมอ.....					
12. ยอมรับผิดชอบเมื่อแกล้งเพื่อน.....					
13. กลับบ้านตามเวลาที่แม่กำหนด.....					
14. ทำรายงานกลุ่มตามที่นัดหมายไว้กับ เพื่อน.....					
15. ไม่ทำการบ้านมาส่งครู.....					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ค.

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
1. ดูโทรทัศน์จนจบรายการก่อนจึงจะทำการบ้าน.....					
2. ส่งการบ้านตามเวลาที่ครูกำหนด....					
3. ส่งการบ้านช้าเป็นประจำ.					
4. ทดลองทำโจทย์เลขด้วยวิธีการที่ต่างจากที่ครูสอน.....					
5. เวลาทำการบ้านไม่ได้จะขอยืมการบ้านของเพื่อนมาลอกเสมอ					
6. แบ่งเวลาที่จะใช้ทำกิจกรรมการเรียน ให้เหมาะสมและทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ....					
7. อาสาทำงานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ เช่น ช่วยงานห้องพยาบาล ช่วยงาน ห้องสมุด เป็นต้น....					
8. ช่วยพัฒนาวัดในวันหยุด.....					
9. ทำแบบฝึกหัดเสริมนอกเหนือจากที่ครูกำหนด.. ...					
10. เรียนพิเศษเพิ่มเซติมหลังเลิกเรียน.....					
11. ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายให้เสร็จทันเวลา.....					
12. เข้าห้องสมุดอ่านหนังสือเพิ่มเติม....					
13. ตื่นนอนแต่เช้าทุกวันแม้ว่าจะเป็นวันหยุด.....					
14. รับจ้างทำงานหารายได้พิเศษในวันหยุด.....					
15. ปลุกผักสวนครัวไว้ขาย.					

หมวด ง.

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
1. เตรียมอุปกรณ์การเรียนมาพร้อม					
2. บ่อยครั้งที่ขาดเรียนโดยไม่ทราบสาเหตุ....					
3. เข้าห้องสมุดอ่านหนังสือ.....					
4. ไม่แอบคุยกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ.....					
5. ขอให้ครูอธิบายเพิ่มเติมเมื่อไม่เข้าใจ บทเรียน					
6. จัดบอร์ดได้สวยงามตามที่ครูกำหนด.....					
7. ช่วยดูแลของที่เก็บสมบัติส่วนรวม.....					
8. ก้มหลังเมื่อเดินผ่านครู....					
9. ทำการบ้านส่งตรงเวลาทุกครั้งหลังจาก ถูกครู เตือน					
10. ไม่แต่งกายผิดระเบียบหลังจากถูกครูดู.....					
11. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็น					
12. ชอบหลบหลีกเลี่ยงการทำงาน					
13. ทำงานกลุ่มมักจะทำน้อยกว่าคนอื่น....					
14. ทำงานกลุ่มเสร็จก่อนจึงจะทำงาน ส่วน ตัว.....					
15. งานกลุ่มต้องรีบทำก่อนงานของตัวเอง.....					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด จ.

พฤติกรรม	ทำทุก ครั้ง	ทำบ่อย ครั้ง	ทำพอ ๆ กับไม่ทำ	ทำน้อย ครั้ง	ไม่เคยทำ เลย
1. สุนัขหรือเมื่อเพื่อนชวน.....					
2. ปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนให้ลองเสพยาบ้า.....					
3. รับคำชวนสุนัขหรือของเพื่อน.....					
4. ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับพิษ ภัยของยาเสพติด.....					
5. ทดลองเสพยาเสพติดเพื่อจะได้มี ประสบการณ์ตรง					
6. เดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด					
7. ชักชวนให้เพื่อนที่ติดยาเสพติดเลิกเสพยา เสพติด.....					
8. รับเป็นที่ปรึกษาให้เพื่อน ๆ ที่มีปัญหา.....					
9. ไม่มีส่วนร่วมกับผู้ที่เสพยาเสพติด					
10. ช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของยา เสพติด					
11. ไปไหนมาไหนกับเพื่อนที่เสพยาบ้า.....					
12. บอกให้ครูรู้ว่าเพื่อนคนไหนเสพยาเสพติด เพื่อครูจะได้ช่วยเหลือ.....					
13. แจ้งเบาะแสของผู้ที่นำยาเสพติด มา จำหน่ายในโรงเรียน					
14. แจ้งครูทุกครั้งที่เห็นนักเรียนสูบบุหรี่.....					
15. ไม่บอกครูว่าเพื่อนติดยาบ้า.....					

แบบวัดเจตคติต่อวิชาพลเมืองศึกษา

สถานการณ์ของผู้ตอบ

ให้นักเรียนเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ชื่อ .....นามสกุล .....
2. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
3. โรงเรียน .....

คำชี้แจง

แบบวัดเจตคติต่อวิชาพลเมืองศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อวิชาพลเมืองศึกษา โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อความว่า นักเรียนมีความคิดเห็น มีความรู้สึกเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย มากน้อยเพียงใด ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบถูกหรือผิด ขอให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคตินี้ให้ตรงกับสภาพความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนคำตอบนี้ไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน

วิธีตอบแบบวัดเจตคติ

แบบวัดเจตคติต่อวิชาพลเมืองศึกษา ในแต่ละข้อความจะมีช่องให้นักเรียนเลือกตอบ 5 ช่อง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่นั่นใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่า ความรู้สึกของนักเรียนตรงกับระดับความคิดเห็นในช่องใดมากที่สุด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของตัวเลือกแต่ละข้อความนั้น

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่นั่นใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0 วิชาพลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่น่าเบื่อ.....					
00 วิชาพลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย					

กรุณาตอบแบบวัดเจตคติทุกข้อ ขอขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ความรู้ในวิชาพลเมืองศึกษามีประโยชน์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้มาก					
2. วิชาพลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยฝึกฝน ให้เป็นพลเมืองดี					
3. พลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่เรียนด้วย ความสนุกสนาน					
4. ความรู้ในวิชาพลเมืองศึกษาเป็นเรื่อง ที่สลับซับซ้อนเข้าใจยาก					
5. วิชาพลเมืองศึกษาเรียนเรื่องที่ไกลตัว ทำให้เข้าใจยาก.....					
6. ถ้าวิชาพลเมืองศึกษาเป็นวิชาเลือก ข้าพเจ้าคิดว่าจะไม่เลือกเรียนวิชานี้..					
7. การเรียนวิชาพลเมืองศึกษาช่วยทำให้ นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพการณ์ต่าง ๆ ได้					
8. ถึงแม้วิชาพลเมืองศึกษาจะยากแต่ ข้าพเจ้าก็ชอบเรียน.....					
9. ข้าพเจ้าอายุเพื่อน ๆ เมื่อตอบปัญหา วิชาพลเมืองศึกษาในชั้นเรียนไม่ได้...					
10. ความรู้ในวิชาพลเมืองศึกษานำไป สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ได้น้อย					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. ความรู้ในเนื้อหาวิชาพลเมืองศึกษา นำไปใช้แก้ปัญหาสังคมได้น้อย.....					
12. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้รับคำชมเมื่อ ตอบปัญหาในชั้นเรียนได้					
13. ข้าพเจ้าสนุกสนานเมื่อได้ค้นคว้าความรู้ เกี่ยวกับวิชาพลเมืองศึกษา					
14. วิชาพลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหา มากและซ้ำซาก					
15. พอถึงชั่วโมงวิชาพลเมืองศึกษา ข้าพเจ้ารู้สึกไม่อยากเรียน					
16. ทุกครั้งที่เรียนวิชาพลเมืองศึกษา ข้าพเจ้าต้องทนนั่งเรียนเพื่อนำไปใช้สอบ					
17. พลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่ฝึกให้คนมี เหตุผลและตัดสินใจได้อย่างฉลาด.....					
18. ข้าพเจ้ากระตือรือร้นและตั้งใจร่วม กิจกรรมในวิชาพลเมืองศึกษาทุกครั้ง ที่ได้รับมอบหมาย					
19. ถ้ามีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่เกี่ยวกับ วิชาพลเมืองศึกษา ข้าพเจ้าจะต้องไป ร่วมกิจกรรมทุกครั้ง					
20. ข้าพเจ้าชอบติดตามอ่านวารสารและ หนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาพลเมือง ศึกษา นอกเหนือจากหนังสือเรียน.....					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21. การฟังหรือชมรายการวิทยุและโทรทัศน์ ที่เกี่ยวกับวิชาพลเมืองศึกษาทำให้ เสียเวลา					
22. พลเมืองศึกษาเป็นวิชาที่ง่าย ข้าพเจ้า สามารถอ่านเองได้โดยไม่ต้องตั้งใจ เรียน					
23. วิชาพลเมืองศึกษาไม่ส่งเสริมให้ นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง..					
24. การวัดผลวิชาพลเมืองศึกษาไม่ทำทนาย ความคิด วัดแต่ความจำทำให้ได้ คะแนนน้อย					
25. ข้าพเจ้าไม่ตื่นเต้นหรือประหม่าเมื่อครู ให้ออกไปรายงานเกี่ยวกับประเด็น ปัญหาต่าง ๆ หน้าชั้นเรียน					
26. ข้าพเจ้าติดตามข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน อยู่เสมอ					
27. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดเมื่อถูกเรียกให้ ออกไปรายงานหน้าชั้น					
28. เมื่อครูประกาศหาอาสาสมัครเพื่อร่วม กิจกรรมของโรงเรียน ข้าพเจ้า จะรับอาสาเสมอ					

ภาคผนวก ค
หลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษา พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้สอนวิชาพลเมืองศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือการจัดการเรียนการสอนนี้ประกอบด้วย คำอธิบายการใช้หลักสูตรเนื้อหาสาระและแผนการสอน ซึ่งแผนการสอนแต่ละแผนประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้จุดประสงค์นำทาง จุดประสงค์ปลายทาง กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน ใบบาง ใบบความรู และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

คู่มือการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษา นี้ เป็นเพียงแนวทางสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนวิชานี้ โดยได้เสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและได้พิจารณาแล้วว่า เป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพและเป็นวิธีการสอนที่ใช้กันอยู่ทั่วไป อย่างไรก็ตาม ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมและวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทของการเรียนการสอนได้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการจัดการเรียนการสอนนี้คงจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ ในอันที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุปราณี ไกรวัตนุสสรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
หลักสูตรพลเมืองศึกษา	
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. โครงสร้างของหลักสูตร.....	5
2.1 คำอธิบายรายวิชา.....	5
2.2 จุดประสงค์รายวิชา.....	6
2.3 เนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษา.....	6
3. การนำหลักสูตรไปใช้.....	8
3.1 ลักษณะของการนำไปใช้.....	8
3.2 การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน.....	8
4. การจัดการเรียนการสอน.....	9
4.1 บทบาทของครู.....	9
4.2 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้.....	10
4.3 การใช้สื่อการสอน.....	10
4.4 การเรียนการสอน.....	10
4.5 อัตราเวลาเรียน.....	11
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.....	11
5.1 วิธีการวัดและประเมินผล.....	12
5.2 ระยะเวลาในการวัดและประเมินผล.....	12

หลักสูตรพลเมืองศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. หลักการและเหตุผล

เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาคือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นในการส่งเสริมค่านิยมพื้นฐาน เจตคติ อุบนิสัยที่ดีและทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นพลเมืองดีการที่เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษามุ่งในการพัฒนา "ความเป็นพลเมืองดี" นั้นนับได้ว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญเพราะสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติของไทยทุกฉบับ ทั้งนี้เพราะในแผนการศึกษาชาติทุกฉบับได้กำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีไว้ทั้งสิ้นแต่กลับไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดรายวิชาพลเมืองศึกษาไว้ในหลักสูตรฉบับใดเลยทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญและมีการเปิดสอนในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวางถึงแม้ว่าจะมีการสอดแทรกเนื้อหาวิชาที่มุ่ง ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีไว้ในหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นบ้างก็ตามแต่ก็พบว่ามียุอยู่ในลักษณะกระจัดกระจายและไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากกรวิเคาระห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

รายวิชาในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

1. รายวิชาบังคับแกน จำนวน 6 รายวิชา กำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนภาคเรียนละ 1 รายวิชา

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ประเทศของเรา 1 (ส 101)	ประเทศของเรา 2 (ส 102)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ทวีปของเรา (ส 203)	ประเทศของเรา 3 (ส 204)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	โลกของเรา (ส 305)	ประเทศของเรา 4 (ส 306)

2. รายวิชาบังคับเลือก จำนวน 9 รายวิชา กำหนดให้นักเรียนเลือกเรียน 6 รายวิชา โดยเรียนภาคเรียนละ 1 รายวิชา จะเรียนในระดับชั้นและภาคเรียนใดก็ได้

- 1) จริยธรรมกับบุคคล (ส 017)
- 2) โลกในยุคปัจจุบัน (ส 027)
- 3) กฎหมายน่ารู้ (ส 043)
- 4) เศรษฐศาสตร์ครอบครัว (ส 032)
- 5) ประชากรกับสิ่งแวดล้อม (ส 053)
- 6) ท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071)
- 7) ท้องถิ่นของเรา 2 (ส 072)
- 8) ท้องถิ่นของเรา 3 (ส 073)
- 9) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในโลกปัจจุบัน (ส 026)

3. รายวิชาเลือกเสรี จำนวน 29 รายวิชา กำหนดให้เลือกเรียน 6 รายวิชา ภาคเรียนละ 1 รายวิชา แต่มีเงื่อนไขว่านักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธต้องเรียนวิชาพระพุทธศาสนาทุกภาคเรียน โดยไม่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนวิชาอื่น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประเทศของเรา 1 (ส 101) ประเทศของเรา 2 (ส 102)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทวีปของเรา (ส 203) ประเทศของเรา 3 (ส 204)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. โลกของเรา (ส 305) ประเทศของเรา 4 (ส 306)

จากกรวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาของรายวิชาในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา พบว่ามีการสอดแทรกเนื้อหาที่มุ่งส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีไว้ดังนี้

รายวิชา	รหัสวิชา	เนื้อหา
บังคับแกน	ส 102	- ศึกษาบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว และชุมชนในสังคมประชาธิปไตยศึกษาสิทธิ
	ส 204	- ศึกษาสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
	ส 306	- ศึกษากฎหมายที่ประชาชนควรรู้
บังคับเลือก	ส 043	- ศึกษากฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะสมาชิกที่ดีในสังคม
	ส 053	- ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อม
เลือกเสรี	ส 041	- ศึกษากฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ
	ส 051	- ศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการที่จะพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเลือกใช้ฐานข้อมูลชุมชน (Community Base) เป็นแนวทางในการพัฒนา หลักสูตร ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันชุมชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาหลักสูตร ดังจะเห็นได้จากแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรโดยผู้ฐานข้อมูลชุมชนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางใน หลายประเทศ ทั้งนี้เพราะจุดเด่นของการที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรจะทำให้หลักสูตรมี ลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้นและสามารถปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสัมพันธ์กับความจำเป็นและค่านิย มของชุมชนมากขึ้น และเป็นหลักสูตรที่จะต้องสะท้อนเอกลักษณ์ของบริบทของชุมชน ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความ พอใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และจะทำให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพ

ข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจปัญหาและความต้องการของ ชุมชน ชุมชนในที่นี้หมายถึงกรุงเทพมหานคร เหตุผลที่เลือกพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาสำหรับนักเรียนใน กรุงเทพมหานครเพราะกรุงเทพมหานครเป็นชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะคือ เป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลาง ความเจริญ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีลักษณะเป็นสังคมเมือง มีผู้คนอพยพเข้ามาศึกษาหาความรู้และเข้า มาทำงานเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความแออัด จากสถิติของกรุงเทพมหานครพบว่าในปี พ.ศ. 2540 มีคนอาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานครประมาณ 6 ล้านคน จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย คนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครต้อง เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมายบางปัญหามีลักษณะคล้ายคลึงกับชุมชนอื่นแต่บางปัญหามีลักษณะแตกต่างจาก ชุมชนอื่น ๆ ปัญหาที่คนในกรุงเทพมหานครต้องเผชิญอยู่เป็นประจำได้แก่ ปัญหาจราจร ปัญหาอาชญากรรมและ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง เป็นต้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องเตรียมเยาวชนที่จะออกไปอยู่ในสังคมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหา วิธีการป้องกันและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเป็นพลเมืองดีของสังคมที่มีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามความต้องการของคนในสังคม

การพัฒนาหลักสูตรโดยผู้ฐานข้อมูลชุมชนยังสอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยมุ่ง จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของสังคมท้องถิ่นซึ่งมีความหมายต่อการ ดำรงชีวิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตนเองได้ เพื่อตอบสนองจุดเน้นดังกล่าวหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จึงกำหนดโครงสร้างให้เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร ได้ในกลุ่มวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีโดยกำหนดให้ทำใน 5 ลักษณะ คือ

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ต้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหาและคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท
  2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อ หรือขอบข่ายที่ระบุในคำอธิบายรายวิชา วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา ทุกกลุ่มวิชา ทั้งนี้ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป
  3. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำคำอธิบายหรือทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร ท้องถิ่นสามารถจัดทำรายวิชาที่เพิ่มเติมได้เฉพาะส่วนที่เป็นวิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีทุกกลุ่มวิชา โดยรายวิชาที่เพิ่มเติมนี้จะต้องไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับรายวิชาบังคับเลือก และเลือกเสรีที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท
  4. ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้เป็น การปรับปรุง เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาของทุกรายวิชา
  5. จัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ชิ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาและสภาพของท้องถิ่น
- สำหรับหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้จัดทำในลักษณะที่ 3 คือ จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยรายวิชานี้จะเป็นรายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา เริ่มจากการสำรวจปัญหาและความต้องการของคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยทำการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,820 คน ซึ่งกระจายอยู่ในทุกกลุ่มอาชีพพบว่า ปัญหาที่คนในกรุงเทพมหานครเห็นว่ามีควมสำคัญในระดับมากที่สุดมี 4 ปัญหาคือ ปัญหาจราจร ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลพิษทางอากาศและปัญหายาเสพติด และจากการสำรวจคุณลักษณะที่คนในกรุงเทพมหานคร เห็นว่ามีควมสำคัญในระดับมากที่สุดที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครคือ ความรับผิดชอบ การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด ความซื่อสัตย์สุจริตความมีระเบียบวินัย และความซนขยันหมั่นเพียร
- ข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา จำนวน 15 คน และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษา
- นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษากรอบแนวคิดของหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่มีใช้กันอยู่ในประเทศต่าง ๆ และได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของหลักสูตรพลเมืองศึกษา ดังปรากฏตามตาราง ดังนี้

กรอบแนวคิดของหลักสูตรพลเมืองศึกษา

ความรู้	ทักษะ	คุณลักษณะ
1. ประวัติความเป็นมาและ สภาพ ของกรุงเทพมหานคร 2. ปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพ มหานคร 2.1 ปัญหายาเสพติด 2.2 ปัญหาจราจร 2.3 ปัญหาอาชญากรรม 2.4 ปัญหามลพิษทางอากาศ 3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน 3.1 พระราชบัญญัติยาเสพติด ให้โทษ 3.2 พระราชบัญญัติคุ้มครอง สุภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ 3.3 พระราชบัญญัติจราจรทาง บก 3.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ	1. การแสดงความคิดเห็นและ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของกลุ่ม 2. การวิเคราะห์ปัญหาและเสนอ แนวทางในการป้องกันและแก้ ปัญหา 3. การแสดงออกถึงความมี เหตุผลและความสามารถในการ การคิดแก้ปัญหา 4. การอ่านหนังสือพิมพ์และเรียน รู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือ วารสาร และชุมชน 5. ทักษะการคิด	1. ความรับผิดชอบ 2. ความมีระเบียบวินัย 3. ความซื่อสัตย์ 4. ความซื่อสัตย์ 5. การต่อต้านและไม่ลอง ยาเสพติด

2. โครงสร้างของหลักสูตร

2.1 คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต และประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร แนวทางการแก้ปัญหาและ วิเคราะห์ผลกระทบของปัญหาที่มีต่อสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม

ศึกษากฎหมายที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ

ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด วิเคราะห์คุณลักษณะที่พึง ประสงค์และแนวทางปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 จุดประสงค์รายวิชา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น เห็นแนวทางในการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบต่อการแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เห็นความสำคัญของกฎหมายในฐานะที่เป็นกติกาสังคม และปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะ ความสำคัญและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด วิเคราะห์ตัดสินใจและเลือกปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ถูกต้องจนเป็นกิจนิสัย

2.3 เนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษา

เนื้อหาหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนเรียน มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ

1. ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร
2. สภาพและปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่ละหัวข้อประกอบด้วยรายละเอียดของเนื้อหาดังนี้

เนื้อหา	ขอบเขตเนื้อหา	ระดับการเรียนรู้
1. ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกรุงเทพ	1. สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร 2. ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร 3. สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต	1. ความรู้
2. สภาพและปัญหาสำคัญของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน	1. สภาพและปัญหาของกรุงเทพมหานคร 2. ปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร 2.1 ปัญหาอาชญากรรม 2.2 ปัญหายาเสพติด 2.3 ปัญหาการจราจร 2.4 ปัญหามลพิษทางอากาศ	1. วิเคราะห์ 2. การนำไปใช้
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชน	1. ความหมายของกฎหมายและลักษณะสำคัญของกฎหมาย 2. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ 3. พระราชบัญญัติคุ้มครองสภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ 4. พระราชบัญญัติจราจรทางบก 5. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	1. ความรู้ 2. การนำไปใช้
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร	1. ความรับผิดชอบ 2. ความมีระเบียบวินัย 3. ความซื่อสัตย์สุจริต 4. ความขยันหมั่นเพียร 5. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด	1. การนำไปใช้

3. การนำหลักสูตรไปใช้

3.1 ลักษณะของการนำไปใช้

การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาโดยใช้ฐานข้อมูลชุมชนสอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของสังคมท้องถิ่นซึ่งมีความหมายต่อการดำรงชีวิต สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตนเองได้

สำหรับหลักสูตรพลเมืองศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้จัดทำในลักษณะที่ 3 คือ จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร โดยรายวิชานี้จะเป็นรายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้นำหลักสูตรพลเมืองศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ ในปัจจุบันโรงเรียนมัศึกษามีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตร โครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนสามารถจัดขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตรพลเมืองศึกษา ได้แก่

1. โครงการรุ่งอรุณ
2. โครงการโรงเรียนสีขาว
3. โครงการรักสิ่งแวดล้อม
4. โครงการส่งเสริมวินัยจราจร
5. โครงการเยาวชนสัมพันธ์
6. โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน
7. โครงการส่งเสริมความรู้เรื่องกฎหมาย

โครงการดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวอย่าง ของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่จะช่วยส่งเสริมได้ เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ นอกเหนือจากการเรียนภายในห้องเรียนและเพื่อส่งเสริมการนำหลักสูตรพลเมืองศึกษา ไปใช้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนพลเมืองศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

4.1 บทบาทของครู

การนำหลักสูตรพลเมืองศึกษาไปใช้จะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ ครูในฐานะผู้ใช้หลักสูตรนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่นำหลักสูตรที่เขียนขึ้นไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน

บทบาทของครูในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีหลายบทบาทที่สำคัญ ได้แก่

1. เป็นผู้วางแผนการสอน หมายถึงการเป็นผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาในเวลาที่กำหนด ในฐานะผู้วางแผนงานที่จะต้องทำก็คือ การคิดกิจกรรมที่จะใช้ในการเรียนการสอน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการทำกิจกรรม การควบคุมการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด
2. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนครูจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรม เช่น การจัดเตรียมอุปกรณ์ การติดต่อขอใช้สถานที่ การติดต่อขอความร่วมมือจากชุมชนในการพานักเรียนไปเยี่ยมชุมชน ตลอดจนการกระตุ้น และสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
3. เป็นผู้ช่วยเหลือแนะแนวให้เกิดการเรียนรู้ หมายถึง การให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เรียน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดเหตุผลในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นผู้ประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่ายังมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

4.2 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้

บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ก็คือ สภาพการณ์ที่สนับสนุนและส่งเสริมความกระตือรือร้น ความสนใจของผู้เรียนซึ่งเกิดขึ้นได้โดย

1. การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนทราบผลของการปฏิบัติอย่างทันที่ ทำให้สามารถปรับปรุงตนเองได้ทัน

3. การทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน โดยการสร้างบรรยากาศของการยอมรับ การทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีอิสระในการแสดงออกอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

4. การสอนอย่างเป็นระบบ โดยการจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน เรียนจากสิ่งที่ย่างไปยาก จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจอยากเรียนหรืออยากติดตาม

4.3 การใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและประหยัดเวลา ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนจะช่วยถ่ายทอดความคิดจากครูไปสู่ผู้เรียน ช่วยทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากของจริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรม ครูสามารถใช้สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นวัสดุ บุคคล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อการสอนได้ ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพลเมืองศึกษานั้นสิ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อการสอน ได้แก่

1. ป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาพและข้อความ
  2. วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น บทความในหนังสือพิมพ์ รูปภาพจากวารสารรูปภาพ
- นิตยสาร เป็นต้น
3. สื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
  4. เกม สถานการณ์จำลอง
  5. ชาวที่ปรากฏตามหนังสือพิมพ์
  6. โปสเตอร์ จุลสาร แผ่นพับต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำขึ้น เช่น

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กรมตำรวจ กรุงเทพมหานคร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4.4 การเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพลเมืองศึกษา บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้อง จึงควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงจากการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง วิธีสอนที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดหมายข้างต้น ได้แก่

1. บทบาทสมมติ
2. การเล่นเกม
3. การสอนโดยใช้กรณีศึกษา
4. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
5. การสอนโดยวิธีสืบสอบ
6. การทำความเข้าใจกระจ่างในค่านิยม
7. การศึกษานอกสถานที่
8. การแสดงละคร

4.5 อัตราเวลาเรียน

ตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) กำหนดให้รายวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา มีจำนวนหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ทุกรายวิชา และกำหนดอัตราเวลาเรียน 1 หน่วยการเรียนรู้ใช้เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ดังนั้นหลักสูตรพลเมืองศึกษาจึงใช้เวลาเรียน 2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน คาบเรียนละ 50 นาที เพื่อให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอน

การวัดและประเมินผลจัดให้มีการวัดและประเมินผลเป็นระยะ ๆ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเมื่อเรียนจบเนื้อหาตามหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอนหลักสูตรพลเมืองศึกษาควรพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาในหลักสูตร ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การสอนครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทั่ว ๆ ไปด้านเนื้อหา ความสามารถในการอธิบายมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหา ตลอดจนความสามารถในการเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ ในเนื้อหาเข้าด้วยกันได้อย่างถูกต้อง
2. ด้านเจตคติ ได้แก่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนในด้านความคิดและความรู้สึกที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น สภาพปัญหาของกรุงเทพมหานคร การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น
3. ด้านทักษะ ได้แก่ การวัดและประเมินผลผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเช่น ทักษะการคิด ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการใช้เครื่องมือทางสังคมศึกษาอื่นได้แก่ การอ่าน การตีความ การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการการอ่านแผนภูมิกราฟ ตาราง เป็นต้น

5.1 วิธีการวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผลการสอนพลเมืองศึกษาอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น

1. การทดสอบด้วยแบบทดสอบ เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นของผู้เรียน แบบทดสอบที่สร้างขึ้นอาจสร้างในแบบปรนัย อัตนัยหรือแบบผสม
2. การซักถาม เป็นการวัดและประเมินผลความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นระหว่างการเรียนรู้ การสอนหรือเมื่อจบการเรียนรู้การสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการใช้คำถามประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการจะวัด
3. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการสังเกตและตรวจสอบพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียรและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด วิธีการสังเกตผู้สอนอาจทำรายการสังเกตโดยการแจกแจงรายละเอียดของพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้และนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ตรงกับการแสดงออกของพฤติกรรมนั้นโดยดูความถี่ของการแสดงพฤติกรรม
4. การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ เป็นการวัดความรู้ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง การวัดและประเมินทักษะการฝึกปฏิบัติทั้งในลักษณะงานเดี่ยวและงานกลุ่ม โดยการใช้เครื่องมือตรวจสอบ หรือการกำหนดเกณฑ์ในการวัดซึ่งพิจารณาจากผลสำเร็จของงาน กระบวนการทำงานและเจตคติในการปฏิบัติงาน

5.2 ระยะเวลาในการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ดีและตรงตามหลักการนั้นควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ เช่น วัดผลการเรียนการสอนหลังจากจบการเรียนรู้การสอนในแต่ละครั้งหรือในแต่ละเรื่อง หรือในแต่ละกระบวนการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและการวางแผน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้สอนต้องการหรือไม่ การประเมินผลในลักษณะนี้ผู้สอนจะตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนไว้ล่วงหน้าโดยจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้นนี้มีลักษณะเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เมื่อจบกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละครั้งก็จะวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยมีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนด เป็นเกณฑ์วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้สอนรู้ว่า ยังมีพฤติกรรมการเรียนรู้อะไร ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็จะทำการสอนซ่อมเสริม พฤติกรรมลักษณะนี้ส่วนมากจะเป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ สำหรับพฤติกรรมด้านทักษะและเจตคตินั้นต้องใช้เวลาในการสังเกตและติดตามการแสดงออกของพฤติกรรม

ภาคผนวก ง

เอกสารประกอบการเรียนหลักสูตรวิชาพลเมืองศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จัดทำโดย

นางสาวสุปราณี ไกรวิเศษสรณ์

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร	1
1 สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร	1
2 ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร	4
3 สภาพแวดล้อมทางสังคมของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน	5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สภาพและปัญหาสำคัญของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน	8
1 สภาพและปัญหาของกรุงเทพมหานคร	8
2 ปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร	9
2.1 ปัญหาอาชญากรรม	9
2.2 ปัญหายาเสพติด	14
2.3 ปัญหาการจราจร	18
2.4 ปัญหามลพิษทางอากาศ	20
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	27
1 ความหมายของกฎหมายและลักษณะสำคัญของกฎหมาย	27
2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ	28
3 พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่	30
4 พระราชบัญญัติจราจรทางบก	32
5 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	35
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร	42
1 ความรับผิดชอบ	43
2 ความมีระเบียบวินัย	46
3 ความซื่อสัตย์สุจริต	50
4 ความขยันหมั่นเพียร	53
5 การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด	56
บรรณานุกรม	58

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร สภาพทั่วไป สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตและประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

สาระสำคัญ

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญมากในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของประเทศ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 10 ล้านคน มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 3,567 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ประชากรเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายเชื้อชาติ เช่น ชาวจีน ชาวมุสลิม ชาวเขมร ชาวมอญ ชาวญวนและชาวตะวันตกซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตผสมผสานกับคนไทย

ลักษณะสังคมของกรุงเทพมหานครเป็นสังคมอุตสาหกรรม รายได้เฉลี่ยสูงและมีรายได้ค่อนข้างมั่นคงและมีความสมบูรณ์ทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

1. สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

1.1 สภาพภูมิประเทศ (Landform)

ภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบส่วนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบภาคกลาง มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านลงสู่อ่าวไทยในแนวเหนือใต้ ทางทิศเหนือของพื้นที่จะเป็นที่ราบลุ่มสูงโดยเฉลี่ยกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 2 เมตร และมีความแตกต่างของระดับความสูงน้อยกว่า 1 เมตร ซึ่งค่อยลาดลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองด้าน ด้านตะวันออกมีคลองซอยตัดในแนวเหนือใต้ออกจากคลองวังสีดลงสู่ด้านใต้ ด้านตะวันตกมีคลองธรรมชาติหลายสายไหลลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาในแนวตะวันตกเฉียงเหนือสู่ตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณที่สูงของกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นที่สูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2-3 เมตร บริเวณที่สูงนี้ จะทอดไปในแนวตะวันตกและตะวันออกโดยมีพื้นที่บางส่วนลาดลงไปสู่ที่ลุ่มทางด้านทิศเหนือ ตอนกลางและด้านล่างลาดลงสู่อ่าวไทย

1.2 สภาพธรณีวิทยา (Geological)

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มส่วนหนึ่งของที่ราบภาคกลางตอนใต้ บางครั้งเรียกที่ราบลุ่มบางกอก (Bangkok plain) เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อยและน้ำจืดพามาทับถม การทับถมดังกล่าวเกิดในยุคโฮโลซีนหรือภายหลังยุคควอเทอร์นารี ซึ่งประกอบด้วยวัตถุต้นกำเนิดดินพวกใหญ่ ๆ คือ วัตถุที่น้ำ

ทะเลพามาทับถม (marine sediments) วัตถุที่น้ำกร่อยพามาทับถม (brack sediments) และวัตถุที่น้ำจืดพามาทับถม (alluvium)

1.3 สภาพทางธรณีสัณฐาน (Geomorphological)

ลักษณะทางธรณีสัณฐานของกรุงเทพมหานครแบ่งได้ตามชนิดของสัณฐานและวัตถุต้นกำเนิดที่ถูกพามาทับถม ได้แก่

- 1) ที่ราบชายฝั่งทะเลน้ำท่วมไม่ถึง (Active tidal flats) ได้แก่ บริเวณที่ติดกับทะเลของอ่าวไทย สภาพพื้นที่เป็นลุ่มน้ำทะเลท่วมถึงอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเล็กน้อยถึงประมาณ 1 เมตร
- 2) ที่ราบน้ำทะเลเคยท่วมถึงเกิดจากตะกอนน้ำทะเลและน้ำกร่อยที่มีอายุน้อย (Former tidal flat with recent marine and brackish water deposits) บริเวณนี้อยู่ถัดจากที่ราบน้ำทะเลท่วมถึงขึ้นไป

1.4 สภาพภูมิอากาศ (Climate)

สภาพภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครจัดอยู่ในประเภท (tropical savanna : AW) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะภูมิอากาศที่มีอุณหภูมิสูงตลอดปี ในฤดูแล้งอากาศจะแห้งแล้งเห็นได้ชัด ค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิที่วัดได้ในกรุงเทพมหานครมีค่า 28 องศาเซลเซียสและมีค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิระหว่างเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่เย็นที่สุดแตกต่างกันเพียง 45 องศาเซลเซียส เนื่องจากมีความแตกต่างของอุณหภูมิบริเวณต่าง ๆ ปริมาณเฉลี่ยของน้ำฝนที่ตกในกรุงเทพมหานครวัดได้ 14899 มิลลิเมตรในจำนวนนี้ประมาณ ร้อยละ 85 เป็นฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ดังนั้นการเพาะปลูกต้องอาศัยระบบชลประทาน เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในแต่ละเดือนแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.5 การเมืองการปกครอง

กรุงเทพมหานครมีลักษณะการปกครองที่มีรูปแบบพิเศษคือ มีการเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยอยู่ในตำแหน่งวาระละ 4 ปี มีการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขตและแบ่งแต่ละเขตออกเป็นแขวง ปัจจุบันกรุงเทพแบ่งเป็น 50 เขต ดังนี้

1) เขตพระนคร	26) เขตสัมพันธวงศ์
2) เขตบางรัก	27) เขตปทุมวัน
3) เขตยานนาวา	28) เขตดุสิต
4) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	29) เขตบางกะปิ
5) เขตพระโขนง	30) เขตมีนบุรี
6) เขตบางเขน	31) เขตธนบุรี
7) เขตบางกอกใหญ่	32) เขตพญาไท
8) เขตลาดกระบัง	33) เขตบางกอกน้อย
9) เขตคลองสาน	34) เขตตลิ่งชัน
10) เขตบางขุนเทียน	35) เขตภาษีเจริญ
11) เขตหนองจอก	36) เขตหนองแขม
12) เขตราชบุรีบูรณะ	37) เขตห้วยขวาง
13) เขตดินแดง	38) เขตลาดพร้าว
14) เขตบึงกุ่ม	39) เขตดอนเมือง
15) เขตจตุจักร	40) เขตคลองเตย
16) เขตประเวศ	41) เขตราชเทวี
17) เขตสวนหลวง	42) เขตบางพลัด
18) เขตสาทร	43) เขตจอมทอง
19) เขตบางคอแหลม	44) เขตวัฒนา
20) เขตบางซื่อ	45) เขตดินแดง
21) เขตทวีวัฒนา	46) เขตหลักสี่
22) เขตคลองสามวา	47) เขตทุ่งครุ
23) เขตบางนา	48) เขตคันนายาว
24) เขตบึงกุ่ม	49) เขตวังทองหลาง
25) เขตสะพานสูง	50) เขตสายไหม

1.6 ที่ตั้ง

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคกลาง ตั้งอยู่ใกล้อ่าวไทยเหนือปากแม่น้ำเจ้าพระยา ประมาณ 24 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 1,565.2 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองหลวงของประเทศและเป็นศูนย์กลางการปกครองและเป็นศูนย์รวมความเจริญด้านต่าง ๆ โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.7 ประชากร

กรุงเทพมหานครมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 5,584,963 ล้านคนมีความหนาแน่นของประชากร โดยเฉลี่ย 3,557 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตรเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ระดับ "มหานคร" ประชากรมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่ดีและมีฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นชนบท

1.8 การสาธารณสุข

คนกรุงเทพฯ มีโอกาสได้รับบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่ถึงกระนั้นคนกรุงเทพฯ ก็ยังประสบปัญหาด้านการสาธารณสุขอันเป็นผลกระทบจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาการจราจรตลอดจนปัญหาสุขภาพจิต ฯลฯ เพราะการใช้วิทยาการบางอย่างก่อให้เกิด "มลพิษ" เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของประชาชนอย่างมากจนเป็นที่มาของความไม่ปลอดภัยในชีวิตของผู้คนที่จะต้องหาทางป้องกันแก้ไขเป็นการรีบด่วนอยู่ในขณะนี้

1.9 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของคนในกรุงเทพมหานครมีการแข่งขันค่อนข้างสูง ต้องแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น การประกอบอาชีพทางธุรกิจบริการ รับจ้าง ช่างฝีมือ และรวมถึงแรงงานที่ไม่ต้องใช้ฝีมือ เป็นต้น การนำความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในกิจการต่าง ๆ ทำให้มีส่วนดึงดูดผู้คนที่เคยอาศัยอยู่ในชนบทพากันอพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการคมนาคมขนส่ง ปัญหาการให้บริการสาธารณะ ปัญหามลภาวะและปัญหาอื่น ๆ

2 ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเสด็จขึ้นครองราชย์ปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สร้างราชธานีขึ้นทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา สถานที่สร้างพระบรมมหาราชวังเดิมเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวจีนอันมีพระยาโชฎึกราชเศรษฐีกับพวกตั้งรกรากอยู่ จึงโปรด

ให้คนจีนเหล่านั้นย้ายไปอยู่บริเวณคลองวัดสามปลื้มจนถึงคลองสำเพ็งพร้อมทั้งชดเชยค่าเสียหายให้ และได้ทำพิธีฝังเสาหลักเมืองตามประเพณีในวันอาทิตย์ เดือน 6 ขึ้น 10 ค่ำ พ.ศ. 2325 เวลาบ่าย (บริเวณที่ตั้งเสาหลักเมืองต่อมาได้สร้างเป็นศาลเทพารักษ์เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระราชทานนามเมืองหลวงแห่งนี้ว่า "กรุงเทพมหานครบวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์ มหาสถาน อมรพิมาน อวตารสถิต สักกะทัตติย วิษณุกรรมประสิทธิ์" ซึ่งต่อมารัชกาลที่ 4 ทรงแปลงสร้อยคำ บวรรัตนโกสินทร์ เป็น อมรรัตนโกสินทร์ กล่าวได้ว่ากรุงเทพมหานครหรือบางกอกเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ใน พ.ศ. 2325

3 สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต

3.1 ประชากรและความหนาแน่นของประชากร จากสถิติพบว่าจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2462 กรุงเทพมหานครมีประชากรประมาณ 5 แสนคน แต่เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2539 มีประมาณ 6 ล้านคน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 3557 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ทว่าโดยความเป็นจริงแล้วยังมีประชากรจากท้อง ถิ่นอื่น ๆ อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพโดยไม่ปรากฏชื่อ อยู่ในทะเบียนราษฎรอีกเป็นจำนวนมาก ประมาณได้ว่าประชากรของกรุงเทพมหานครมีถึง 10 ล้านคน จึงนับได้ว่าอัตราการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและจำนวนประชากรได้ขยายตัวควบคู่กันไปอย่างรวดเร็ว

ตามรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2538 ระบุว่า คนที่อพยพเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเพื่อประกอบอาชีพมีประมาณร้อยละ 69 และงานของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงาน เข้ามาเพื่อการศึกษาประมาณร้อยละ 20

การเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความเร่งรีบค้นในชนบท ผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การว่างงานของเกษตรกรภายหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว การเข้ามาศึกษาต่อ และสิ่งจูงใจประการสำคัญก็คือ อัตราค่าจ้างที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าในชนบท

3.2 กลุ่มชาติพันธุ์ กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายเชื้อชาติเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตผสมผสานกับคนไทยตลอดมา กลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานครแบ่งได้

1. ชาวจีน ชาวจีนเข้ามาอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถิ่นฐานแรกที่ชาวจีนอาศัยอยู่คือบริเวณบางกอก ซึ่งต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นในบริเวณบางกอกและได้ให้ชาวจีนย้ายไปอยู่ที่สำเพ็ง จึงนับได้ว่าสำเพ็งเป็นแหล่งชุมชนชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุดแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ โดยแยกย้ายไปประกอบอาชีพตามที่ต่าง ๆ เช่น ทำงานในโรงงาน เป็นกรรมกรปลูกอ้อย กรรมกรเหมืองแร่และสวนยาง และอาชีพที่สำคัญคือ อาชีพค้าขายมีทั้งเป็นพ่อค้าคนกลาง พ่อค้ารายย่อย พ่อค้าส่งออกและนายหน้าทางการค้า

2. ชาวมุสลิม หรือไทยอิสลาม กลุ่มคนเหล่านี้นับถือศาสนาอิสลามร่วมกันมาจากเปอร์เซีย มลายู อินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ โดยเข้ามาค้าขายและรับราชการจนมีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ดังเช่น สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้เป็นต้นสกุลบุนนาค ซึ่งได้เป็นผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ในสมัยรัชกาลที่ 5

ในระดับชุมชนก็มีชุมชนไทยมุสลิมเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น ชุมชนมุสลิมเชื้อสายจามริม คลองมหานาค ชุมชนมุสลิมเชื้อสายชาวที่รู้จักกันว่าพวกแก้มักกะสัน พวกแขกสุหนือยุริมคลองบางกอกใหญ่ และพวกแขกตานีอยู่แถบวัดตองปุ (วัดชนะสงคราม)

ชุมชนไทยมุสลิมต่างมีความเป็นไทยในด้านสัญชาติเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทั่วไป แต่กลุ่มคนเหล่านี้ต่างยึดมั่นในกฎข้อห้ามทางศาสนาที่ไม่สนับสนุนให้คนมุสลิมสมรสกับคนที่นับถือศาสนาอื่น ทำให้การรวมกลุ่มของคนมุสลิมมีความหนาแน่นและเป็นปึกแผ่นมั่นคง

3. ชาวเขมร ตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลคอกกระบือ พวกเขาเฝ้าที่อยู่ทางเหนือวัดสมอรายอีกจำนวนหนึ่งอยู่ที่บ้านบาตร ถนนวรจักร ไปจนถึงริมคลองโอ่งอ่าง

4. ชาวมอญ ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองคูพระนครฝั่งตะวันออกที่เรียกว่า สะพานมอญสี่กั๊ก พระยาศรี ส่วนทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาก็มีมอญอยู่ในบริเวณคลองบางหลวง

5. ชาวนวน ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณถนนพารุวัดและถนนตรีเพชรเรียกว่า ญวนบ้านหม้อ ที่สามเสนมีวัดญวนและบ้านญวนสะพานขาว

6. ชาวตะวันตก ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินให้ชาวตะวันตกตั้งสถานกงสุลใหม่แทนที่เดิมที่อยุธยาเป็นผลให้ชาวตะวันตกไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณคลองผดุงกรุงเกษมไปจนถึงถนนตกและย่านบางรักดังปรากฏชื่อถนนเป็นชื่อฝรั่งเช่น ถนนบุชรทาด ตรอกกัปตันบุชที่ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวตะวันตกได้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการทำธุรกิจการค้าในบริเวณย่านการค้า 2 แห่งคือ แถบกำแพงพระนคร เช่น ห้างบีกิรมแอนด์โก ห้างเฮลทิสแมน และแถบนอกกำแพงเมือง เช่น ห้างยอนแซมสันและห้างเฟรเซอร์แอนเน็ฟ ปัจจุบันชาวตะวันตกส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณถนนสุขุมวิทและประกอบธุรกิจต่าง ๆ อยู่บริเวณถนนสีลม บางรักและถนนเพชรบุรีตัดใหม่

3.3 ลักษณะสังคม สังคมกรุงเทพมหานครปัจจุบันเป็นสังคมใหญ่ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นรวมทั้งปัจจัยที่มาจากภายนอกประเทศ กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการปกครองและเศรษฐกิจ ความโดดเด่นของสังคมกรุงเทพมหานครในขณะนี้คือ มีลักษณะเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวไปสู่ปริมณฑลอย่างรวดเร็ว

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพของกรุงเทพมหานคร สมาชิกในสังคมกรุงเทพและปริมณฑลต่างเข้ามาตั้งถิ่นฐานหรือหมุนเวียนที่มาหากินอยู่ในกรุงเทพมหานครทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้มีสภาพชีวิตในสังคมสมัยใหม่ซึ่งมีลักษณะที่เห็นได้ชัดดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ คือ สมาชิกในสังคมประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดหรือตามความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น คนอีสานเข้ามาช้ขั้วรถแท็กซี่ เป็นคนรับใช้ตามบ้าน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือรับราชการ ทำงานบริษัทเอกชน เป็นต้น
2. ผู้ประกอบอาชีพในสังคมสมัยใหม่มักจะเป็นคนทำงานรับจ้างเพื่อให้ได้เงินเท่านั้น
3. คนในสังคมสมัยใหม่ต้องพึ่งตลาดและใช้เงินเป็นปัจจัยในการซื้อขาย
4. สมาชิกในสังคมสมัยใหม่มีความเครียดอันเกิดจากการแข่งขันกันในหลาย ๆ ด้านเช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ เป็นต้น

3.4 ระบบความเชื่อและประเพณี พิธีกรรม คนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ทว่าในการนับถือพระพุทธศาสนาของคนกรุงเทพฯ รวมทั้งคนไทยทั่ว ๆ ไปนั้นยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เจือปนผสมผสานอยู่ เช่น การตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีตามเทศกาล ได้แก่ การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

3.5 ศิลปกรรม ศิลปะของกรุงรัตนโกสินทร์ได้รับอิทธิพลมาจากกรุงศรีอยุธยา มีการสร้างวัด สร้างพระบรมมหาราชวังคล้ายคลึงกับสมัยกรุงศรีอยุธยา วัดที่สำคัญได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม เป็นต้น

นอกจากนี้กรุงเทพมหานครยังได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกทั้งในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม เช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระที่นั่งอนันตสมาคม อาคารกระทรวงกลาโหม เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

สภาพและปัญหาสำคัญของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครและแนวทางแก้ปัญหา เห็นความจำเป็นและร่วมมือกันแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานคร

สาระสำคัญ

กรุงเทพมหานครมีสภาพปัญหาที่แตกต่างจากท้อง ถิ่นอื่นมาก สภาพของกรุงเทพมหานครเกี่ยวข้องกับเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งระดับเมืองและระดับท้องถื่นอย่างมาก จนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม และคุณภาพชีวิตของคนกรุงเทพฯ ในทุกด้าน

1 สภาพและปัญหาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้จัดเป็นปัญหาสังคม

ความหมายของปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมคือ ภาวะหรือสภาพการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร เป็นภาวะหรือสภาพการณ์ที่คนส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์และมีความรู้สึกว่าจะมารวมกันแก้ไขปัญหานั้นให้ดีขึ้น

องค์ประกอบของปัญหาสังคม

- 1 สภาพการณ์ที่กระทบกระเทือนบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอสมควร
- 2 เป็นสภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์
- 3 จะต้องเห็นร่วมกันว่าควรจะมีการแก้ไขปรับปรุง
- 4 การแก้ไขต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย

สาเหตุของปัญหาสังคม

ปัญหาสังคมอาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรมและการขยายตัวของเมือง มีการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง ทำให้มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นมาก จึงต้องมีการแข่งขันกันและมักจะอยู่แบบตัวใครตัวมัน

2. ความไม่เป็นระเบียบในสังคมและพฤติกรรมเบี่ยงเบน สังคมที่ไม่เป็นระเบียบคือสังคมที่ไม่สามารถควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนที่วางไว้ ความล้มเหลวของการขัดเกลาทางสังคม เช่น พ่อแม่ ครู วัต ไม่สามารถถ่ายทอดและรักษาค่านิยมที่ดีได้ปัญหาจึงเกิดขึ้นได้

3. บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ การที่บุคคลมีบุคลิกภาพผิดแผกไปจากที่สังคมกำหนด อาจจะมีสาเหตุจากความต้องการทางอารมณ์บางอย่าง เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกมักจะมีจิตใจไม่มั่นคง ต้องการความรัก ความอบอุ่น บางครั้งอาจจะหาทางชดเชยด้วยการหาความรักจากนอกบ้าน อาจไปคบเพื่อนไม่ดี เพื่อนจะชักจูงไปในทางที่ไม่ดี

2. ปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจความคิดเห็นของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจำนวน 3,820 คน พบว่าปัญหาสังคมที่สำคัญที่คนกรุงเทพฯ เห็นว่ามีความสำคัญในระดับมากที่สุดมี 4 ปัญหา คือ

- 1 ปัญหาอาชญากรรม
- 2 ปัญหายาเสพติด
- 3 ปัญหาการจราจร
- 4 ปัญหามลพิษทางอากาศ

2.1 ปัญหาอาชญากรรม

เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,565,220 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 5,562,141 คน คิดเป็นจำนวนประชากรโดยเฉลี่ย 3,554 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ในพื้นที่รับผิดชอบและจำนวนประชากรดังกล่าวกองบัญชาการตำรวจนครบาลมีตำรวจรองรับการปฏิบัติงานจำนวน 14,657 คน แยกเป็นตำรวจที่ออกปฏิบัติภารกิจในพื้นที่จำนวน 13,643 คน คิดเป็นอัตราส่วนตำรวจ 1 นายต่อประชากร 408 คน โดยประมาณ ด้วยเหตุที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงเป็นศูนย์รวมความเจริญ เป็นแหล่งการศึกษา การประกอบธุรกิจ ฯลฯ จึงทำให้เกิดความแออัดทั้งทางด้านประชากร อาคารสิ่งปลูกสร้าง ยานพาหนะ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา เช่น ปัญหาการลักทรัพย์ การฉกชิงวิ่งราว การปล้นทรัพย์ เป็นต้น

ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรม หมายถึง การกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและเป็นอันตรายต่อสังคม เช่น การลักทรัพย์ การจี้ปล้น การฆ่าคนตาย เป็นต้น

ประเภทของอาชญากรรม

บุคคลที่ไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของสังคมแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทคือ

1. ผู้กระทำผิดโดยฉิวเหมิน (The Casual Offender) เป็นผู้ที่กระทำความผิดโดยถือเอาความสะดวกสบาย เช่น ผู้ที่ขับรถฝ่าไฟแดงเพราะความเร่งรีบ หรือจอดรถในที่ห้ามจอดเพื่อลงไปทำธุระ

2. อาชญากรที่กระทำความผิดเป็นครั้งคราว (The Occasional Criminal) เป็นผู้ที่กระทำความผิดเพราะประมาทเลินเล่อไม่มีเจตนา เช่น ขับรถชนคนบาดเจ็บหรือตาย

3. อาชญากรที่กระทำความผิดเนื่องจากถูกกดดันทางจิตใจ (Episodic Criminal) เป็นพวกที่กระทำความผิดเพราะถูกกดดันทางจิตใจจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้เช่น ภรรยาบ้านดัลโตะเพราะถูกสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจ ปรกติพวกนี้จะไม่ทำผิดซ้ำอีก

4. อาชญากรที่ทำผิดเป็นนิสัย (Habitual Criminal) เป็นการกระทำผิดของพวกที่ไม่สามารถทำตัวให้เข้ากับสังคมได้ รู้สึกหมดหวังในชีวิต กระทำไปโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ไม่มีการวางแผน ไม่มีแบบแผนหรือวิธีการสบโอกาสเหมาะก็กระทำเช่น การลักทรัพย์ เป็นต้น

5. อาชญากรประเภทมืออาชีพ (Professional Criminal) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและใช้วิธีการอันแยบยลในการก่ออาชญากรรม มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ถือว่าอาชญากรรมเป็นงานสบาย รวยเร็ว เช่น พวกที่ชอบปล้นกระเป๋านักต๋มตุ๋นหลอกหลวง เป็นต้น

6. อาชญากรจิตผิดปรกติ (The Mentally Abnormal Criminal) ได้แก่ อาชญากรที่มีความผิดปรกติทางจิต เช่น เป็นโรคจิต โรคประสาท สมองพิการ ปัญญาอ่อน เป็นต้น สาเหตุที่กระทำผิดอาจเนื่องมาจากมีสิ่งกระตุ้นสติปัญญา ไม่สามารถไตร่ตรองถึงความควรไม่ควรได้

สาเหตุของอาชญากรรม

โดยพื้นฐานแล้วสาเหตุของการประกอบอาชญากรรมของคนในประเทศต่าง ๆ จะคล้ายคลึงกัน จากผลการศึกษาถึงสาเหตุและอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อการเพิ่ม ลดอาชญากรรมของกองวิจัยและวางแผน สังกัดกรมตำรวจพบว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมคือ

1. สภาพครอบครัว ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมมักมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันแต่ทะเลาะ ทำให้เด็กขาดผู้ดูแลจากเพื่อนชักนำให้หลงผิดถึงขั้นก่ออาชญากรรมขึ้นได้ การขาดความรักความเข้าใจไม่มีความอบอุ่นจึงทดแทนด้วยการหา ความสุขนอกบ้านนอกจากนี้ความยากจนเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เกิดอาชญากรรมทั้งนี้เพราะเมื่อคนเรายากจนดสนก็ย่อมต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดและจะแสวงหาหนทางให้ได้เงินมาเลี้ยงชีพ หากไม่สามารถหาได้ด้วยวิธีการอันสุจริตก็อาจหันไปประกอบอาชญากรรมขึ้น

2. ความยากจน เป็นสาเหตุที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรม เพราะเมื่อบุคคลไม่มีรายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีพ ก็จะทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อใช้จ่าย ถ้าหากได้รับการชักจูงจากภายนอกหรือจากเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดีก็อาจทำให้หันเหไปประกอบอาชญากรรมได้มาก

3. การเพิ่มจำนวนประชากร จำนวนประชากรที่มีมากกว่างานทำให้เกิดปัญหาการว่างงานขึ้น เมื่อว่างงานก็ขาดรายได้มาเลี้ยงครอบครัวจึงหันไปประกอบอาชญากรรม เพื่อความอยู่รอดของตนเอง

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากสังคมไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกทำให้คนไทยมีค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น ค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร สิ่งเหล่านั้นเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ เมื่อขาดทรัพย์ที่จะมาสนองความต้องการของตนได้ก็เป็นเหตุให้ก่ออาชญากรรมขึ้น

5. ความบกพร่องทางจิตใจ ความบกพร่องทางจิตใจหรือความไม่สมประกอบทางจิตใจ บุคคลที่มีจิตบกพร่องมักจะมีกิริยาที่แปลกและเป็นที่มาของการกระทำผิดหรือประกอบอาชญากรรมเสมอ ประการนี้เมื่อพูดถึงคนที่มีจิตบกพร่องจะหมายถึงบุคคล 2 ประเภทคือ คนปัญญาอ่อน กับคนที่มีบุคลิกทราวม สำหรับคนปัญญาอ่อนซึ่งเป็นคนที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ แต่สำหรับคนที่มีบุคลิกทราวม หมายถึง บุคคลที่มีได้เป็นโรคจิตแต่จัดอยู่ในพวกที่มีจิตบกพร่องไม่สามารถปรับตัวให้ถูกต้องในทางศีลธรรมทางสังคมและทางกฎหมายได้

6. เจ้าหน้าที่ประพฤตินิยมชอบ การทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรม ทำให้การปฏิบัติงานมีข้อบกพร่องอยู่มากเป็นผลให้อาชญากรขาดความยำเกรงเจ้าหน้าที่และกฎหมาย เช่น การละเว้นการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงสถิติความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ และความผิดต่อเสรีภาพ

ประเภทคดี	2536		2537		2538		2539	
	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้
ความผิดต่อชีวิต	10,788	4,336	14,769	6,543	17,321	8,289	21,052	8,945
ความผิดต่อร่างกาย	12,868	10,007	12,272	11,386	15,235	12,964	17,112	13,222
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,128	3,997	4,802	3,001	6,265	4,293	8,987	5,901
ความผิดต่อเสรีภาพ	225	178	330	124	254	162	302	180

ผลของอาชญากรรม

1. เสียทรัพย์สิน ถ้าคนในครอบครัวทำผิดอาจจะต้องเสียเงินเพื่อต่อสู้อุบัติหรือชดใช้ค่าเสียหาย ผู้เสียหายก็ได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน อาชญากรรมย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายทั้งกับผู้ก่ออาชญากรรมเองและผู้เสียหาย ผลของความเสียหายจะหนักเบาแล้วแต่กรณี
2. ไร้อิสรภาพและเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งจะนำไปสู่การเลี่ยนอนาคต สังคมรังเกียจหากกระทำการรุนแรงก็อาจจะส่งผลถึงขั้นถูกประหารชีวิต
3. สังคมขาดระเบียบ อันเป็นผลมาจากคนในสังคมขาดระเบียบวินัย เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเพราะต้องการความสะดวกสบาย ถ้าหากจำนวนอาชญากรรมมีมากขึ้นจะทำให้สังคมขาดระเบียบ คนในสังคมเดือดร้อนสับสนและถ้าผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษก็อาจจะทำให้ผู้อื่นทำตาม
4. สุขภาพจิตเสื่อม สังคมที่มีการประกอบอาชญากรรมในอัตราสูงจะส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถทำงานได้เต็มที่เพราะต้องคอยระวังภัย เช่น มีการลักทรัพย์ การจับตัวไปเรียกค่าไถ่ การเรียกค่าคุ้มครอง เป็นต้น เกิดความไม่ไว้วางใจกัน จะทำให้ประชาชนหวาดกลัว อันจะส่งผลให้สุขภาพจิตเสื่อมได้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถปราบปรามได้ในที่สุด ประชาชนก็จะยอมอยู่ใต้อำนาจของพวกมิจฉาชีพ โดยยอมให้ข่มขู่ เรียกร้องเอาทรัพย์สินหรือค่าคุ้มครองซึ่งผลที่สุดก็ทำให้กฎหมายไร้ความหมายไปในที่สุด
5. สูญเสียงบประมาณแผ่นดิน อันเนื่องมาจากการที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรเงิน งบประมาณแผ่นดินมาเพื่อใช้ในการปราบปรามอาชญากรรม และเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและ การลงโทษผู้กระทำผิด

แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

การแก้ไขปัญหอาชญากรรมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ประการคือ การป้องกัน การปราบปรามและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ อย่างไรก็ตามปัญหาอาชญากรรมมีผลกระทบต่อประชาชนทุกคน ดังนั้นการแก้ไขปัญหอาชญากรรมจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะให้ความร่วมมือบทบาทของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมอาจกระทำได้ใน 2 ขั้นตอน คือ การป้องกันก่อนที่อาชญากรรมจะเกิดและหลังจากที่ได้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว

1. การป้องกันก่อนที่อาชญากรรมจะเกิด

1.1 คนแต่ละคนจะต้องมีหน้าที่ดูแลและปกป้อง ทรัพย์สินของตัวเองให้พ้นจากการชิงทรัพย์ การลักทรัพย์ ชิงราวทรัพย์ ประชาชนจะต้องระมัดระวังที่จะไม่นำทรัพย์สินมีค่าติดตัวไปเป็นจำนวนมาก ไม่เก็บของมีค่าไว้ที่บ้านและในการป้องกันเกี่ยวกับการข่มขืนประชาชนที่เป็นสุภาพสตรีจะต้องระมัดระวังในการแต่งกายไม่ให้เป็นการยั่วชวนทางเพศ

1.2 การจัดการรักษาความปลอดภัยในบริเวณบ้านพักอาศัยด้วยการจัดสร้างบ้านพักให้มั่นคงแข็งแรงทั้งตัวบ้านและบริเวณโดยรอบ เช่น รั้วบ้าน ประตูหน้าต่างและติดล๊อคประตูป้องกันภัย ไม่ทิ้งบ้านไว้โดยไม่มีคนดูแลร่วมมือกับเพื่อนบ้าน จัดเวรยามรักษาความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน

2 การป้องกันอาชญากรรมหลังจากที่ได้เกิดอาชญากรรมขึ้นแล้ว

การป้องกันแบบนี้เป็นการช่วยเหลือคนในชุมชนในอันที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนและดำเนินชีวิตแบบสุจริตชนได้ ทั้งยังเป็นการช่วยเหลือหน่วยงานยุติธรรมให้สามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้ประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น การป้องกันแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อมุ่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดีตามอุดมการณ์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันอาชญากรรมในอนาคตได้อย่างดียิ่ง

บทบาทของประชาชนในการปราบปรามอาชญากรรม

แม้ว่าการปราบปรามอาชญากรรมจะเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ตามแต่ในฐานะประชาชนพลเมืองที่ดีเราก็สามารถให้ความช่วยเหลือ และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรมต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ช่วยจับกุมผู้กระทำความผิดเฉพาะหน้า ตามกฎหมาย ประชาชนมีสิทธิที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดร้ายแรงเฉพาะหน้า เช่น คดีฆาตกรรมหรือช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจตามที่ได้รับคำร้องขอหรือมีคำสั่งให้ช่วย
2. ให้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. เป็นพยานชี้ตัวผู้กระทำความผิด และให้การเป็นพยานในศาลซึ่งเป็นบทบาทของประชาชนที่รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำความผิด การให้การโดยสุจริตในฐานะพยานจะทำให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างเป็นธรรมและลุล่วงโดยรวดเร็ว

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด

ปัจจุบันบทลงโทษและวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งกำหนดวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาไว้ 5 วิธี คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน

นอกจากวิธีการลงโทษทั้ง 5 วิธีดังกล่าวแล้ว เรายังมีวิธีการอื่น ๆ อีก เช่น

1. วิธีเพื่อความปลอดภัย เป็นการกระทำที่มุ่งหวังจะให้ความปลอดภัยแก่สังคมด้วยการแยกตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเช่น การกักกัน เป็นการห้ามผู้กระทำความผิดเข้าหรือออกจากบริเวณที่กำหนดไว้ สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีจิตบกพร่อง ไร้จิตหรือจิตฟั่นเฟือนให้ควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และให้อยู่ในความดูแลของแพทย์เพื่อป้องกันมิให้ทำร้ายตนเองและผู้อื่น

2 การคุมประพฤติ กรณีที่ศาลปลดปล่อยผู้กระทำผิดเพื่อรอการลงโทษ โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้กระทำผิดจะต้องไม่กระทำความผิดซ้ำอีกตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น 2 เดือน 6 เดือน ฯลฯ และต้องอยู่ในความดูแลของพนักงานคุมประพฤติโดยจะต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่เป็นครั้งคราว และห้ามประพฤติผิดอีก หากบุคคลนั้นกระทำความผิดอีกหรือละเมิดเงื่อนไขของการคุมประพฤติ ศาลอาจจะว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเป็นการกระทำผิดเล็กน้อย แต่ถ้าเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ศาลจะออกหมายจับผู้ถูกคุมประพฤติ เพิกถอนการคุมประพฤติ กำหนดโทษ และส่งตัวผู้นั้นไปรับโทษตามคำพิพากษา

จุดมุ่งหมายของการคุมประพฤติก็เพื่อที่จะแก้ไขผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล ไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดซ้ำ เป็นการช่วยให้จำนวนผู้กระทำผิดถึงขั้นถูกต้องถูกคุมขังในเรือนจำมีจำนวนลดน้อยลง

3 การพักการลงโทษ เป็นการปล่อยผู้กระทำผิดหลังจากที่ได้ถูกคุมขังมาแล้วระยะหนึ่ง โดยมีเงื่อนไขในการคุมประพฤติและให้ผู้กระทำผิดอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่พักการลงโทษ หากบุคคลนั้นกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กำหนด ก็จะถูกเพิกถอนการพักการลงโทษและรับโทษที่ยังเหลือต่อไปจนครบกำหนด โดยไม่ต้องมีการฟ้องร้องพิจารณาโทษกันใหม่

2.2 ปัญหายาเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนบั่นทอนความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งนี้เพราะยาเสพติดนอกจากจะบั่นทอนสุขภาพอนามัยของผู้เสพแล้ว ยังเป็นผลให้ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ อันจะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย ขณะเดียวกันปัญหาเหล่านี้ก็จะส่งผลกระทบต่อปริมาณในการพัฒนาประเทศ เพราะจะต้องนำงบประมาณส่วนหนึ่ง มาใช้ในการปราบปรามและแก้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด

ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของ ยาเสพติดว่า หมายถึงสิ่งที่เสพแล้ว ผู้เสพจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจในการที่จะได้เสพต่อไป โดยไม่สามารถหยุดได้ จำนวนการเสพจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจในภายหลัง

ประเภทของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยประกาศของกระทรวงสาธารณสุขได้ระบุชื่อยาเสพติดไว้ทั้งสิ้น 104 ชนิดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 4 ประเภท 42 ชนิด รวมเป็น 146 ชนิด

ในวงการแพทย์แบ่งยาเสพติดออกเป็น 6 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 ได้แก่ ผิ่น หรือสารที่มีส่วนประกอบของผิ่น เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน โคเคอีน รวมไปถึงสารสังเคราะห์หลายอย่างที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน

ประเภทที่ 2 ได้แก่ ยานอนหลับชนิดต่าง ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อสมองของส่วนกลางยาพวกนี้มีจำหน่ายทั่วไป เช่น ฟิโนบาปีโทน เหล้าแห้ง รวมทั้งยานอนหลับอื่น ๆ

ประเภทที่ 3 ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน และไบกระท่อม

ประเภทที่ 4 ยาที่ทำให้ประสาทหลอน ได้แก่ กัญชา LSD ยาเหล่านี้ทำให้ประสาทการรับรู้ของคนเรารีดไปจากเดิม

ประเภทที่ 5 สารระเหยต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ และกาว

ประเภทที่ 6 แอลกอฮอล์ ปัจจุบันองค์การอนามัยโลกได้จัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดที่มีโทษต่อร่างกายเช่นเดียวกับยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้เสพติดแอลกอฮอล์จนติดแล้วจะทำให้ผู้ติดมีความต้องการและเพิ่มปริมาณการดื่มขึ้นเรื่อย ๆ

ในปัจจุบันยาเสพติดชนิดที่ระบอบแพร่หลายในประเทศไทย ได้แก่ ผิ่น มอร์ฟีนยานอนหลับประเภทต่าง ๆ ยาแก้ปวดประสาท แอมเฟตามีน (ยาบ้า) กัญชา ไบกระท่อม สารระเหย แอลกอฮอล์และบุหรี่

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด

ปัจจัยอันเป็นแรงผลักดันให้มีการใช้ยาเสพติดจนเกิดการระบอบอยู่ในปัจจุบันนั้น มีปัจจัยหลายอย่างประกอบกันทั้งตัวผู้เสพและผู้ค้า ในส่วนของผู้เสพยาจะเป็นผู้ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ความคับแค้นในการดำรงชีพ ครอบครัวยแตกแยก ในด้านผู้ค้าต่างมีวิธีการในการลักลอบค้ายาทำให้ยากแก่การปราบปราม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันอาจเป็นสาเหตุของการใช้และติดยาเสพติด ตลอดจนเป็นผลให้เกิดการระบอบอยู่ในปัจจุบันนั้นปรากฏชัดเจนว่ามีปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งพอจะรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. แหล่งยาเสพติดในชุมชน การที่มียาเสพติดแพร่ระบาดและหาซื้อได้ง่ายเป็นปัจจัยสำคัญของการระบอบ ดังนั้นการควบคุมป้องกันและแก้ไขจึงจำเป็นต้องปราบปรามกันอย่างจริงจังและมีบทลงโทษอย่างหนัก แต่เนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดได้ผลประโยชน์สูงจึงทำให้จำนวนผู้ค้ายาเสพติดมีมาก การซื้อขาย กระทำได้ง่าย ผลที่ตามมาคือ การแพร่ระบาดของยาเสพติดจึงขยายตัวมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

2. สภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การเสพยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดส่วนมากติดเพราะอยากลองอยากรู้อยากเห็น บางคนใช้เพราะต้องการเข้าพวกเนื่องจากเพื่อนฝูงในกลุ่มเดียวกันใช้จึงใช้ด้วยบางคนใช้เพราะต้องการความตื่นเซตั้น บางคนต้องการจะเมาเพื่อให้ลืมปัญหาหรือความทุกข์ที่มี บางคนชอบฤทธิ์ของยาที่ทำให้เพื่อผื่นและมีความสุข

3. สภาพแวดล้อม ปัญหาอันเกิดจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว สังคม ย่อมก่อให้เกิดความเครียดแก่เยาวชน เมื่อเยาวชนขาดความอบอุ่นในครอบครัวและมีปัญหาด้านเศรษฐกิจการเงินย่อมหันไปพึ่งพาอาศัยเพื่อนไว้วางใจให้เพื่อนเป็นผู้จัดปดเป่าปัญหาให้ ก็อาจถูกเพื่อนชักนำไปในทางที่ผิด เช่น แนะนำให้ใช้ยาเสพติด ในการแก้ปัญหา

จากหลักฐานข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ผู้เสพยาเสพติดร้อยละ 77 ได้รับยาเสพติดครั้งแรกจากเพื่อน ร้อยละ 70 นอกว่าเพื่อนแนะนำให้รู้จักยาเสพติด ร้อยละ 40 ใช้จ่ายครั้งแรกเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ หลายคน จากสถิติดังกล่าวแสดงว่าเพื่อนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการใช้ยาเสพติดของเยาวชน

4 การว่างงาน การที่เยาวชนต้องออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาและปล่อยเวลาให้ผ่านไปอย่างเปล่าประโยชน์ เป็นเหตุชักนำให้เยาวชนออกไปมั่วสุมกันและติดยาในที่สุด

5 บริเวณหน้าโรงพยาบาลศูนย์ ตามศูนย์การค้า คอฟฟี่ช็อป ร้านตู้ม้าไฟฟ้า บ้านเพื่อน เป็นต้น สถานที่เหล่านี้เป็นแหล่งที่เยาวชนชอบไปมั่วสุม ซึ่งอาจเป็นเพียงการสนุกสนานวันเริง แต่ก็อาจมีอบายมุขอย่างอื่น ด้วย เช่น การพนัน การมั่วสุมทางเพศอาชญากรรมและในที่สุดก็ติดยาเสพติด

จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งสามารถถูกสภาพแวดล้อมผลักดันสู่ปัญหายาเสพติดได้ แต่เยาวชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่จำเป็นต้องใช้ยาเสพติดเสมอไป ถ้ารู้จักเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ปัญหาที่เกิดจากยาเสพติด

1. ปัญหาทางด้านสังคม ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดย่อมมีความทุกข์และเป็นกังวลจนเป็นเหตุให้ทำมาหากินไม่เป็นปกติ ก่อให้เกิดความรำคาญในครอบครัวเมื่อพึ่งพาอาศัยครอบครัวไม่ได้ก็หันไปเบียดเบียนสังคมภายนอก เช่น ประกอบอาชญากรรมฉ้อโกงชิงวิ่งราว จี้ปล้น หรือประพฤติดัวในทางที่ผิดศีลธรรม ทำให้สังคมวุ่นวาย

2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศชาติต้องเสียกำลังคนและยังต้องสูญเสียเงินเพื่อใช้ซื้อยาเสพติดทำให้สภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวเลวร้ายลง นอกจากนี้รัฐยังต้องเสียงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การติดยาเสพติดจึงเป็นการบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดการสูญเสียแรงงาน

3. ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนร้อยละ 70 เมื่อเยาวชนซึ่งเป็นกำลังของชาติต่อไปในอนาคตต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ ย่อมเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลของชาติ

ผลเสียของการติดยาเสพติด

1. ผลเสียต่อผู้เสพ การติดยาเสพติดเป็นการทำลายสุขภาพทางกายและทางจิตของผู้เสพเอง ทำให้เสียอนาคต

2. ผลเสียต่อครอบครัว ทำให้พ่อแม่และครอบครัวเดือดร้อนทั้งด้านเงินทองและสภาพจิตใจ ทำลายชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

3. ผลเสียต่อสังคม ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สูญเสียแรงงานของชาติ

4. ผลเสียต่อประเทศชาติ ทำให้ประเทศชาติขาดกำลังที่เข้มแข็ง สูญเสียงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยา

จากการที่ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ลักษณะของปัญหาจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งชนิดของยาเสพติดและลักษณะของประชากรที่เสพยาเสพติด เท่าที่ผ่านมาการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดปัญหาเสพติดให้หมดไปจากประเทศไทย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้กำหนดแนวทางสำหรับการดำเนินงานไว้ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ลดปริมาณของยาเสพติดโดยใช้มาตรการ ปลูกพืชทดแทนโดยการควบคุมพืชเสพติดและปราบปรามยาเสพติด

2. ลดปริมาณความต้องการยาเสพติด โดยใช้มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และป้องกันการติดยาเสพติด

การแก้ไขปัญหาเสพติดจำเป็นต้องใช้มาตรการป้องกันและปราบปรามควบคู่กันไปจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้

แนวทางในการแก้ปัญหาเสพติด

ปัญหาการติดยาเสพติดในประเทศไทยมีความสลับซับซ้อนอยู่มาก ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น บัจจุบันที่เป็นสาเหตุบางอย่างอาจแก้ไขได้แต่บางอย่างก็แก้ไขไม่ได้ การแก้ปัญหาเสพติดให้หมดไปจากสังคมจึงเป็นไปได้ยาก เป้าหมายที่เหมาะสมจึงเป็นเพียงการควบคุมและลดปัญหาลงจนอยู่ในระดับที่มีผลเสียหายต่อสังคมน้อยที่สุด และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย

1. บทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูมีหน้าที่โดยตรงที่จะสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้เด็กหันไปพึ่งยาเสพติดและเป็นที่พักพิงของเด็ก โดยการให้ความรู้และข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดและเหมาะสมกับวัยของเด็ก แนะนำการเลือกคบเพื่อน ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหา

2. บทบาทของเพื่อน เพื่อนที่ดีเยี่ยมจะแนะนำเพื่อนไปในทางที่ดีหรือรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาเสพติดได้มาก

3. บทบาทของชุมชน ชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาเสพติด การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้หมดไปหรือหาได้ยากด้วยการสร้างกฎหมายที่เหมาะสมและการรักษากฎหมายที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นส่วนสำคัญ

4. บทบาทของรัฐ วิธีการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบันรัฐได้กำหนดมาตรการดังนี้

4.1 การปราบปรามการค้า การผลิต การนำเข้าและการส่งออกนอกประเทศ

4.2 การป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าไปลองเสฟ โดยส่งเสริมให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

4.3 การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพจิตใจ

5 บทบาทของโรงเรียน โรงเรียนต้องให้ข้อมูลความรู้เรื่องยาเสพติด พิษภัยของยาเสพติดและการป้องกันตนเองจากภัยของยาเสพติด และหาทางป้องกันไม่ให้นักเรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมในสถานเริงรมย์ ตลอดจนการป้องกันไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าไปในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจะต้องสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2.3 ปัญหาการจราจร

ปัญหาการจราจรเป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมให้แก่กรุงเทพมหานครเป็นอย่างมาก ผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องรับสภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องมาจากปริมาณรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วไม่สอดคล้องกับถนนที่มีอยู่ ถนนในกรุงเทพมหานครมีความยาวประมาณ 2,785 กิโลเมตร ปัจจุบันมีรถยนต์วิ่งอยู่ถึง 3,241,081 คัน (ปี พ.ศ. 2539) ซึ่งคาดว่าจะมีปริมาณรถยนต์เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ยิ่งกว่านั้นการขาดการวางแผนด้านการจราจรอย่างต่อเนื่องทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพื้นผิวจราจรและมีการจัดทำเส้นทางจราจรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็ทำให้ปัญหาการจราจรทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

สาเหตุของปัญหาการจราจร

1. จำนวนรถที่เพิ่มมากขึ้นโดยไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนพื้นผิวถนนในกรุงเทพมหานครโดยในปี พ.ศ. 2538 จำนวนยานพาหนะที่จดทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานครมีทั้งสิ้นประมาณ 35 ล้านคัน โดยมีอัตราเพิ่มประมาณร้อยละ 10 ต่อปี

2. การขาดการวางแผนงานเรื่องการจราจร

3. ผู้ใช้รถใช้ถนนขาดวินัยในการจราจร และไม่เคารพกฎจราจร เช่น จอดรถในที่ห้ามจอด ใช้ทางเท้าเป็นที่ขายสินค้าหรือวางสิ่งของ เป็นต้น

4. เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจราจรไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน

5. ขาดระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ

ผลที่เกิดจากปัญหาการจราจร

1. เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ น้ำมันเชื้อเพลิงที่ต้องสูญเสียไปเพราะในแต่ละวันการขับขีรถจะต้องสูญเสียน้ำมันเชื้อเพลิงไปเป็นจำนวนมหาศาล เนื่องจากปัญหาการจราจรติดขัดนั่นเอง
2. เกิดปัญหามลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนกรุงเทพมหานคร เช่น อากาศเสีย เสียงรบกวน เป็นต้น
3. เสียเวลาในการเดินทาง
4. เกิดความเครียดในขณะที่การจราจรติดขัด ทำให้อารมณ์หงุดหงิด สุขภาพจิตเสีย
5. รัฐต้องเสียงบประมาณในการแก้ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาการจราจร เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอุบัติเหตุ เป็นต้น
6. จำนวนอุบัติเหตุทางการจราจรเพิ่มมากขึ้นเพราะผู้ใช้รถ ใช้ถนน อยู่ในภาวะเร่งรีบจึงเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

แนวทางในการแก้ไขปัญหารถจราจร

แนวทางในการแก้ปัญหารถจราจรในกรุงเทพมหานครอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมจะสำเร็จได้อย่างดีก็ด้วยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายโดยมีรัฐบาลเป็นแกนนำในการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ของประเทศ โครงการต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหารถจราจรและได้ดำเนินการแล้วมีดังนี้คือ

1. โครงการพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหารถจราจร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงพระเมตตาพระราชทานแนวพระราชดำริและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้ในการแก้ปัญหารถจราจรตามโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างถนนเชื่อม ปรับปรุงผิวจราจร ขยายสะพาน ฯลฯ
2. โครงการรถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร จัดเป็นระบบขนส่งมวลชนที่ทันสมัยที่สุดที่จะก่อสร้างเสร็จเป็นสายแรกของประเทศไทยและเป็นรถไฟลอยฟ้าที่กำลังก่อสร้าง คาดว่าจะแล้วเสร็จและเปิดให้บริการได้ในปี พ.ศ. 2541 สามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ด้วย ความจุ 50,000 คน/ชั่วโมง/ทิศทาง
3. โครงการก่อสร้างถนนสายหลักเพื่อแก้ปัญหารถจราจร จำนวนหลายสายเช่น โครงการก่อสร้างถนนพระราม 6 ถนนพหลโยธินสาย 1 จากถนนเพชรเกษมถึงสุดเขตกรุงเทพมหานคร โครงการก่อสร้างถนนรามคำแหง ถนนศรีนครินทร์ เป็นต้น
4. โครงการเชื่อมถนนตรอก ซอย ให้เชื่อมกับถนนสายหลัก 53 สาย
5. โครงการก่อสร้างถนนและสะพานข้ามคลอง
6. โครงการควบคุมระบบสัญญาณไฟจราจรด้วยคอมพิวเตอร์ (ATC:Area Traffic Control) กรุงเทพมหานครได้ติดตั้งระบบควบคุมสัญญาณไฟจราจรเป็นพื้นที่ (ATC) โดยใช้คอมพิวเตอร์ สั่งการจากศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ระบบคอมพิวเตอร์จะช่วยควบคุมระบบสัญญาณไฟจราจรตามทางแยกต่าง ๆ เพื่อให้การปล่อยรถในแต่ละทางแยกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ แทนการใช้ตำรวจจราจรคอยกด

สัญญาณไฟจราจรในแต่ละทางแยก ซึ่งบางครั้งอาจไม่สัมพันธ์กับทางแยกอื่น ๆ ระบบ ATC นี้จะช่วยให้การ
ใช้ผิวจราจรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

7. โครงการส่งเสริมการเดินทางทางน้ำ โดยกรุงเทพมหานครได้ริเริ่มการเดินทางเรือในคลองต่าง ๆ
 อาทิเช่น คลองแสนแสบ คลองพระโขนง คลองผดุงกรุงเกษม คลองภาษีเจริญ เป็นต้น

8. โครงการสร้างทางยกระดับข้ามทางแยก (Over Pass) และสร้างอุโมงค์ลอดทางแยก (Under
 Pass) นอกจากโครงการดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวจราจรอื่น ๆ อีก เช่น

1. การส่งเสริมให้มีการเดินทางโดยใช้รถร่วมกัน (Car Pool)
2. ย้ายสถานีขนส่งผู้โดยสารออกจากใจกลางเมือง และเพิ่มจำนวนสถานีให้มากขึ้น
3. จัดระบบชำระค่าบริการนักเรียนที่มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพโดยรัฐบาลหรือเอกชน

เป็นผู้ดำเนินการ

4. จัดระบบการเข้าและเลิกงานในเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะหน่วยงานที่ไม่ใช่เป็นหน่วย
บริการและเริ่มจากหน่วยงานทางราชการ

5. ดำเนินการอย่างเข้มงวดกับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจร และเพิ่มบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนให้หนักขึ้นอาจถึง
ขั้นยึดใบอนุญาตขับขี่เป็นการชั่วคราว หากฝ่าฝืนบ่อยครั้ง

6. ห้ามจอดยานยนต์ทุกประเภท รวมทั้งจักรยานยนต์บนถนนสายต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขต
ใจกลางเมือง ในระหว่างเวลา 600 น ถึง 2100 น

7. จัดระบบชำระค่าบริการให้มีที่จอดและมีสถานที่ให้จอดเพื่อรับผู้โดยสาร

8. ดำเนินการกับผู้ที่ใช้ทางเดินเท้าสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทำให้กีดขวางการจราจร
อย่างเข้มงวด และเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้น

9. การส่งเสริมการใช้รถจักรยานในการเดินทางระยะใกล้

10. การทำงานอยู่ที่บ้านและประสานกับที่ทำงานด้วยโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์

2.4 ปัญหามลพิษทางอากาศ

ปัญหามลพิษทางอากาศเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นได้อย่างชัดเจนในเขตกรุงเทพมหานครโดย
แหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศส่วนใหญ่นี้มาจากจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในขณะที่ยาน
จราจรมีเท่าเดิม จากการสำรวจพบว่าในปี พ.ศ.2538 มียานพาหนะที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานครทั้งหมด
ประมาณ 35 ล้านคัน และเมื่อรวมทั่วประเทศแล้วมีประมาณ 144 ล้านคัน นอกจากนี้แหล่งมลพิษที่สำคัญ
รองลงมาคือ โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษอีกแหล่งหนึ่ง จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2538 มี
ประมาณ 72,500 โรง นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาฝุ่นละอองที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ การปรับปรุงเส้น

ทางจราจรหรือการก่อสร้างระบบคมนาคมขนส่งก็เป็นแหล่งกำเนิดของมลพิษทางอากาศเช่นเดียวกันโดยเฉพาะปัญหาฝุ่นละออง

ในปี พ.ศ. 2538 กรมควบคุมมลพิษ ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีในย่านชุมชนที่อยู่อาศัย ย่านธุรกิจการค้าและย่านอุตสาหกรรม ซึ่งตรวจวัดโดยจัดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบถาวรจำนวน 5 สถานี ตั้งอยู่ห่างจากถนนสายหลักประมาณ 50 เมตรและตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียงริมถนนแบบถาวรจำนวน 4 สถานีและจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศริมถนนแบบชั่วคราวจำนวน 14 จุด ติดตั้งห่างจากถนนไม่เกิน 10 เมตร

จากการตรวจวัดคุณภาพอากาศในกรุงเทพมหานคร พบว่าคุณภาพอากาศในบริเวณริมถนนมีปริมาณฝุ่นละออง และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbonmonoxide : Co) ในอากาศสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ สำหรับสารตะกั่ว (Lead ;Pb) ในอากาศพบว่าและมีปริมาณลดลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเริ่มมีการใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว บริเวณถนนที่มีการจราจรคับคั่งและพบว่ามีปริมาณมลพิษทางอากาศสูง ได้แก่ ถนนสีลม ถนนราชปรารภ ถนนเยาวราช ถนนอิสรภาพ ถนนพรานนก ถนนพญาไทและถนนรามคำแหง

ความหมายของมลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศ (Air Pollution) หมายถึง อากาศที่มีสิ่งแปลกปลอมเจือปนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งชนิดขึ้นไป สิ่งเจือปนอาจเป็นฝุ่นละออง ก๊าซ กลิ่น คิว้น ซึ่งจะมีปะปนอยู่ในปริมาณ คุณภาพและระยะเวลา อันจะเป็นการรบกวนหรือก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของมนุษย์ สัตว์ พืช รวมทั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินได้ด้วย

ส่วนประกอบของอากาศตามธรรมชาติ

อากาศเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกสำหรับมนุษย์ ทั้งนี้เพราะถ้าเราหยุดหายใจเพียง 5 นาที เราก็อาจตายได้ โดยปกติมนุษย์เราหายใจเฉลี่ย 22,000 ครั้งต่อวัน มนุษย์จะต้องหายใจสูดเอาอากาศเข้าไปในร่างกาย 35 ปอนด์ต่อวัน ในขณะที่เราต้องการน้ำดื่มเพียง 3-4 ปอนด์ต่อวันและต้องการอาหารคิดเป็นน้ำหนัก (แห้ง) 15 ปอนด์ต่อวันเท่านั้น จะเห็นได้ว่าคนเราต้องการอากาศมากกว่าอาหารและน้ำมาก

ในชั้นบรรยากาศของโลก อากาศที่เราหายใจนั้นประกอบด้วยก๊าซไนโตรเจน ก๊าซออกซิเจนและก๊าซเฉื่อย เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ก็จะมีภาคฝุ่นละออง ไอน้ำและเชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ปะปนอยู่ ถ้าสิ่งแวดล้อมที่เราอาศัยอยู่มีมลพิษทางอากาศก็จะทำให้เราหายใจเอาสาร หรือก๊าซพิษที่เจือปนอยู่ในอากาศเข้าไปทำอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต่างกับอาหารและน้ำดื่มที่สกปรกเราสามารถหลีกเลี่ยงไม่รับประทานได้ ถ้าเราทราบว่าอาหารและน้ำดื่มนั้นไม่สะอาด

ในชั้นบรรยากาศของโลกอากาศที่เราหายใจนั้นประกอบด้วยก๊าซไนโตรเจน ก๊าซออกซิเจนและก๊าซเฉื่อย เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ก็จะมีกาฝุ่นละออง ไอน้ำและเรื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ประปนอยู่

สารที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศเกิดจากการที่มีสารชนิดอื่น ๆ ประปนอยู่ในส่วนประกอบของอากาศปกติ สารเหล่านี้ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ ตะกั่ว โอโซนคาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน วัสดุสารเล็ก ๆ เช่น ฝุ่นละออง คาร์บอน ไอควัน เป็นต้น ในอากาศแห้งที่บริสุทธิ์ใกล้ระดับน้ำทะเล ประกอบด้วยก๊าซต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนประกอบ	% โดยปริมาตร	ปริมาณเป็น PPM
ไนโตรเจน	78.09	780.900
ออกซิเจน	20.90	209.400
อาร์กอน	.93	9.300
คาร์บอนไดออกไซด์	.0313	313
นีออน	.0018	18
ฮีเลียม	.00052	5.2
ฮีรอน	.0001	1
ซีนอน	.000008	0.08
ไฮโดรเจน	.00005	0.5
มีเทน	.00015	1.5
ไนโตรเจนไดออกไซด์	.0000001	0.001
โอโซน	.000002	0.02
ซัลเฟอร์ไดออกไซด์	.00000002	0.0002
คาร์บอนมอนอกไซด์	.00001	0.1
แอมโมเนีย	.000001	0.01

สาเหตุที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ

1. การจราจร การจราจรเป็นเหตุให้เกิดมลพิษทางอากาศได้ซึ่งสามารถจำแนกสาเหตุได้ดังนี้

1.1 สาเหตุจากเครื่องและถังน้ำมัน สารมลพิษที่เกิดขึ้นจากเครื่องยนต์และจากถังน้ำมันโดยเฉพาะจากยานยนต์ที่เสื่อมสภาพและขาดการบำรุงรักษาจะเป็นตัวระบายสารมลพิษให้แพร่กระจายไปใน

บรรยากาศ ประกอบกับในประเทศไทยยังไม่มี การติดตั้งระบบควบคุมมลพิษที่ดี จึงทำให้ไม่สามารถควบคุม ปริมาณของสารพิษในอากาศได้ถูกระบายออกสู่บรรยากาศทั้งหมด

1.2 จำนวนยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณของสารมลพิษที่ยานยนต์ระบายออกสู่บรรยากาศ มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

1.3 การจราจรติดขัด ทำให้อัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงต่อระยะทางที่ยานยนต์เคลื่อนที่ไปมีค่า สูงขึ้น คือทำให้สิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงและผลที่ตามมาคือ ปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกสู่อากาศมีปริมาณ เพิ่มมากขึ้น

2. โรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการที่ไม่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศสาเหตุของมลพิษ ทางอากาศที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 สาเหตุจากการเผาเชื้อเพลิงเพื่อผลิตพลังงาน โดยเฉพาะถ่านลิกไนต์ และน้ำมันเตา ทำให้ มีการระบายเขม่าควันดำ ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ออกสู่บรรยากาศ

2.2 สาเหตุมาจากการกระบวนการผลิต มีการระบายฝุ่นละออง ก๊าซและไอระเหยออกสู่ บรรยากาศ เช่น ฝุ่นละอองจากการไม้บดย่อยหิน การถลุงเหล็กและการผลิตซีเมนต์

3. การเผาขยะและสิ่งปฏิกูล การกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีเผาจะก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เช่น ไนโตรเจนออกไซด์ คาร์บอนมอนนอกไซด์ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน เป็นต้น

4. เกิดโดยธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ป่า ลม พายุ ภูเขาไฟระเบิด ก๊าซและ กลิ่นที่เกิดจากการเน่าเปื่อยของอินทรีย์วัตถุ จะก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศได้หลายอย่าง เช่น ก๊าซต่าง ๆ ฝุ่นละออง เขม่าควันและสารประกอบทางเคมีบางชนิด

5. การเผาไหม้ของเชื้อเพลิงในบ้าน ในการประกอบกิจกรรมประจำวันตามบ้านมีการเผาผลาญเชื้อเพลิงเพื่อนำเอาพลังงานความร้อนไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การหุงต้มอาหาร

การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน การเผาผลาญของเชื้อเพลิงดังกล่าวก่อให้เกิดก๊าซที่ไม่พึงประสงค์ หลายชนิด เช่น คาร์บอนมอนนอกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน เขม่า ควัน เป็นต้น

อันตรายที่เกิดจากมลพิษทางอากาศ

จากการศึกษาของนักวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการควบคุมอันตรายที่เกิดจากสถานะของมลพิษทาง อากาศ สรุปได้ว่าก่อให้เกิดอันตรายได้ดังนี้

1. มลพิษทางอากาศก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน เพราะมลพิษทางอากาศจะทำให้สิ่งของ ต่าง ๆ ที่เป็นโลหะ เช่น หลังคา รางน้ำที่ทำด้วยโลหะผุพังได้ การที่โลหะผุกร่อนนั้นเนื่องมาจากกรดที่มีอยู่ใน อากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เมื่อทำปฏิกิริยากับไอน้ำในอากาศจะเปลี่ยนภาวะเป็นกรด

กำมะถัน นอกจากนี้สีที่ทาอาคารซึ่งมีส่วนผสมของสารตะกั่วก็จะเสื่อมสภาพได้ เมื่อถูกกรดอันเกิดจากปฏิกิริยาของสิ่งเจือปนกับอากาศสกปรก

2. ทำอันตรายต่อพืช ละอองไอของปรอทเป็นแก๊สพิษโดยธรรมชาติที่มีอันตรายสูงต่อพืช เช่น ทำให้สีเขียวของพืชถูกทำลาย ใบพืชจะเหี่ยวแห้งและในที่สุดก็ทำให้พืชตายได้

3. ทำให้ห้องฟ้ามืดครึ้มและลดความส่องสว่าง ในเมืองที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมากและมีบ้านเรือนอยู่หนาแน่นมักจะมีเขม่า ควีน ผุ่นละอองและแก๊สพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากโรงงานออกมาปะปนกับอากาศมาก จนสามารถทำให้อากาศมีลักษณะมืดครึ้ม เนื่องจากแสงสว่างส่องลงมาถึงพื้นดินได้น้อยกว่าปกติ ทำให้การมองเห็นในระยะใกล้ซึ่งสายตามปกติสามารถมองเห็นได้ แต่เมื่ออากาศสกปรกจะทำให้การมองเห็นไม่ชัด เนื่องจากอนุภาคของสารที่เป็นของแข็งขนาดประมาณ 04 09 ไมครอนในภาวะที่อากาศสกปรกจะไปกั้นทางเดินของแสงทำให้แสงผ่านลงมาได้น้อยกว่าปกติ

4. ทำอันตรายต่อสุขภาพของคนและสัตว์ มลพิษทางอากาศเป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนและสัตว์อย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ดังที่เคยมีรายงานในสหรัฐอเมริกาว่าแกะจำนวน 6,200 ตัวในรัฐฟลอริดาตายลงเพราะอากาศเป็นพิษ ทั้งนี้เพราะทั้งคนและสัตว์จะต้องหายใจเอาอากาศรอบตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่

ผลของมลพิษทางอากาศที่เกิดกับมนุษย์

สารแปลกปลอมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอากาศจะมีผลต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกายแตกต่างกันไปตามชนิด รูปแบบและกรรมวิธีในการเข้าสู่ร่างกาย พอจะจำแนกได้ดังนี้

1. ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนน้อย เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการมีนงง ปวดศีรษะ คลื่นไส้และตาข่าย

2. ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ทำให้เลือดรับออกซิเจนได้น้อยลง ดังนั้นปอดและ

หัวใจจึงต้องทำงานเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ได้ออกซิเจนในปริมาณที่เซลล์ต่าง ๆ ของร่างกายต้องการ จะทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน มีนงง เมื่อได้รับก๊าซนี้เป็นเวลานาน ๆ จะทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ความจำเสื่อม เบื่ออาหาร คลื่นไส้เวียน การได้ยิน การเห็นเสื่อมและถ้าได้รับมาก ๆ ก็อาจเสียชีวิตได้

3. ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เป็นอันตรายต่อเนื้อเยื่อ ทำให้เกิดการระคายเคืองของระบบทางเดินหายใจ ถ้าสูดเข้าไปเสมอ ๆ จะทำให้หลอดลมอักเสบ หากมีปริมาณของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในร่างกายมากเกินไปอาจทำให้กล้ามเนื้อฝาดปิดกล่องเสียงเกิดอาการกระตุก ทางเดินลมหายใจหดเกร็งมีอาการเหมือนถูกบีบคอและทำให้ตายทันที

4. ก๊าซไนตริกออกไซด์ และไนโตรเจนไดออกไซด์ ทำให้เกิดการระคายเคืองเกี่ยวกับเยื่อทางเดินของลมหายใจ จมูกและตา ถ้าหายใจเข้าไปมากภายใน 23 นาที อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต

5. โอโซน ก่อให้เกิดการระคายเคืองของเยื่อภายในจมูก รวมทั้งระบบทางเดินหายใจและทำลายสายตา
6. ตะกั่ว ตะกั่วจะปนอยู่ในกระแสเลือด กระดูกและเนื้อเยื่อต่าง ๆ ในร่างกายเป็นตัวทำลายระบบประสาทและระบบการทำงานของไต

แนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ

การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ หรือการปรับปรุงคุณภาพอากาศให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนนั้น จะต้องป้องกันแก้ไขที่ต้นเหตุคือ ลดปริมาณการระบายสารมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ให้มากที่สุด ตามนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากการคมนาคมขนส่ง มีดังนี้

1. การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น โดยการลดสารตะกั่วในน้ำมันเบนซิน และกำหนดให้น้ำมันเบนซินพิเศษต้องไร้สารตะกั่วภายในปี พ.ศ. 2539 มีการนำก๊าซธรรมชาติมาใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้น้ำมันหล่อลื่นที่ใช้กับรถจักรยานยนต์ต้องเป็นน้ำมันหล่อลื่นที่มีควันทวนน้อย
2. การกำหนดมาตรฐานเครื่องยนต์หรือมาตรฐานการระบายสารมลพิษจากรถเพื่อใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการตรวจภาวะมลพิษจากรถ การตรวจจับรถที่อยู่บนท้อง ถนนที่มีการระบายสารมลพิษเกินมาตรฐาน ซึ่งดำเนินการโดยกรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจและกรมควบคุมมลพิษ
3. การตรวจภาวะมลพิษจากรถ กรมการขนส่งทางบกจะต้องทำการตรวจสภาพรถก่อนการต่อทะเบียนและเสียภาษีประจำปี ซึ่งดำเนินการโดยกรมตำรวจ กรมการขนส่งทางบกและกรมควบคุมมลพิษ โดยจะต้องร่วมกันดำเนินการ ส่วนเจ้าของรถที่ปล่อยไอเสียเกินมาตรฐานจะต้องได้รับโทษปรับและห้ามใช้รถจนกว่าจะได้มีการปรับปรุงสภาพรถให้ได้มาตรฐาน
4. การจัดการด้านจราจร ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศให้ได้ผลสำเร็จจะต้องดำเนินการลดจำนวนรถและแก้ปัญหาการจราจรติดขัด เพื่อให้รถสามารถเคลื่อนไปได้สะดวกรวดเร็ว โดยการใช้ระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการรับส่งคนโดยสารคราวละมาก ๆ และเดินทางด้วยความรวดเร็ว การจัดให้มีช่องโดยสารรถประจำทาง การเพิ่มพื้นที่ถนนให้มากขึ้น การจำกัดการใช้รถส่วนบุคคลในพื้นที่ธุรกิจที่มีการจราจรหนาแน่นและการส่งเสริมให้มีการเดินทางโดยใช้รถร่วมกัน
5. มาตรการด้านการเงินการคลัง เช่น การลดหรือยกเว้นภาษีสำหรับอุปกรณ์เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีมลพิษน้อย อุปกรณ์ลดหรือจัดมลพิษและอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจวัดสารมลพิษ เป็นต้น

6. การปลูกต้นไม้ เป็นวิธีกำจัดมลพิษในอากาศโดยอาศัยธรรมชาติ เพราะต้นไม้ช่วยดูดควันพิษได้เป็นอย่างดี

7. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ด้านมลพิษทางอากาศโดยเน้นถึงสาเหตุและอันตรายของมลพิษทางอากาศ การบำรุงรักษาเครื่องยนต์ การแก้ไขปัญหาคันดำ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนให้ร่วมกันรักษาคุณภาพอากาศ โดยบรรจุไว้เป็นหลักสูตรในโรงเรียน

8. ออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมมลพิษทางอากาศ เช่น

8.1 กำหนดให้รถบรรทุกดินทรายและรถบรรทุกสินค้าทุกประเภท มีสิ่งปกคลุมตัวรถเพื่อมิให้ดิน ทรายและสิ่งของตกลงและให้มีการทำความสะอาดล้อโดยเฉพาะรถบรรทุกดิน

8.2 ควบคุมการก่อสร้างตึกสูงในเขตเมืองโดยกำหนดให้มีการใช้ผ้าคลุมเพื่อป้องกันฝุ่นละออง

8.3 ทำความสะอาดและกำจัดฝุ่นบนถนนเป็นประจำ เพื่อลดการฟุ้งกระจายของฝุ่น

8.4 รณรงค์ให้ทุกคนช่วยกันประหยัดพลังงานเพื่อลดมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการใช้เชื้อ

เพลิง

8.5 จัดโครงการถนนปลอดฝุ่นเพื่อป้องกันไม่ให้รถที่มีควันดำและฝุ่นแล่นเข้าไปในถนนถึง 40 สายในกรุงเทพมหานคร เช่น ถนนสีลม ถนนเยาวราช ถนนพญาไท ถนนสุริวงศ์ ถนนพระราม 4 เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของกฎหมายในฐานะที่เป็นกติกาของสังคม
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะพลเมืองดีของสังคม

สาระสำคัญ

กฎหมายเป็นข้อบังคับของรัฐที่ใช้เป็นแนวทางให้ประชาชนปฏิบัติตาม ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและจะต้องได้รับโทษ

กฎหมายทุกฉบับประชาชนต้องปฏิบัติตามและเป็นหน้าที่ที่ประชาชนจะต้องรู้กฎหมาย ประชาชนจะปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอ้างว่าไม่รู้กฎหมายไม่ได้ กฎหมายที่นักเรียนควรรู้ในระดับนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พระราชบัญญัติจราจรทางบกและกฎหมายอาญา

การรู้กฎหมายและปฏิบัติตามกฎหมายจะช่วยทำให้สังคมสงบสุขและได้ชื่อว่าเป็นพลเมืองดี

1. ความหมายของกฎหมายและลักษณะสำคัญของกฎหมาย

ความหมายของกฎหมาย

กฎหมาย คือ บรรดาข้อบังคับของรัฐหรือประเทศที่ใช้บังคับความประพฤติทั้งหลายของบุคคลอันเกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและถูกลงโทษ

ลักษณะสำคัญของกฎหมาย

บรรดาข้อบังคับของรัฐหรือประเทศซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายนั้น จะต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ คือ

1. กฎหมายต้องมาจากรัฐอธิปไตย หมายความว่า ผู้บัญญัติกฎหมายต้องมีอำนาจในรัฐที่เป็นเอกราช สำหรับประเทศไทยเราในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระราชอำนาจเด็ดขาดใน

การบัญญัติกฎหมายแต่เพียงผู้เดียว สำหรับในระบบอบประชาธิปไตยพระมหากษัตริย์จะต้องตรากฎหมายขึ้นได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

2. กฎหมายเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับที่ใช้ทั่วไป หมายความว่ากฎหมายจะต้องใช้บังคับได้ทุกสถานที่และแก่บุคคลทั่วไปโดยเสมอภาค

3. กฎหมายเป็นข้อบังคับที่ใช้ได้เสมอไป หมายความว่า เมื่อได้มีการประกาศใช้กฎหมายเรื่องใดแล้ว กฎหมายนั้นก็มิผลใช้บังคับได้ตลอดไป กฎหมายจะเก่าหรือล้าสมัยอย่างไรก็ยังไม่ใช้บังคับได้อยู่ จนกว่าจะได้มีการประกาศยกเลิก

4. กฎหมายเป็นข้อบังคับที่จะต้องปฏิบัติตาม หมายความว่า กฎหมายทุกฉบับประชาชนต้องปฏิบัติตาม แม้จะขัดกับผลประโยชน์หรือไม่เห็นด้วยอย่างไรก็ปฏิเสธไม่ได้ เช่น การเสียภาษี การตรวจเลือกเข้ารับราชการทหาร หรือการห้ามประทุษร้ายร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เป็นต้น

5. กฎหมายต้องมีสภาพบังคับ หมายความว่า ผู้กระทำหรือละเว้นกระทำการในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติห้ามหรือกำหนดไว้อันเป็นความผิดทางอาญาต้องรับโทษ ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับหรือริบทรัพย์สิน ส่วนความผิดทางแพ่งจะมีการบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน ให้หยุดหรืองดเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เป็นต้น

กฎหมายที่นักเรียนควรรู้ในระดับนี้ได้แก่

1. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ
2. พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่
3. พระราชบัญญัติจราจรทางบก
4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า "ยาเสพติดให้โทษ" ว่าหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลาและสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท
คือ

- ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน
- ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคอิน มึนยา
- ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนผสมอยู่ด้วยตามที่
ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยาไว้ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เช่น ยาแก้ไอผสมโคเคอิน
- ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อา
เซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติกคลอไรด์
- ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา มึน
พืชกระท่อม

ฐานความผิดและอัตราโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ฐานความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดฉบับนี้ที่สำคัญและเกิดขึ้นเสมอ ได้แก่

- 1) ผลิตจำหน่าย (หมายความว่า ชาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้)
- 2) มีไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย
- 3) มีไว้ในความครอบครอง
- 4) เสพ (หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราโทษ

ประเภทยาเสพติด	จำหน่าย มีไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่าย	มีไว้ในครอบครอง	โทษ
ประเภท 1 เช่น เฮโรอีน	ไม่เกิน 100 กรัม 5 ปี - ตลอดชีวิต เกิน 100 กรัม - ตลอดชีวิตหรือ ประหารชีวิต	ไม่ถึง 20 กรัม 1 ปี - 10 ปี	6เดือน10 ปี
ประเภท 2 เช่น มอร์ฟีน โคเคอีน	ไม่เกิน 100 กรัม 3 ปี-20 ปี เกิน 100 กรัม 5 ปี-ตลอด ชีวิต	ไม่เกิน 5 ปี	6 เดือน10 ปี
ประเภท 3 มีประเภท 2 ผสม เช่น ยาแก้ไอ ผสม โคเคอีน	จำหน่าย จำคุกไม่เกิน 1 ปี (มีไว้ในความครอบครองแต่ มิได้จำหน่ายไม่ผิด)		
ประเภท 4 สารที่ใช้ ผลิต ประเภท 1 2	1 ปี - 10 ปี	ไม่เกิน 5 ปี	
ประเภท 5 กัญชา พืชกระท่อม	2 ปี - 15 ปี	ไม่เกิน 5 ปี	ไม่เกิน 5 ปี

หมายเหตุ

ประเภท 1 มีจำนวน 20 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย

ประเภท 2 มีจำนวน 100 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย

ประเภท 4,5 มีจำนวน 100 กรัมขึ้นไป ให้ถือว่ามิไว้ในความครอบครองเพื่อจำหน่าย

3 พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่

บุหรืเป็นสารเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งและเป็นที่ยอมรับในทางการแพทย์ว่า คันบุหรืเป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้สูบและผู้ไม่สูบบุหรืที่อยู่ใกล้เคียงหลายประการเช่น อาจทำให้เกิดมะเร็งของปอดและอวัยวะอื่น ๆ โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ อีกทั้งคันบุหรืยังทำให้โรคบางโรค เช่น โรคหอบหืดหรือโรคภูมิแพ้มีอาการกำเริบขึ้น นอกจากนี้ยังพิสูจน์ได้ว่าการที่ผู้ไม่สูบบุหรืต้องสูดคันบุหรืซึ่งผู้อื่นสูบเข้าไปก็ยังเป็นผลเสียแก่สุขภาพของผู้นั้นเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับผู้สูบบุหรืเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้สูดคันบุหรืนั้นเป็นเด็กสมควรร

ที่จะคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ให้ต้องรับควันบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ โดยการห้ามสูบบุหรี่ในบางสถานที่หรือการจัดเขตให้สูบบุหรี่โดยเฉพาะหรือโดยวิธีอื่น ๆ

สถานที่สาธารณะตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ หมายถึง สถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ โดยแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ

1. สถานที่สาธารณะขณะทำการให้หรือให้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ทั้งหมด ซึ่งได้แก่
  - 1) รถยนต์โดยสารประจำทางทั่วไปและรถยนต์โดยสารปรับอากาศ
  - 2) รถยนต์โดยสารรับจ้างทั่วไปและรถยนต์โดยสารรับจ้างปรับอากาศ
  - 3) ตู้รถโดยสารปรับอากาศของการรถไฟแห่งประเทศไทยเฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ
  - 4) เรือโดยสารทั่วไปและเรือโดยสารประจำทาง
  - 5) เครื่องบินโดยสารภายในประเทศ
  - 6) ลิฟต์โดยสาร
  - 7) รถรับส่งนักเรียน
  - 8) ห้องชมมหรสพ
2. สถานที่สาธารณะขณะทำการ ให้หรือให้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่บริเวณห้องพักส่วนตัวหรือห้องทำงานส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่สาธารณะ ซึ่งได้แก่
  - 1) โรงเรียนหรือสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและต่ำกว่า
  - 2) อาคารจัดแสดงศิลปวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ ห้องสมุด
  - 3) สถานที่รับเลี้ยงเด็กก่อนก่อนวัยเรียน
  - 4) เรือโดยสารปรับอากาศเฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ
3. สถานที่สาธารณะขณะทำการ ให้หรือให้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่บริเวณห้องพักส่วนตัวหรือห้องทำงานส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานในสถานที่สาธารณะและบริเวณที่จัดไว้ให้เป็น "เขตสูบบุหรี่" ซึ่งได้แก่
  - 1) สถานพยาบาล
  - 2) อาคารของมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถานการศึกษาระดับอุดมศึกษา
  - 3) ศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้าเฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ
  - 4) อาคารแสดงสินค้าหรือนิทรรศการเฉพาะที่มีระบบปรับอากาศ
  - 5) สนามกีฬาในร่ม
  - 6) สถานที่ราชการและรัฐวิสาหกิจเฉพาะบริเวณที่ประชาชนเข้าไปติดต่อเป็นปกติธุระ
  - 7) ธนาคารและสถาบันการเงินเฉพาะบริเวณที่ประชาชนเข้าไปใช้บริการเป็นปกติธุระ
  - 8) โรงมหรสพเฉพาะบริเวณที่จัดให้คอยเข้าชมที่มีระบบปรับอากาศ
  - 9) ที่พักรถโดยสารประจำทางเฉพาะบริเวณที่มีระบบปรับอากาศ

4. สถานที่สาธารณะขณะทำการ ให้หรือใช้บริการเป็นเขตปลอดบุหรี่ เว้นแต่บริเวณที่จัดเป็นเขตสูบบุหรี่ ซึ่งพื้นที่เขตสูบบุหรี่จะต้องไม่เกินร้อยละ 50 ของสถานที่สาธารณะนั้นและต้องมีการระบายอากาศถ่ายเทหมุนเวียนระหว่างภายนอกอาคารและภายในเขตสูบบุหรี่ไม่น้อยกว่า 50 ลูกบาศก์ฟุต/นาที/คน ทั้งนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ราคาอนุญาตประชาชนที่อยู่บริเวณข้างเคียง

การกำหนดเครื่องหมายของเขตปลอดบุหรี่กำหนดให้มีเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่และเขตปลอดบุหรี่ โดยการแสดงเครื่องหมายเขตสูบบุหรี่และเขตปลอดบุหรี่ต้องแสดงโดยเปิดเผย ณ บริเวณดังนี้

- 1) ประตูทางเข้าสถานที่สาธารณะนั้น
- 2) บริเวณอื่นใดในสถานที่สาธารณะนั้นซึ่งเห็นได้ชัดเจน

การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในบริเวณที่มีเครื่องหมาย"เขตปลอดบุหรี่" มีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

4 พระราชบัญญัติจราจรทางบก

การจราจร ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หมายความว่า "การใช้ทางของผู้ขับขี่คนเดินทาง หรือคนที่จะ หรือต้นสัตว์"

หลักปฏิบัติในการใช้รถใช้ถนนและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน

1. ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออาจเกิดอันตราย หรืออาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้ คนโดยสารหรือประชาชนมาใช้ในทางเดินรถ ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
2. ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจร หรือเครื่องหมายจราจรที่ปรากฏข้างหน้าในกรณีต่อไปนี้
  - 1) สัญญาณไฟจราจรสีเหลืองอำพันให้เตรียมหยุดรถหลังเส้นให้รถหยุด
  - 2) สัญญาณไฟจราจรสีแดงหรือเครื่องหมายจราจรสีแดง ที่มีคำว่า "หยุด" ให้ผู้ขับขี่หยุดรถหลังเส้นให้รถหยุด
  - 3) สัญญาณไฟจราจรสีเขียวหรือเครื่องหมายจราจรสีเขียว ที่มีคำว่า "ไป" ให้ผู้ขับขี่รถต่อไปได้ เว้นแต่จะมีเครื่องหมายจราจรกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
  - 4) สัญญาณจราจรไฟสีแดงพร้อมลูกศรสีเขียวชี้ให้เลี้ยว หรือชี้ให้ตรงไปให้ผู้ขับขี่เลี้ยวรถหรือขับตรงไปได้ตามทิศทางที่ลูกศรชี้
  - 5) สัญญาณจราจรไฟกระพริบสีแดง ถ้าติดตั้งอยู่ที่ทางร่วมทางแยกใดเปิดทางด้านใด ให้ผู้ขับขี่ที่มาทางด้านนั้นหยุดรถหลังเส้นให้รถหยุด เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวาง การจราจรแล้ว จึงให้ขับรถต่อไปได้ด้วยความระมัดระวัง

6) สัญญาจราจรไฟกระพริบสีเหลืองอำพัน ถ้าติดตั้งอยู่ ณ ที่ใด ให้ผู้ขับขี่ลดความเร็วของรถลง และผ่านทางเดินรถนั้นไปด้วยความระมัดระวัง ผู้ขับขี่ซึ่งจะขับรถตรงไป ต้องเข้าไปอยู่ในช่องเดินรถที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงให้ตรงไป ส่วนผู้ที่ขับซึ่งจะเลี้ยวรถต้องเข้าอยู่ในช่องเดินรถที่มีเครื่องหมายจราจรแสดงให้เลี้ยวการเข้าอยู่ในช่องเดินรถดังกล่าว จะต้องเข้าตั้งแต่เริ่มมีเครื่องหมายจราจรแสดงให้ปฏิบัติเช่นนั้น ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

3. ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงให้ปรากฏข้างหน้าในกรณีต่อไปนี้

1) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนซ้ายออกไปเสมอระดับไหล่ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ลดแขนข้างที่เหยียดออกไปนั้นลงและโบกมือไปข้างหน้า ให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่ทางด้านหลังขับรถผ่านไปได้

2) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนข้างใดข้างหนึ่งออกไปเสมอระดับไหล่และตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านที่เหยียดแขนข้างนั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่พลิกฝ่ามือที่ตั้งอยู่นั้น แล้วโบกผ่านศีรษะไปทางด้านหลัง ให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่นั้นขับผ่านไปได้

3) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และเหยียดแขนทั้งสองข้างออกไปเสมอระดับไหล่และตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านที่เหยียดแขนทั้งสองข้างของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ

4) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และยกแขนขวาที่เอวตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหน้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่พลิกฝ่ามือที่ตั้งอยู่นั้นโบกไปด้านหลัง ให้ผู้ขับขี่ซึ่งหยุดรถอยู่ทางด้านหน้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ขับรถผ่านไปได้

5) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ยืน และยกแขนขวาที่เอวตั้งฉากกับแขนท่อนบนและตั้งฝ่ามือขึ้น ส่วนแขนซ้ายเหยียดออกไปเสมอระดับไหล่ ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถมาทางด้านหน้าและด้านหลังของพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องหยุดรถการหยุดรถให้หยุดหลังเส้นให้หยุด ในกรณีที่ทางเดินรถใดไม่มีเส้นให้หยุดรถ ให้ผู้ขับขี่หยุดรถห่างจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในระยะไม่น้อยกว่าสามเมตร

4. ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติตามสัญญาณจราจรที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงด้วยเสียงสัญญาณนกหวีดในกรณีต่อไปนี้

1) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้เสียงสัญญาณนกหวีดยาวหนึ่งครั้ง ให้ผู้ขับขี่หยุดรถทันที

2) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้เสียงสัญญาณนกหวีดสองครั้งติดต่อกัน ให้ผู้ขับขี่ขับรถผ่านไปได้

5. ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ

1) ในขณะที่อ่อนความสามารถในอันที่จะขับ

2) ในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

3) ในลักษณะกีดขวางการจราจร

4) โดยประมาทหรือน่าหวาดเสียว อันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน

- 5) ในลักษณะที่ผิดปกตวิสัยของการขับรถตามธรรมดา หรือไม่อาจแลเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านได้พอแก่ความปลอดภัย
- 6) คร่อมหรือทับเส้น หรือแนวแบ่งช่องเดินรถ เว้นแต่เมื่อเปลี่ยนช่องเดินรถเลี้ยวรถหรือกลับรถ
- 7) บนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร เว้นแต่รถลากขึ้นสำหรับทารก คนป่วยหรือคนพิการ
- 8) โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่นผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 400 บาท ถึง 1,000 บาท
6. ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะที่ขับขี่รถยนต์และต้องจัดให้คนโดยสารรถยนต์ ซึ่งนั่งตอนหน้าแถวเดียวกับผู้ขับขี่รถยนต์รัดร่างกายไว้กับที่นั่งด้วยเข็มขัดนิรภัยในขณะที่โดยสารรถยนต์ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
7. ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตรายในขณะที่ขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์
8. ห้ามมิให้เจ้าของรถบรรทุกทุกคนโดยสาร ผู้ขับขี่รถบรรทุกทุกคนโดยสาร หรือผู้เก็บค่าโดยสารปฏิเสธไม่รับจ้างบรรทุกคนโดยสารโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท
9. ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถบรรทุกผู้โดยสารหรือผู้เก็บค่าโดยสารสูบบุหรี่ กล่าวยาวจาไม่สุภาพ เสียดสี ก้าวร้าวหรือแสดงกิริยาในลักษณะดังกล่าวต่อคนโดยสารหรือผู้อื่น ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
- 10 การปฏิบัติตนของคนเดินเท้า
- 1) ทางใดที่มีทางเท้าหรือไหล่ทางอยู่หรือไหล่ทางอยู่ข้างทางเดินรถให้คนเดินเท้าเดินบนทางเท้าหรือไหล่ทาง ถ้าทางนั้นไม่มีทางเท้าอยู่ข้างทางเดินรถให้เดินริมทางด้านขวามือ
  - 2) ภายในระยะไม่เกินหนึ่งร้อยเมตรนับจากทางข้าม ห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามนอกทางข้าม
  - 3) คนเดินเท้าที่ประสงค์จะข้ามทางเดินรถในทางข้ามที่มีไฟสัญญาณจราจรควบคุม ให้ปฏิบัติตามไฟสัญญาณจราจรที่ปรากฏต่อหน้า ดังต่อไปนี้
    - (1) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีแดง ให้คนเดินเท้าหยุดรออยู่บนทางเท้าบนเกาะ แบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย เว้นแต่ทางใดที่ไม่มีทางเท้า ให้หยุดรอบนไหล่ทางหรือขอบทาง
    - (2) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟเขียว ให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถได้
    - (3) เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียวกระพริบ ทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าที่ยังไม่ได้ข้ามทางเดินรถหยุดรออยู่บนทางเท้า บนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัยแต่ถ้ากำลังข้ามทางเดินรถให้ข้ามทางเดินรถทางเดินรถโดยเร็ว

4) ห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถว เดินเป็นขบวนแห่ หรือเดินเป็นขบวนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่

- (1) เดินแถวทหารหรือตำรวจ ที่มีผู้ควบคุมตามระเบียบแบบแผน
- (2) แถวหรือขบวนแห่ หรือขบวนใด ๆ ที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

11. การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

1) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานจราจรพบว่า ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จะกล่าวกล่าวตักเตือนผู้ขับขี่ หรือออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ไปยังสถานีตำรวจหรือที่ทำการของเจ้าพนักงานจราจรก็ได้ ในกรณีที่ไม่มีพบตัวผู้ขับขี่ก็ให้ติดใบสั่งไว้ที่รถที่ผู้ขับขี่เห็นได้ง่าย ในการออกใบสั่งให้ผู้ขับขี่ไปยังสถานีตำรวจ หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานจราจร เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกเก็บใบอนุญาตขับขี่ไว้เป็นการชั่วคราว โดยออกใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ก็ได้ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรับนำใบอนุญาตขับขี่ที่เรียกเก็บไว้ไปส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานสอบสวนภายในแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ออกใบสั่ง ใบรับแทนใบอนุญาตขับขี่ที่ออกให้ดังกล่าว ให้ใช้แทนใบอนุญาตขับขี่ได้เป็นการชั่วคราวไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อพนักงานสอบสวนได้กล่าวตักเตือน หรือทำการเปรียบเทียบปรับ และผู้ขับขี่ได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้คืนใบอนุญาตขับขี่ทันที

2) ให้ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับใบสั่งไปรายงานตัว ณ สถานที่ที่ระบุไว้ในใบสั่งนี้ภายในเจ็ดวันนับแต่เวลาที่เจ้าพนักงานจราจร หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบสั่งได้ล่วงหน้าแล้วแปดชั่วโมง ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

3) บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยปกติพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจทำการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจเปรียบเทียบปรับเครื่องหมายจราจร หมายถึง เครื่องหมายใด ๆ ที่ได้ติดตั้งไว้หรือทำให้ปรากฏในทางสำหรับให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้าหรือคนที่จูง หรือใส่ล้อเลื่อน สัตว์ ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้น

เครื่องหมายจราจรแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เครื่องหมายจราจรประเภทบังคับ
2. เครื่องหมายจราจรประเภทเตือน

5. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ตราขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย ดินเสียป่าไม้และต้นน้ำลำธารถูกทำลาย กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ปัญหาเหล่านี้มีผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากร

รและการหลังไหลจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้องทำให้ป่าไม้ แร่ธาตุ เชื้อเพลิงหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็วและการสร้างอุตสาหกรรมตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยไม่คำนึงถึงผลสะท้อนที่จะตามมาในรูปของความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาเหล่านี้เพิ่มความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณซึ่งหากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไข ก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อชีวิต สุขภาพ อนามัยและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอันมากจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับทำให้เกิดส่วนราชการใหม่ขึ้น 3 หน่วยงานคือ กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิทธิและหน้าที่ของบุคคลและการให้ความช่วยเหลือต่อองค์กรเอกชน

สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติได้ระบุไว้ดังนี้.
การรับทราบข้อมูลและข่าวสารของทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ยกเว้นข้อมูลที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับ

2. การได้รับการชดเชยค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐในกรณีที่เกิดภัยอันตรายจากการแพร่กระจายของมลพิษจากกิจการหรือโครงการที่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจสนับสนุนหรือดำเนินการ

3. การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำที่ละเมิด หรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

4. การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด

องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนเกี่ยวกับการดำเนินงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแล้ว อาจได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับการสนับสนุนจากทางราชการและได้รับพิจารณาเงินอุดหนุนจากกองทุนหรือเงินกู้เพื่อกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. การจัดอาสาสมัครช่วยเหลือทางราชการในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2. การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ข้อมูลและข่าวสารเพื่อสร้างจิตสำนึกของสาธารณชนเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3. ช่วยเหลือประชาชน ริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมเพื่อคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่

4. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเสนอแนะความคิดเห็นต่อรัฐบาลหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

5. การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน หรือเป็นผู้แทนในคดีที่มีการฟ้องร้องต่อศาล อันเนื่องมาจากการได้รับอันตราย หรือความเสียหายจากภาวะมลพิษ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่ 1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธานคนที่ 2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงกลาโหม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เกินแปดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขาธิการ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
2. กำหนดมาตรฐานและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด
4. กำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการออกกฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบและคำสั่งที่จำเป็นเพื่อให้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีความเป็นระบบโดยสมบูรณ์
5. กำหนดมาตรการ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
6. เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2. จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

1. ลงทุนและดำเนินการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม
2. ให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจกู้ยืมเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสียระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์อื่นใด สำหรับใช้เฉพาะในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจนั้น
3. ให้เอกชนกู้ยืมในกรณีที่บุคคลนั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียหรือน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์อื่นใด เพื่อการควบคุมบำบัดหรือจัดมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมหรือการดำเนินกิจการของตนเองหรือบุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเป็นผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียตามพระราชบัญญัตินี้
4. ให้เงินช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นควร และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

3. การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่อไปนี้ คือ งานมาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน น้ำบาดาล น้ำทะเลชายฝั่งรวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ คุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป มาตรฐานระดับเสียงและความสั่นสะเทือนโดยทั่วไป

การกำหนดคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะต้องอาศัยหลักวิชาการ กฎเกณฑ์และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานและจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย

2. จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยอาจจำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลางหรือระยะยาวได้ตามความเหมาะสม

3. กำหนดเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

4. กำหนดให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ประสงค์จะดำเนินโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอความเห็นชอบ

4. การควบคุมมลพิษ

1 จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมมลพิษซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) เสนอแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

2) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกัน ลด หรือจัดมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

3) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากรและการลงทุนของเอกชนเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษและการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

4) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง

2. มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด

3. เขตควบคุมมลพิษ

ในกรณีปรากฏว่าท้อง ที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ท้อง ที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลดและจัดมลพิษ

4. มลพิษทางอากาศและเสียง

4.1 ยานพาหนะที่จะนำมาใช้จะต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษเกินกว่ามาตรฐาน ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่าได้มีการใช้ยานพาหนะโดยฝ่าฝืน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะโดยฝ่าฝืน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้นโดยเด็ดขาดหรือจนกว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษ ในการออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทำเครื่องหมายให้เห็นปรากฏเด่นชัดเป็นตัวอักษรที่มีข้อความว่า "ห้ามใช้เด็ดขาด" หรือ "ห้ามใช้ชั่วคราว" หรือเครื่องหมายอื่นใดซึ่งเป็นที่รู้และเข้าใจของประชาชน

4.2 การปล่อยอากาศเสีย รังสี หรือมลพิษอันใดที่อยู่ในสภาพเป็นควัน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง แก๊สหรือมลพิษทางอากาศในรูปแบบใดออกสู่บรรยากาศ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิด

มลพิษมีหน้าที่ต้องติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใด สำหรับการควบคุมมลพิษ

5. มลพิษทางน้ำ

5.1 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด

5.2 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้อง ที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย หรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้อง ที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด

5.3 น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการหรือระบบบำบัดน้ำเสียของเจ้าของกิจการจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด

6. ค่าบริการและค่าปรับ

6.1 ให้เจ้าพนักงานท้อง ถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับและเรียกเรื่องค่าเสียหายตามที่บัญญัติไว้

6.2 ค่าบริการและค่าปรับที่จัดเก็บได้ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำส่งคลัง แต่ให้นำมาหักส่งเข้ากองทุนตามอัตราส่วนที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด ส่วนที่เหลือให้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียรวม

5. ความรับผิดชอบทางแพ่ง

1 แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตามเว้นแต่ในกรณีที่มีพิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นนั้นเกิดจาก

(1) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม

(2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ

(3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายหรือของบุคคลอื่น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น

2. ค่าเสียหายซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ รวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการจัดมลพิษที่เกิดขึ้นด้วย

3. ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด โดยมีชอบด้วยกฎหมาย

อันเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหายหรือเสียหายไปนั้น

6. บทกำหนดโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขีดขวงการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวหรือขีดขวงการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งดังกล่าว เป็นผู้ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนในกรุงเทพมหานคร

จุดประสงค์การเรียนรู้

1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะ ความสำคัญและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

2 เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจและเลือกปฏิบัติในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

3 เพื่อให้สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องจนเป็นกิจนิสัยในเรื่องความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

สาระสำคัญ

ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบและการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการปลูกฝังให้นักเรียน มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตามกติกาสังคมกำหนดขึ้น หรือตามแบบอย่างที่เหมาะสมในสังคมนั้นประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา นอกจากการประพฤติปฏิบัติตามกติกาสังคมแล้ว มนุษย์ยังต้องปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนที่พึงมีต่อสังคมในฐานะพลเมืองดี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่คนกรุงเทพฯ มีความเห็นว่าควรเร่งปลูกฝังให้กับนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มี 5 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความมีระเบียบวินัย
3. ความซื่อสัตย์สุจริต
4. ความขยันหมั่นเพียร
5. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

1. ความรับผิดชอบ

1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำนั้นและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่หรือข้อผูกมัดที่จะทำบางสิ่ง ตัวอย่างเช่นนักเรียนอาจมีความรับผิดชอบที่จะช่วยทำงานบ้าน ทำการบ้านให้เสร็จก่อนออกไปวิ่งเล่นกับเพื่อน ๆ การที่นักเรียนมีความรับผิดชอบนักเรียนก็จะได้รับรางวัลและผลตอบแทนและในทางตรงกันข้ามนักเรียนก็อาจจะถูกลงโทษถ้าขาดความรับผิดชอบ

1.2 ที่มาของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. สัญญาหรือข้อตกลง เมื่อได้ทำสัญญากับผู้อื่น ผู้นั้นจะต้องมีความรับผิดชอบหรือมีหน้าที่ที่จะรักษาสัญญาหรือรักษาคำพูดซึ่งมีทั้งแบบที่เป็นทางการตามที่กฎหมายกำหนดและแบบที่ไม่เป็นทางการนักเรียนต้องระลึกไว้เสมอว่าเมื่อนักเรียนได้สัญญากับใคร แสดงว่านักเรียนยินยอมหรือตกลงที่จะทำตามข้อผูกมัดหรือรับผิดชอบ
2. งานหรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ เช่น ครูสั่งให้ทำการบ้าน นักเรียนก็ต้องมีความรับผิดชอบในการทำการบ้าน
3. การแต่งตั้ง การที่ได้รับแต่งตั้งให้รับตำแหน่งต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบเช่น นักเรียนได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าชั้นนักเรียนต้องรับผิดชอบงานในตำแหน่งหัวหน้าชั้น
4. อาชีพ ภาระงานหรือหน้าที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่น ตำรวจต้องมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ประชาชน ครูมีหน้าที่ที่จะต้องอบรมสั่งสอนและให้ความรู้แก่นักเรียน
5. กฎหมาย กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของทุกคนในสังคม ตัวอย่างเช่น กฎหมายกำหนดให้เด็กไทยทุกคนต้องเข้าเรียนในโรงเรียนจนกว่าจะจบการศึกษาภาคบังคับ
6. จารีตประเพณี ความรับผิดชอบบางอย่างเกิดจากจารีตประเพณีหรือการที่ปฏิบัติตาม มาตรฐานที่สังคมกำหนด ซึ่งประชาชนในสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตาม
7. หลักศีลธรรม ศีลธรรมเป็นกฎเกณฑ์ที่มีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนของศาสนา

1.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วย ความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและทำงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าหรือซักถามครูอาจารย์ให้เข้าใจ

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องส้วม แต่งกายถูกระเบียบของสถานศึกษา ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่ทำผิด เมื่อโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือหรือความร่วมมือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา นักดนตรี เป็นต้น

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจว่าจะช่วยทำงานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อ ความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยประหยัดน้ำไฟฟ้าและสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม นำปัญหาประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสยดสยองพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น การรักษาสาธารณสุข สมบัติ ปัญหาการจราจร และการรับบริการจากสถานบริการของรัฐ

1.4 ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

การปฏิบัติตามความรับผิดชอบก่อให้เกิดประโยชน์หลายอย่างทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

1. ประโยชน์ต่อตนเอง

1.1 อิสระ ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานจะได้รับอิสระที่จะแสดงบทบาทมากขึ้นและมีการควบคุมน้อยลง

1.2 การนับถือตนเอง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานจะนับถือตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 การยอมรับและเห็นด้วย ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากคนอื่น

1.4 การได้รับความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ ผู้ที่มีความรับผิดชอบมีโอกาสที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่มีค่า

1.5 การได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบอาจจะได้รับเกียรติ รางวัลและโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหรือได้รับค่าตอบแทนเพิ่มมากขึ้น

2. ประโยชน์ต่อผู้อื่น

2.1 ความปลอดภัย บุคคลทั่วไปจะรู้สึกปลอดภัยเมื่อทราบว่าบุคคลที่มีหน้าที่ได้ทำตามความรับผิดชอบที่มีอยู่

2.2 ประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลจะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

2.3 ความรู้สึกร่วมกัน ถ้าสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มทำงานด้วยความรับผิดชอบจะก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในกลุ่มและก่อให้เกิดพลังของกลุ่ม

1.5 วิธีการตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของความรับผิดชอบ

ในบางโอกาสแต่ละคนจะมีหลายสถานการณ์ในเวลาเดียวกันจึงก่อให้เกิดความรับผิดชอบหลายอย่างในเวลาเดียวกัน การที่จะตัดสินใจว่าควรจะทำตามความรับผิดชอบหรือไม่ ควรพิจารณาตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ความเร่งด่วนเมื่อต้องเลือกระหว่างความรับผิดชอบที่ขัดแย้งกันจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วนว่าสิ่งไหนมีความจำเป็นเร่งด่วนมากกว่าก็ควรจะทำก่อน
  2. เวลาที่ต้องการ ช่วงเวลาที่มีความสำคัญมากในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจทำตามความรับผิดชอบ
  3. ปัจจัยที่มีอยู่ การทำตามความรับผิดชอบบางอย่างจะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น เงิน เครื่องมือ ทักษะเฉพาะ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ
  4. ค่านิยมและความสนใจ การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการจะทำตามค่านิยมและความสนใจที่มีความสำคัญสำหรับตัวเอง สามารถที่จะใช้ในการตัดสินใจที่จะทำตามความรับผิดชอบ
  5. ทางเลือกหรือการประนีประนอม บางครั้งเราไม่ต้องตัดสินใจเลือกระหว่างความรับผิดชอบ ค่านิยมและผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน เพราะอาจมีทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา
  6. เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา กำหนดบทบาทความรับผิดชอบของบุคคล ทุกวันนี้คนในโรงเรียน ชุมชนและประเทศต้องเผชิญหน้ากับการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ว่าใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบกับปัญหาที่เกิดขึ้น บางครั้งการตัดสินใจทำได้ง่ายแต่ถ้าต้องทำอย่างมีเหตุผลและยุติธรรมจะมีความยุ่งยากมากขึ้น
- เกณฑ์ที่จะช่วยในการตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เกณฑ์ที่ควรนำมาใช้เมื่อนักเรียนต้องการกำหนดความรับผิดชอบ สำหรับการกระทำความผิดบางอย่าง มีดังนี้
1. เมื่อเกิดสถานการณ์แล้วคนบางคนถูกกำหนดให้รับผิดชอบ เช่น การเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น
  2. ผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งถูกพิจารณาให้รับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ นักเรียนจะต้องสรุปรายชื่อ ของผู้ที่อาจจะต้องรับผิดชอบสำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3. ใครเป็นต้นเหตุให้เกิดเหตุการณ์นั้น เมื่อนักเรียนได้รายชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว ก็พิจารณาพฤติกรรมของแต่ละคนว่า อะไรเป็นเหตุผลที่ทำให้แต่ละบุคคลต้องทำเช่นนั้น และใครคือผู้ที่ต้องรับผิดชอบผลของการกระทำของตน

4. การกระทำของบุคคลนั้นเป็นไปตามหน้าที่ หรือข้อผูกพันอย่างสมบูรณ์หรือล้มเหลว นักเรียนต้องพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้น ทำไปเพราะเป็นหน้าที่หรือได้ทำตามหน้าที่อย่างถูกต้องหรือไม่

5. สภาพจิตใจของบุคคล เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นคงต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เจตนา บุคคลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ มีเจตนาหรือไม่ ทำโดยตั้งใจหรือไม่

2) ความเลินเล่อ ความเลินเล่อ หมายถึง การเพิกเฉยต่ออันตรายที่รุนแรงที่เห็นได้ชัดอย่างจงใจ ต้องพิจารณาว่าบุคคลที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ เลินเล่อหรือไม่

3) ความประมาท ความประมาทหมายถึง การไม่ใช้ความระมัดระวังเท่าที่ควรจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายหรือความเสียหาย ต้องพิจารณาว่าบุคคลที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ ประมาทหรือไม่

4) การคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้น บุคคลที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทราบหรือคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของพวกเขาหรือไม่

6 การควบคุมและการเลือก เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้น บุคคลนั้นถูกควบคุมหรือมีโอกาสเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำหรือไม่ ถ้าต้องกระทำเพราะถูกควบคุมหรือเพราะไม่มีทางเลือกบุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ

7 ผลประโยชน์และความรับผิดชอบที่สำคัญมากกว่าเป็นเหตุให้บุคคลกระทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปโดยอาจจะไม่ต้องรับผิดชอบสิ่งที่ตนกระทำได้ เช่น การทุบกระຈักบ้านเพื่อเข้าไปช่วยเด็กที่ติดอยู่ในบ้านขณะเกิดไฟไหม้ เป็นต้น

2. ความมีระเบียบวินัย

2.1 ความหมายของความมีระเบียบวินัย

ระเบียบวินัย มาจากคำว่า "ระเบียน" หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ และ "วินัย" หมายถึง ระเบียบสำหรับกำกับความประพฤติให้เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้น ระเบียบวินัย จึงหมายถึง แบบแผนที่สังคมกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคมเพราะคนต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เริ่มตั้งแต่กลุ่มเล็กคือ ครอบครัวจนถึงกลุ่มใหญ่คือ สังคมและประเทศชาติ ระเบียบวินัยมีหลายลักษณะดังนี้

1.1 เป็นคำสั่ง เช่น คำสั่งของบิดามารดา คำสั่งของผู้บังคับบัญชา คำสั่งของครูอาจารย์ เป็น

ต้น

1.2 เป็นข้อบังคับ เช่น ระเบียบของโรงเรียนเป็นข้อบังคับให้นักเรียนปฏิบัติ ได้แก่ ระเบียบในการแต่งกาย ระเบียบในการมาโรงเรียน เป็นต้น

2.1.3 เป็นข้อห้าม เช่น คำสอนของศาสนา ได้แก่ คีล 5 บัญญัติ 10 ประการ หลักศรัทธาและปฏิบัติ เป็นต้น

2.1.4 เป็นกติกา เช่น กฎระเบียบในการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ

2.1.5 เป็นกฎหมาย เป็นระเบียบที่รัฐเป็นผู้ออกเพื่อบังคับใช้กับทุกคน เช่น กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจรรยาบรรณก พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 ความสำคัญของระเบียบวินัย

ระเบียบวินัยมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพในการปฏิบัติงานในอันที่จะส่งเสริมให้ทำงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในการตั้งเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานจึงกำหนดระเบียบวินัยสำหรับให้สมาชิกในหน่วยงานนั้นปฏิบัติตาม เช่น โรงเรียนมีการกำหนดระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ ผลของการมีระเบียบวินัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง ต่อผลการเรียน ต่อครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติโดยส่วนรวมถ้าเราสามารถเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับบุคคลตั้งแต่เยาว์แล้ว ผลที่ได้รับในวันข้างหน้าเมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้น ก็จะเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพตามที่ประเทศชาติต้องการได้

2.3 หลักในการสร้างระเบียบวินัย

การพิจารณาว่าวินัยที่สร้างขึ้นดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 วินัยต้องประกอบด้วยความยุติธรรม ความเสมอภาค เสรีภาพและการสงวนไว้ซึ่งสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย

2.3.2 ข้อปฏิบัติที่เป็นวินัยจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติรู้จักประพฤติดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและต้องมีลักษณะเสริมสร้างงานที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

2.3.3 การสร้างวินัยต้องเน้นให้ผู้ปฏิบัติเห็นคุณค่า

2.3.4 วินัยต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ไม่มีข้อปลีกย่อยมากเกินไป เข้าใจง่าย ต้องให้ผู้ปฏิบัติรับรู้ เข้าใจวัตถุประสงค์ทุกคนและทุกข้อด้วย

2.3.5 วินัยที่สร้างขึ้นจะต้องมีเจตคติไปในทางบวกมากกว่าทางลบ เช่น มีการให้รางวัลและจูงใจให้ปฏิบัติมากกว่าการทำโทษหรือตำหนิตัวเดียว

2.4 ระดับของวินัย

โดยปกติวินัยแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ วินัยระดับบุคคล วินัยระดับกลุ่ม และวินัยระดับชาติ

2.4.1 วินัยระดับบุคคล เป็นการพิจารณาในระดับแต่ละบุคคล เช่น การตรงต่อเวลาการเคารพกฎหมาย การใช้เหตุผลในการพิจารณาเพื่อควบคุมตนเองเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก การมีวินัยในตนเองจะเป็นเครื่องช่วยที่จะทำให้งานสำเร็จ เพราะคนเราแม้จะฉลาดเพียงใด ถ้าขาดวินัยและการควบคุมตนเองแล้วก็จะไม่ประสบผลสำเร็จในนาน

2.4.2 วินัยระดับกลุ่ม เป็นการพิจารณาในระดับกลุ่มเป็นการสร้างความร่วมมือในระดับกลุ่มทุกคนต้องเคารพกติกาที่กำหนดไว้ร่วมกันเพราะถ้าเราไม่เคารพกติกาซึ่งกลุ่มกำหนดไว้งานอาจจะไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กลุ่มตั้งไว้ การทำงานเพื่อให้งานสำเร็จสมาชิกในกลุ่มจะต้องเอาใจใส่ต่องานตั้งใจและเต็มใจทำงาน

2.4.3 วินัยระดับชาติ เป็นการพิจารณาในระดับสูงกว่าที่บุคคลและกลุ่มคนทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของกฎหมาย กฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตาม การควบคุมจะต้องใช้มาตรการเฉียบขาด ถ้ามีคนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีความผิดและต้องได้รับโทษ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำกับดูแล

2.5 ประเภทของความมีระเบียบวินัย

ความมีระเบียบวินัยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ ความมีระเบียบวินัยในการศึกษาเล่าเรียนความมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย และความมีระเบียบวินัยในสังคม

2.5.1 ความมีระเบียบวินัยในการศึกษเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนควบคุมตนเองประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน มีเหตุผลและมีเป้าหมายในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอทุกวิชา เตรียมตัวอ่านหนังสือ

เรียนมาล่วงหน้าและทบทวนทุกครั้งภายหลังการเรียน เข้าชั้นเรียนตรงเวลา

2.5.2 ความมีระเบียบวินัยในที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่นักเรียนควบคุมตนเอง

ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบแบบแผนและสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของที่อยู่อาศัย โรงเรียนและที่สาธารณะ จัดตกแต่งที่อยู่อาศัยให้สะอาดน่าอยู่ ไม่นำอาหารเข้ามารับประทานในห้องเรียนหรือในห้องนอน

2.5.3 ความมีระเบียบวินัยในสังคม หมายถึง การที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ ละเว้นการใช้อภิสิทธิ์ รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลัง สนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย มีมารยาทในการใช้รถใช้ถนนโดยปฏิบัติตามกฎจราจร แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นคนทำผิดกฎหมาย

2.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างวินัย

ปัจจัยที่จะทำให้การเสริมสร้างวินัยมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การควบคุมตัวเองการอบรมสั่งสอนจากผู้อื่น และความพยายามของตนเอง

2.6.1 การควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าเราไม่สามารถควบคุมตัวเองวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น คนที่สามารถควบคุมตัวเองได้ดีจะเป็นบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

2.6.2 การอบรมสั่งสอนจากผู้อื่น บิดามารดา ครูอาจารย์และคนในสังคมมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก ต้องใช้เวลาในการปลูกฝังและชี้ให้เด็กเห็นคุณค่าของการมีวินัยและประโยชน์ของการนำไปปฏิบัติในชีวิตจริง

2.6.3 ความพยายามของตัวเอง การที่จะเป็นผู้มีวินัยและปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจะต้องมีความพยายาม ความอดทนและหมั่นฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ

2.7 มาตรการส่งเสริมความมีระเบียบวินัย

การส่งเสริมความมีระเบียบวินัยมี 2 ลักษณะคือ การส่งเสริมโดยการจูงใจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยกระตุ้นให้คนรู้จักการมีวินัยและเคารพกติกาของสังคม เช่น ใช้หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ ยกย่องสรรเสริญคนที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน มีการรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบวินัย การส่งเสริม ในลักษณะนี้จะทำให้ประชาชนเต็มใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบวินัย

ส่วนอีกลักษณะหนึ่งคือ การส่งเสริมโดยการควบคุม เช่น ให้องค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมายและกติกากำหนดไว้ ถ้ามีการฝ่าฝืนก็就会有ความผิดและต้องถูกลงโทษ ตัวอย่างเช่น การปรับเงินผู้ทำผิดกฎจราจร การทำโทษนักเรียนที่หนีโรงเรียน เป็นต้น

2.8 การปฏิบัติตามระเบียบวินัย

ในแต่ละสังคมจะมีทั้งคนที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและคนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยคนส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระเบียบวินัย เมื่อระเบียบวินัยนั้นสอดคล้องกับความต้องการของพวกเขาและพวกเขาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัย หรือสอดคล้องกับความรู้สึกของพวกเขา แต่ถ้าพวกเขารู้สึกว่าเป็นข้อห้ามหรือข้อบังคับและถูกกำหนดโดยบุคคลอื่นพวกเขาจะไม่ปฏิบัติตามหรืออาจจะปฏิบัติตามโดยไม่เต็มใจ

2.9 ผลของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัย

การปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดและการไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ก่อให้เกิดผลต่อผู้ปฏิบัติ ถ้านักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัยนักเรียนก็จะเป็นที่รักของคนทั่วไป เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน ๆ หรืออาจจะได้รับรางวัล ได้รับความไว้วางใจ ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน หรือได้รับการยกย่อง คนส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและมีชื่อเสียงก็เพราะปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ในทางตรงข้ามถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยนักเรียนก็ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจอาจ

ถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ การเรียนและการทำงานก็จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยสังคมก็จะวุ่นวาย

2.10 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยสำหรับนักเรียน ได้แก่

2.10.1 ความตั้งใจทำงาน คือ การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จและงานที่ทำนั้นมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น ไม่เล่นในขณะทำงาน ไม่คุยในห้องประชุม เป็นต้น

2.10.2 การตรงต่อเวลา คือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามเวลาที่กำหนด เช่นการมาโรงเรียน การเข้าแถว การส่งการบ้าน การรับประทานอาหารเช้า เป็นต้น

2.10.3 การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น คือ การกระทำที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของสิทธิของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เช่น การไม่หยับของผู้อื่นโดยไม่อนุญาต เป็นต้น

2.10.4 การปฏิบัติตามระเบียบของสังคม คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตกลงกันในสังคมนั้น ๆ จำแนกเป็น

1) การปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน เช่น การไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียน ไม่นำอาหารเข้าไปรับประทานในห้องเรียน เป็นต้น

2) การปฏิบัติตามระเบียบของบ้าน เช่น การจัดเก็บของใช้ให้เป็นระเบียบ ดูแลรักษาบ้านให้สะอาด

3) การปฏิบัติตนตามระเบียบของชุมชน เช่น การข้ามถนนตรงทางข้าม การปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น

3. ความซื่อสัตย์สุจริต

3.1 ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมอันประเสริฐ บุคคลใดมีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมได้รับเกียรติและได้รับการไว้วางใจจากผู้อื่น ทั้งยังเป็นเจ้าของอาจ สง่าผ่าเผย และทำให้หน้าที่การงานมั่นคงเจริญก้าวหน้า

ความซื่อสัตย์ หมายถึง ความเที่ยงตรง ความถูกต้องและความไว้วางใจได้โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย สัญญา คำพูด หรือความตั้งใจที่มีอยู่ในตัวเองความสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบ ไม่คดโกง ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวงโดยปฏิบัติทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ความซื่อสัตย์สุจริตต้องปฏิบัติทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่ว่าจะมิบุคคลอื่นเห็นหรือไม่ก็คงปฏิบัติเช่นเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่คู่กัน มักถูกกล่าวและนำไปปฏิบัติด้วยกันเสมอ เช่นคนที่มีความซื่อสัตย์มักจะเป็นคนที่มี ความสุจริตด้วย ส่วนคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์ก็มักจะทำความสุจริตไปด้วยเสมอ ทั้ง

ความซื่อสัตย์และ ความสุจริตนั้น นอกจากต้องปฏิบัติทางกายแล้วยังรวมถึงการปฏิบัติทางใจด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจริง

3.2 ความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตย่อมได้รับเกียรติและได้รับการไว้วางใจจากผู้อื่น เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป ทำให้หน้าที่การงานมั่นคงเจริญก้าวหน้า ช่วยให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ประเภทของความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์สุจริต แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง โดยปฏิบัติตามที่ตั้งใจไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น นอกจากเกิดเหตุสุดวิสัยจริง ๆ เช่น ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ไม่ทุจริตในการสอบ เป็นต้น
2. ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น โดยมีความจริงใจต่อผู้อื่น พูดแต่ความจริง ไม่พูดปด ไม่พูดบิดเบือนหรืออำพรางความจริง ยอมรับผิดเมื่อทำความผิด เป็นต้น
3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างซื่อตรง ไม่ทุจริตคดโกงตรงต่อเวลา เป็นต้น
4. ความซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ โดยช่วยกันรักษาความสงบ ช่วยรักษาสาธารณสมบัติประพฤติดนตามกฎหมาย ไม่ทรยศทำลายสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคนที่มียกย่อง ได้รับยกย่องจากสังคม มีจิตใจที่เป็นสุขทำให้ตนเองและสังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข

3.4 ผลของการมีความซื่อสัตย์สุจริต

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคนที่มียกย่อง ได้รับยกย่องจากสังคม ได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญ มีจิตใจที่เป็นสุขให้ตนเองและสังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข ในทางตรงข้ามถ้าผู้ใดขาดความซื่อสัตย์สุจริตก็จะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ขาดความไว้วางใจจากผู้อื่น ถ้าปฏิบัติหน้าที่แล้วไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่แสวงหาประโยชน์จากงานที่ทำโดยทุจริต ก็อาจถูกไล่ออกทำให้เสียอนาคตและเป็นที่เกลียดชังของบุคคลอื่น

3.5 เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินว่าบุคคลนั้นได้กระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

การที่จะตัดสินว่าบุคคลนั้นได้กระทำด้วยความซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ ควรพิจารณา โดยอาศัยเกณฑ์ดังนี้

- 3.5.1 การมีความยุติธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเที่ยงตรง เสมอภาค โดยเท่าเทียมกับทุกคน ไม่ลำเอียง รวมทั้งไม่ให้หรือสนับสนุนให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับสิทธิพิเศษเพื่อบุคคลอื่น

3.5.2 การไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ หมายถึง การไม่หาประโยชน์ใส่ตนในทางที่ผิด กฎหมาย ผิดศีลธรรมหรือจารีตประเพณี และต้องไม่แสดงพฤติกรรมการเบียดเบียน ยั่วยุยกปิดหรือฉ้อโกง

3.5.3 การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด โดยจะต้องปฏิบัติตามตรงตามกำหนดเวลาและทำงานเต็มเวลา ไม่หลีกเลียงหรือละเลย

3.5.4 การไม่ทุจริต หมายถึง การประพฤติและปฏิบัติงานตามหน้าที่ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่นำของส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว

3.5.5 การปฏิบัติตามกฎกติกาที่กำหนดไว้ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมตามข้อบังคับ จรรยาบรรณ ระเบียบ รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายด้วย

3.5.6 การมีความละเอียดต่อความชั่ว หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพราะละเอียดแก้ไขในการกระทำเช่นนั้น

3.6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ การพูดความจริง การทำผิดแล้ว ยอมรับผิด การไม่ขโมยของผู้อื่นและการปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาหรือสัญญา

3.6.1 การพูดความจริง หมายถึง การไม่พูดปดทั้งต่อหน้าและลับหลังกับบุคคลอื่นหรือพูดปดเป็นความจริง ไม่พูดต่อเติมคำพูดที่ยินมา ไม่พูดเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์

3.6.2 การยอมรับผิดเมื่อทำผิด หมายถึง การกล้ารับผิดชอบในสิ่งที่ตัวเองกระทำ เช่น ยอมรับกับครูว่าหนีเรียน ยอมรับว่าไม่ได้ทำการบ้าน ยอมรับเป็นคนทิ้งขยะ เป็นต้น

3.6.3 การไม่ขโมยของผู้อื่น หมายถึง การไม่เอาของที่เจ้าของเขาไม่อนุญาต มาเป็นของตัวเอง เช่น ไม่ขโมยตัวเองปากกาของเพื่อน ไม่หยิบเงินจากกระเป๋าของแม่โดยไม่ขออนุญาต เก็บของตกได้ในโรงเรียนรีบนำส่งครูเพื่อประกาศหาเจ้าของ

3.6.4 การปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาหรือสัญญา หมายถึง การปฏิบัติตามข้อตกลงกติกาหรือสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น เช่น ไม่วิ่งเล่นบนอาคารเรียน ถอดรองเท้าทุกครั้งก่อนเข้าบ้าน เข้าแถวเวลาซื้ออาหาร ตั้งใจเรียนตามที่สัญญาไว้กับพ่อแม่ เมื่อพูดหรือสัญญาอะไรไว้ต้องปฏิบัติตามคำพูดโดยไม่เปลี่ยนแปลงถ้ามีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามได้จะต้องชี้แจงและแสดงเหตุผล

3.7 ประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริต

บุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตจะก่อให้เกิดผลดีกับตนเอง สังคมและประเทศชาติ ดังนี้

3.7.1 มีเกียรติ ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นคนดีและมีความเจริญในหน้าที่การงานของตนเอง

3.7.2 ทำให้สังคมสงบสุข ไม่สับสนวุ่นวาย

3.7.3 ทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในด้านต่าง ๆ

4. ความขยันหมั่นเพียร

4.1 ความหมายของ ความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่และกิจการของตนให้สำเร็จด้วยความมานะ อุตสาหะ ไม่ย่อท้อ และจะต้องปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอจนหน้าที่การงานนั้น สำเร็จลุล่วงไป ผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรมักจะประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน นอกจากนี้ยังได้รับการยอมรับและความเชื่อถือจากผู้อื่นด้วย

การปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลที่ไม่นิ่งเฉยโดยอาจจะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ เช่น อ่านหนังสือบ่อย ๆ ทำการบ้านให้เสร็จ หมั่นรดกवादเช็ดถูบ้านให้เรียบร้อย ช่วยรดน้ำต้นไม้ และให้อาหารสัตว์ เป็นต้น เพียงเท่านี้ก็เรียกว่าเป็นคนขยันหมั่นเพียร ความขยันหมั่นเพียรจึงเป็นการกระทำที่เกิดจากความสำนึกหรือความรู้สึกรับผิดชอบว่าต้องปฏิบัติสิ่งใด ถ้าเกิดจากการบังคับหรือจำยอมจะไม่เรียกว่า ความขยันหมั่นเพียร

การที่เราจะฝึกตนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรนั้น เราจะต้องฝึกให้มี ความขยันในการทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เช่น ขยันคิด ขยันทำงาน หรือขยันสร้างความคิด เพราะถ้าขยันในทางที่ผิดจะทำให้เกิดโทษ และนำความเดือดร้อนมาสู่ผู้ปฏิบัติและผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้

4.2 การปฏิบัติตนเป็นคนขยันหมั่นเพียร

บุคคลที่มีหน้าที่การงานและความรับผิดชอบในสิ่งต่าง ๆ กัน ก็จะมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในแต่ละวันแตกต่างกันตามไปด้วย บุคคลเหล่านี้จะปฏิบัติตนให้เป็นคนขยันได้ไม่เหมือนกันและไม่จำเป็นต้องเอาแบบอย่างกันซึ่งก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่การงานและความรับผิดชอบของแต่ละคน เช่น นักเรียนควรขยันเรียน ขยันอ่านหนังสือ หมั่นซักถามข้อสงสัยจากครูอาจารย์ หมั่นทบทวนสิ่งที่เรียนอยู่เสมอ ๆ เป็นต้น

4.3 วิธีปฏิบัติตนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร

4.3.1 ช่วยเหลือกิจการงานในบ้าน เช่น ช่วยทำความสะอาดบ้าน เลี้ยงน้อง เป็นต้น

4.3.2 ฝึกฝนการทำงานบ้านและงานที่ครูมอบหมายให้เสร็จส่งทันตามเวลาที่กำหนด

4.3.3 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากที่ครูสอนทบทวนความรู้เดิม หรือออกกำลังกายให้ร่างกายมีสุขภาพแข็งแรง

3.4 งานชนิดใดที่ทำได้ยาก หมั่นฝึกฝนหรือหาช่องทางในการทำงานจนกว่าจะสำเร็จ

4.4 ประเภทของความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียรแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

4.4.1 ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียน ไม่ย่อท้อแม้บางครั้งบทเรียนนั้นจะยาก หรือมีอุปสรรคต่าง ๆ บางอย่างบ้างก็มานะทำงานกระทั่งสำเร็จ เมื่อมีเวลาว่างก็ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของตน โดยอ่านหนังสือ

ค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม ทบทวนบทเรียนที่เรียนไปทุกวัน และเตรียมตัวศึกษาทบทวนมาล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยด้านการเรียนก็พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อคลี่คลายปัญหาของตนอยู่เสมอ

4.4.2 ความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานของตน หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจที่จะทำงาน ศึกษางาน ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ความชำนาญในงานที่เกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ใช้เวลาว่างศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในงานดังกล่าวอยู่เสมอและคิดสร้างสรรค์งานอันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

4.4.3 ความขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจร่วมกันทำงานสุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานดังกล่าว มาร่วมงานทุกครั้งด้วยความเต็มใจและปรารถนาดี ไม่เลือกงานหรือรังเกียจงานโดยยึดถือวัตถุ (เงิน สถานที่) หรือตัวบุคคล พยายามคิด ศึกษาและสร้างสรรค์งานที่ส่งผลประโยชน์ต่อสังคมอยู่เสมอ

4.5 ผลของความขยันหมั่นเพียร

บุคคลที่ฝึกฝนตนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรจะต้องฝึกให้มี ความขยันในการทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เพราะถ้าขยันในทางที่ไม่ดีจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตัวเองและผู้อื่น คนที่ขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

4.5.1 จะประสบผลสำเร็จในการทำงาน

4.5.2 จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวงได้

4.5.3 จะมีความก้าวหน้าทางการศึกษาและหน้าที่การงาน

4.5.4 ได้รับความไว้วางใจจากสังคมหรืออาจได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำหรือหัวหน้า

4.5.5 สามารถนำสังคมไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้

4.6 ผลของความเกียจคร้าน

ความเกียจคร้านก่อให้เกิดผลเสียต่อตัวเอง ครอบครัวและสังคม ดังนี้

4.6.1 ต่อตนเอง สำหรับนักเรียนก็จะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนอาจต้องออกจากโรงเรียนกลางคันถ้าเรียนไม่จบ ไม่ได้รับการยอมรับจนอาจทำให้สูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เสียชื่อเสียงหรือเมื่อไปประกอบอาชีพก็ไม่ประสบผลสำเร็จ

4.6.2 ต่อครอบครัว ครอบครัวต้องสิ้นเปลืองเงิน เสียเวลาและสุขภาพจิตเสีย ถ้าสมาชิกในครอบครัวเป็นคนเกียจคร้าน

4.6.3 ต่อสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เกียจคร้านสังคมนั้นก็ไม่สามารถพัฒนาได้

4.7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความขยันหมั่นเพียร

ในที่นี้จะพิจารณาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนเป็นหลัก โดยพิจารณาจากความขยันหมั่นเพียรในการเรียนขณะที่ครูสอนและ ความขยันหมั่นเพียรในขณะที่ครูมอบหมายให้ทำงาน

4.7.1 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนขณะที่ครูสอน ได้แก่

- 1) เข้าห้องเรียนตรงเวลา
- 2) เตรียมอุปกรณ์การเรียนมาครบ
- 3) ตั้งใจเรียน เช่น ฟังครูอธิบาย ร่วมทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ไม่คุยในเวลาเรียน ไม่เอางานอื่นขึ้นมาทำในเวลาเรียน

4) ซักถามเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับบทเรียน

4.7.2 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียนขณะที่ครูมอบหมายให้ทำงาน ได้แก่

- 1) มีอุปกรณ์การเรียนครบเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานก็ลงมือทำได้ทันที
- 2) ร่วมมือกับเพื่อนทำงานกลุ่ม
- 3) ทำงานที่ครูมอบหมายในห้องเรียนให้เสร็จเรียบร้อย
- 4) ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

5.1 ความหมายของการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

การต่อต้าน หมายถึง การไม่เห็นด้วยกับการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่สนับสนุนการเสพยา การค้ายาเสพติด วรรณคดีให้ผู้อื่นทราบถึงพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนการที่ตัวเองไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกรูปแบบ

5.2 วิธีการหลีกเลี่ยงยาเสพติด

ยาเสพติดก่อให้เกิดโทษต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ บางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต อีกทั้งผู้เสพยาอาจนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นเราทุกคนจึงควรห่างไกลจากยาเสพติดในการนี้มีวิธีที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. ไม่ใช้ยารักษาตนเองจนพำเพ็ญ รวมทั้งไม่ใช้ยาชนิดใดชนิดหนึ่งติดต่อกันระยะเวลานาน ๆ โดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์หรือเภสัชกร ทั้งนี้เพราะยาบางชนิดเสพติดได้หากใช้ผิดหลักการแพทย์ เช่น ยาแก้ปวด ยาแก้ไอ เป็นต้น
2. ไม่ทดลองชิมหรือเสพเพราะยาเสพติดบางชนิดเช่น เฮโรอีน ฝิ่น กัญชา เป็นต้น แม้ลองเสพเพียง 1-2 ครั้ง ก็อาจทำให้ติดได้
3. ไม่เชื่อคำยั่วยู่ที่ว่า ยาเสพติดสามารถช่วยให้คลายทุกข์ หรือก่อให้เกิดความสนุกแบบต่าง ๆ ซึ่งผลดังกล่าว อาจเกิดขึ้นชั่วขณะที่ยาออกฤทธิ์หรือขณะลองเสพใหม่ ๆ แต่ภายหลังเมื่อติดแล้ว จะเพิ่มความทุกข์ทรมานมากขึ้นโดยเฉพาะหลังเกิดอาการขาดยา
4. ศึกษาให้เข้าใจพร้อมทั้งชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและมีความรู้เรื่องยาเสพติดในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะเคยปรากฏว่าผู้เสพยาหลายรายไม่มีความรู้ด้านนี้มาก่อน หรือมีความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตราย แต่ไม่รู้ว่ายาเสพติดประเภทต่าง ๆ จะแฝงมาในรูปแบบใด มีวิธีสังเกตอย่างไรหรือมีชื่อเสียงที่เรียกกันอย่างไร จึงได้ใช้หรือถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ไม่รู้ว่ามีการใช้เฮโรอีนยัดใส่ในบุหรี่ ไม่รู้ว่าผงขาวเป็นชื่อของเฮโรอีน เป็นต้น
5. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกาย ปลูกต้นไม้ เป็นต้น แทนที่จะหันไปเสพยาเสพติด
6. ไม่รับของขวัญจากคนแปลกหน้า เพราะอาจจะมียาเสพติดปนมาด้วย
7. ถ้ารู้แหล่งผลิต แหล่งจำหน่ายควรแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อจะได้ดำเนินการปราบปราม เช่น ตำรวจ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

5.3 ผลดีของการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

การที่นักเรียนมีพฤติกรรมต่อต้านและไม่ลองยาเสพติดย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจและด้านสังคมกล่าวคือ

1. ด้านร่างกาย นักเรียนจะมีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี สามารถทำงานได้คล่องแคล่ว
2. ด้านสติปัญญา นักเรียนจะมีความจำดีเพราะสมองของแจ่มใส รู้จักแก้ปัญหาและเรียนหนังสือได้ดี
3. ด้านจิตใจ นักเรียนเป็นคนอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าของตนเอง
4. ด้านสังคม นักเรียนจะเป็นคนที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ช่วยเหลือเพื่อสังคม

5.4 ผลของการติดยาเสพติด

จากข้อมูลการติดยาเสพติดของนักเรียนในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการพบว่า สิ่งเสพติดที่นักเรียนเสพติดมากที่สุดในกรุงเทพมหานครคือ บุหรี่ รองลงคือ เหล้า สารระเหย

ยาบ้า กัญชาและเฮโรอีน ผลของการติดยาเสพติดของนักเรียนจะทำให้สุขภาพร่างกายเสื่อมโทรม อารมณ์ไม่ปกติ มองโลกแง่ร้าย พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่สนใจขาดความรับผิดชอบ จะเห็นได้ว่าการติดยาเสพติดก่อให้เกิดผลเสียโดยตรงต่อผู้เสพของ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ดังนี้

1. ผลเสียต่อเสพ เป็นการทำลายสุขภาพทางกายและทางจิตของผู้เสพของทำให้เสียนาคต
2. ผลเสียต่อครอบครัว ทำให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องเดือดร้อน ทั้งด้านการเงินและสภาพจิตใจ เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล
3. ผลเสียต่อสังคม ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม สังคมเดือดร้อน
4. ผลเสียต่อประเทศชาติ ทำให้ประเทศชาติกำลังที่เข้มแข็ง สูญเสียงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยา

5.5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติด

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการต่อต้านและไม่ลองยาเสพติดที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามสภาพแวดล้อมของชุมชน

1. ไม่มั่วสุมกับผู้ที่ติดยาเสพติด เช่น เพื่อนที่สูบบุหรี่เพราะจะทำให้เรามีโอกาสใกล้ชิดยาเสพติด
2. ไม่เชื่อคำชักชวนยั่วยุของผู้เพื่อนหรือคนใกล้ชิดให้ลองยาเสพติด เพราะยาเสพติดบางชนิดเสพยาเพียงครั้งเดียวก็อาจติดไป เช่น เฮโรอีน เป็นต้น
3. รณรงค์ต่อต้านและชักจูงให้เพื่อน ๆ และคนที่อยู่ใกล้ชิดที่ติดยาเสพติดให้เลิกและแนะนำให้ไปบำบัดรักษา
4. เมื่อพบเห็นเพื่อนเสพยาเสพติดเช่น บุหรี่ ยาบ้า ควรแจ้งให้ครูทราบ

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. 23 ปีกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชนจำกัด, 2538
- จรัส สุวรรณเวลาและวิชัย โปษยจินดา. ปัญหาการติดยาในประเทศไทย. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523
- จันทร์หา ทองคำภา. แผ่นทำความสะอาดมลพิษทางอากาศ. วารสารสิ่งแวดล้อม. ฉบับที่ 6 ปีที่ 1 (พฤศจิกายน
ธันวาคม) 2539
- เคอร์ติส มัวร์. อากาศในเมืองใหญ่. เสรีภาพ. ฉบับที่ 1/2538.
- ธิดา สารยาและคณะ. ห้องถิ่นของเรา 1. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2536
- ธีรเวทย์ ประมวญรัฐการและคณะ. ประวัติสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2531
- นคร พจนวพงษ์. กฎหมายที่ประชาชนควรรู้. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2540
- ปาริชาติ สุขุม. โลกวิฤติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ตุลา จำกัด, 2535
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. มนุษย์กับสังคมเล่มที่ 2. หน่วยที่ 9 12, 2535.
- วิศรดา วราลักษณ์. การเปิดรับข่าวสารความรู้เรื่องสิ่งเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดจากสื่อมวลชนและ
สื่อบุคคลองนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหา
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. สิ่งแวดล้อมและการศาสนา. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2532.
- ศิริพรต ผลสินธุ์. ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, 2534.
- สมชาย หอมละอ. รวมกฎหมายสิ่งแวดล้อม. สภานายความแห่งประเทศไทย : บริษัทมายด์
พับลิชชิงจำกัด, 2538.
- สมิทธิ์ สระอุบล. มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอดีเอ็นเอสไตร์, 2532.
- สิริกร เกรอด. อากาศเป็นพิษกับชีวิตมนุษย์. วารสารสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 ปีที่ 1 (กรกฎาคม
สิงหาคม) 2539.
- สุรวงศ์ ศาตราวาทาและคณะ. กฎหมายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยา
การพิมพ์, 2536.

สุพจน์ สุโรจน์. บทบาทของประชาชนและสื่อมวลชนในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม. รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องปัญหาการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม. สำนักงาน คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2536.

สุวัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา. ปัญหามลพิษทางอากาศ : จัดมลพิษทุกชีวิตปลอดภัย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน 37 - 40 : 2539.

สุวัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา. ปัญหามลพิษทางอากาศจากการคมนาคมขนส่ง สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538 . กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2538.

สุพิชชา สุสภาพ ปัญหาสังคม กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2535

สุไทย์ธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. มนุษย์กับสังคมเล่มที่ 2. หน่วยที่ 9 - 12. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุไทย์ธรรมมาธิราช, 2536.

โสภา ขปิลฉันทน์. อาชญากรรม : ปัญหาที่ควรแก้ไขในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.

หน่วยศึกษานิเทศ. ชุดฝึกอบรมครูเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติดให้แก่นักเรียน. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

อานนท์ อาภาภิรม. ลักษณะสังคมและปัญหาดังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

แผนการสอนวิชาพลเมืองศึกษา

แผนการสอนที่ 1

เรื่อง ประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คาบ

1. สาระสำคัญ

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 5,584,963 คน ประชากรเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายเชื้อชาติเช่น ชาวจีน ชาวมุสลิม ชาวเขมร ชาวญวนและชาวตะวันตก ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตผสมผสานกับคนไทย

กรุงเทพมหานครเป็นชุมชนเมืองที่มีขนาดใหญ่ระดับ "มหานคร" มีลักษณะการปกครองรูปแบบพิเศษมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ลักษณะสังคมของกรุงเทพมหานครเป็นสิ่งมอดุสสาหกรรม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานครและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1. แสดงที่ตั้งของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงได้
2. บอกลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครได้
3. เปรียบเทียบจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดอื่น ๆ ได้
4. อธิบายประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานครได้
5. จำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพมหานครได้
6. วิเคราะห์ลักษณะทางสังคมของกรุงเทพมหานครได้

3. เนื้อหา

1. สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร
2. ประวัติความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร
3. สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ครูให้นักเรียนดูแผนที่แสดงที่ตั้งของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยและให้นักเรียนช่วยกันชี้ที่ตั้งของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

2. ครูนำแผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศมาให้ให้นักเรียนดูพร้อมทั้งศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ บนแผนที่ เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของกรุงเทพมหานคร

3. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานครและตอบคำถามในใบงานที่ 1

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญจากใบความรู้เรื่อง สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

นศร

5. คุรุฉาย วิดีทัศน์เรื่อง ฉลอง 200 ปีกรุงรัตนโกสินทร์
6. ให้นักเรียนสรุปสาระสำคัญของวิดีโอทัศน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติ

ความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

7. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 คนและให้ศึกษาไปความรู้เรื่อง สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพมหานครและให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้
8. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ 3 คนและให้ศึกษาไปความรู้เรื่อง สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพมหานครและให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้
  1. ประชากรและความหนาแน่นของประชากรในกรุงเทพมหานคร
  2. กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร
  3. ลักษณะทางสังคม
  4. ระบบความเชื่อและประเพณี
  5. ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร
9. ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน
10. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญ

5. สื่อการเรียนการสอน

1. แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งของจังหวัดต่าง ๆ
2. แผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ
3. ไปความรู้เรื่อง สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร
4. ไปความรู้เรื่อง สภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
5. วิดีทัศน์เรื่อง ฉลอง 200 ปีกรุงรัตนโกสินทร์
6. ใบงานที่ 1

6. การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น
  - 1.1 การตอบคำถาม
  - 1.2 การอภิปราย
  - 1.3 การศึกษาแผนที่
  - 1.4 การชมวีดิทัศน์
  - 1.5 แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม
2. ประเมินผลจากผลงานและความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคล
  - 2.1 การนำเสนอผลงานหน้าชั้น
  - 2.2 การทำใบงานที่ 1

ใบความรู้ เรื่อง สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญมากในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของประเทศ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 10 ล้านคน มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 3,557 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ประชากรเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายเชื้อชาติ เช่น ชาวจีน ชาวมุสลิม ชาวเขมร ชาวมอญ ชาวญวนและชาวตะวันตกซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตผสมผสานกับคนไทย

ลักษณะสังคมของกรุงเทพมหานครเป็นสิ่งมอดุสสาหกรรม รายได้เฉลี่ยสูงและมีรายได้ค่อนข้างมั่นคงและมีความสมบูรณ์ทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

1. ที่ตั้ง

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ทางตอนล่างของภาคกลาง ตั้งอยู่ใกล้อ่าวไทยเหนือปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ 1,565.2 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาครและสมุทรปราการ

ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนนทบุรีและนครปฐม

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบภาคกลาง มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านลงสู่อ่าวไทยในแนวเหนือใต้ ทางทิศเหนือของพื้นที่จะเป็นที่ราบลุ่มสูงโดยเฉลี่ยกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 2 เมตร และมีความแตกต่างของระดับความสูงน้อยกว่า 1 เมตร ซึ่งค่อยลาดลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองด้าน ด้านตะวันออกมีคลองชอยตัดในแนวเหนือใต้ออกจากคลองรังสิตลงสู่ด้านใต้ ด้านตะวันตกมีคลองธรรมชาติหลายสายไหลลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาในแนวตะวันตกเฉียงเหนือสู่ตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณที่สูงของกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นที่สูง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2-3 เมตร บริเวณที่สูงนี้ จะทอดไปในแนวตะวันตกและตะวันออกโดยมีพื้นที่บางส่วนลาดลงไปสู่ที่ลุ่มทางด้านทิศเหนือ ตอนกลางและด้านล่างลาดลงสู่อ่าวไทย

ลักษณะสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มส่วนหนึ่งของที่ราบภาคกลางตอนใต้ บางครั้งเรียกที่ราบลุ่มบางกอก (Bangkok plain) เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อยและน้ำจืดพามาทับถม การทับถม

ดังกล่าวเกิดในยุคโฮโลซีนหรือภายหลังยุคควอเตอร์นารี ซึ่งประกอบด้วยวัตถุต้นกำเนิดดินพวกใหญ่ ๆ คือ วัตถุที่นำทะเลพามาทับถม (marine sediments) วัตถุที่นำกร่อยพามาทับถม (brack sediments) และ วัตถุที่นำจืดพามาทับถม (alluvium)

3. ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของกรุงเทพมหานครจัดอยู่ในประเภท (tropical savanna : AW) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะภูมิอากาศที่มีอุณหภูมิสูงตลอดปี ในฤดูแล้งอากาศจะแห้งแล้งเห็นได้ชัด ค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิที่วัดได้ในกรุงเทพมหานครมีค่า 28 องศาเซลเซียสและมีค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิระหว่างเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่เย็นที่สุดแตกต่างกันเพียง 45 องศาเซลเซียส เนื่องจากมีความแตกต่างของอุณหภูมิมิบริเวณต่าง ๆ ปริมาณเฉลี่ยของน้ำฝนที่ตกในกรุงเทพมหานครวัดได้ 14899 มิลลิเมตรในจำนวนนี้ประมาณ ร้อยละ 85 เป็นฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ดังนั้นการเพาะปลูกต้องอาศัยระบบชลประทาน เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในแต่ละเดือนแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ลักษณะการปกครอง

กรุงเทพมหานครมีลักษณะการปกครองที่มีรูปแบบพิเศษคือ มีการเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยอยู่ในตำแหน่งวาระละ 4 ปี มีการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขตและแบ่งแต่ละเขตออกเป็นแขวง ปัจจุบันกรุงเทพแบ่งเป็น 50 เขต ดังนี้

1) เขตพระนคร	26) เขตสัมพันธวงศ์
2) เขตบางรัก	27) เขตปทุมวัน
3) เขตยานนาวา	28) เขตดุสิต
4) เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	29) เขตบางกะปิ
5) เขตพระโขนง	30) เขตมีนบุรี
6) เขตบางเขน	31) เขตธนบุรี
7) เขตบางกอกใหญ่	32) เขตพญาไท
8) เขตลาดกระบัง	33) เขตบางกอกน้อย
9) เขตคลองสาน	34) เขตตลิ่งชัน
10) เขตบางขุนเทียน	35) เขตภาษีเจริญ
11) เขตหนองจอก	36) เขตหนองแขม
12) เขตราชบุรีรณะ	37) เขตห้วยขวาง
13) เขตดินแดง	38) เขตลาดพร้าว
14) เขตบึงกุ่ม	39) เขตดอนเมือง
15) เขตจตุจักร	40) เขตคลองเตย
16) เขตประเวศ	41) เขตราชเทวี
17) เขตสวนหลวง	42) เขตบางพลัด
18) เขตสาทร	43) เขตจอมทอง
19) เขตบางคอแหลม	44) เขตวัฒนา
20) เขตบางซื่อ	45) เขตดินแดง
21) เขตทวีวัฒนา	46) เขตหลักสี่
22) เขตคลองสามวา	47) เขตทุ่งครุ
23) เขตบางนา	48) เขตคันนายาว
24) เขตบึงกุ่ม	49) เขตวังทองหลาง
25) เขตสะพานสูง	50) เขตสายไหม

ใบงานที่ 1

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถาม

1. จงบอกที่ตั้งของกรุงเทพมหานคร

.....
.....

2. จงอธิบายลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครมาตามที่นักเรียนทราบ

.....
.....

3. เพราะเหตุใดกรุงเทพมหานครจึงมีอากาศแบบร้อนชื้น จงอธิบาย

.....
.....

4. กรุงเทพมหานครจัดการปกครองในลักษณะใด

5. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีที่มาอย่างไรและอยู่ในตำแหน่งคราวละกี่ปี

6. กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การปกครองต่างจากจังหวัดอื่น ๆ อย่างไรและแบ่งอย่างไร

7. ปัจจุบันกรุงเทพมหานครแบ่งการปกครองออกเป็นกี่เขต

8. บ้านและโรงเรียนของนักเรียนตั้งอยู่ในเขตใด

9. จากลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานคร นักเรียนคิดว่าควรประกอบอาชีพใดเป็นอาชีพหลัก

.....
.....

10. ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมเป็นช่วงที่มีฝนตกในกรุงเทพมหานคร เหตุที่ฝนตกในช่วงดังกล่าวเพราะอิทธิพลของสิ่งใด

.....
.....

ใบความรู้

เรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นสังคมเมือง มีประชากรอพยพมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาศึกษาต่อและเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น มีการขยายตัวของเมืองออกไปตามชนเมืองเกิดชุมชนใหม่ ๆ เช่น หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ และในขณะเดียวกันก็เกิดที่อยู่อาศัยสำหรับคนที่ฐานะยากจนที่เรียกว่า ชุมชนแออัด

การที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ อาทิเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหามลพิษทางเสียง มลพิษทางอากาศ เป็นต้น

1. ประชากรและความหนาแน่นของประชากร จากสถิติพบว่าจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2462 กรุงเทพมหานครมีประชากรประมาณ 5 แสนคน แต่เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2539 มีประมาณ 62 ล้านคน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 3557 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ทว่าโดยความเป็นจริงแล้วยังมีประชากรจากท้อง ถิ่นอื่น ๆ อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพโดยไม่ปรากฏชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรอีกเป็นจำนวนมาก ประมาณได้ว่าประชากรของกรุงเทพมหานครมีถึง 10 ล้านคน จึงนับได้ว่าอัตราการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและจำนวนประชากรได้ขยายตัวควบคู่กันไปอย่างรวดเร็ว

ตามรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2538 ระบุว่า คนที่อพยพเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเพื่อประกอบอาชีพมีประมาณร้อยละ 69 และงานของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงาน เข้ามาเพื่อการศึกษาประมาณร้อยละ 20

การเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความแร้นแค้นในชนบท ผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การว่างงานของเกษตรกรกรภายหลังฤดูเก็บเกี่ยว การเข้ามาศึกษาต่อ และสิ่งจูงใจประการสำคัญก็คือ อัตราค่าจ้างที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าในชนบท

2. กลุ่มชาติพันธุ์ กรุงเทพมหานครเป็นแหล่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลายเชื้อชาติเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานและดำเนินชีวิตผสมผสานกับคนไทยตลอดมา กลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานครแบ่งได้

1. ชาวจีน ชาวจีนเข้ามาอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถิ่นฐานแรกที่ชาวจีนอาศัยอยู่คือบริเวณบางกอก ซึ่งต่อมาได้โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นในบริเวณบางกอกและได้ให้ชาวจีนย้ายไปอยู่ที่สำเพ็ง จึงนับได้ว่าสำเพ็งเป็นแหล่งชุมชนชาวจีนที่เก่าแก่ที่สุดแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ โดยแยกย้ายไปประกอบอาชีพตามที่ต่าง ๆ เช่น ทำงานในโรงงาน เป็นกรรมกรปลูกอ้อย กรรมกรเหมืองแร่และสวนยาง และอาชีพที่สำคัญคือ อาชีพค้าขายมีทั้งเป็นพ่อค้าคนกลาง พ่อค้ารายย่อย พ่อค้าส่งออกและนายหน้าทางการค้า

2. ชาวมุสลิม หรือไทยอิสลาม กลุ่มคนเหล่านี้นับถือศาสนาอิสลามร่วมกันมาจากเปอร์เซีย มลายู อินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ โดยเข้ามาค้าขายและรับราชการจนมีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ดังเช่น

สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ผู้เป็นต้นสกุลบุนนาค ซึ่งได้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในสมัยรัชกาลที่ 5

ในระดับชุมชนก็มีชุมชนไทยมุสลิมเกิดขึ้นหลายแห่ง เช่น ชุมชนมุสลิมเชื้อสายจามรีมคลองมหานาค ชุมชนมุสลิมเชื้อสายชาวที่รู้จักกันว่าพวกแกมก๊ะสัน พวกแขกสุหนือยูริมคลองบางกอกใหญ่ และพวกแขกตานีอยู่แถบวัดตองปุ (วัดชนะสงคราม)

ชุมชนไทยมุสลิมต่างมีความเป็นไทยในด้านสัญชาติเช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ทั่วไป แต่กลุ่มคนเหล่านี้ต่างยึดมั่นในกฎข้อห้ามทางศาสนาที่ไม่สนับสนุนให้คนมุสลิมสมรสกับคนที่นับถือศาสนาอื่น ทำให้การรวมกลุ่มของคนมุสลิมมีความหนาแน่นและเป็นปึกแผ่นมั่นคง

3. ชาวเขมร ตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลคลองกระป้อ พวกเข้รีตอยู่ทางเหนือวัดสมอรายอีกจำนวนหนึ่งอยู่ที่บ้านบาตร ถนนวรจักร ไปจนถึงริมคลองโอง่าง

4. ชาวมอญ ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมคลองคูพระนครฝั่งตะวันออกที่เรียกว่า สะพานมอญสี่กั๊ก พระยาศรี ส่วนทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาก็มีมอญอยู่ในบริเวณคลองบางหลวง

5. ชาวญวน ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณถนนพาทูร์ดและถนนตรีเพชรเรียกว่า ญวนบ้านหม้อ ที่สามเสนมีวัดญวนและบ้านญวนสะพานขาว

6. ชาวตะวันตก ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานที่ดินให้ชาวตะวันตกตั้งสถานกงสุลใหม่แทนที่เดิมที่อยู่ชานเมืองให้ชาวตะวันตกไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณคลองผดุงกรุงเกษมไปจนถึงถนนตกและย่านบางรักตั้งปรากฏชื่อถนนเป็นชื่อฝรั่งเช่น ถนนบุชกวาด ตรอกกักปัดนุชท์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวตะวันตกได้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และมีการทำธุรกิจการค้าในบริเวณย่านการค้า 2 แห่งคือ แถบกำแพงพระนคร เช่น ห้างบีกริมแอนด์โก ห้างเฮลทิสแมน และแถบนอกกำแพงเมือง เช่น ห้างยอนแซมสันและห้างเฟรเซอร์แอนดีพ ปัจจุบันชาวตะวันตกส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณถนนสุขุมวิทและประกอบธุรกิจต่าง ๆ อยู่บริเวณถนนสีลม บางรักและถนนเพชรบุรีตัดใหม่

3. ลักษณะสังคม สังคมกรุงเทพมหานครปัจจุบันเป็นสังคมใหญ่ที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นรวมทั้งปัจจัยที่มาจากภายนอกประเทศ กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการปกครองและเศรษฐกิจ ความโดดเด่นของสังคมกรุงเทพมหานครในขณะนี้คือ มีลักษณะเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวไปสู่ปริมาณตัวอย่างรวดเร็ว

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางกายภาพของกรุงเทพมหานคร สมาชิกในสังคมกรุงเทพและปริมาณพลต่างเข้ามาตั้งถิ่นฐานหรือหมุนเวียนเข้ามาหากินอยู่ในกรุงเทพมหานครทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้มีสภาพชีวิตในสังคมสมัยใหม่ซึ่งมีลักษณะที่เห็นได้ชัดดังนี้

1. การแบ่งงานกันทำ คือ สมาชิกในสังคมประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดหรือตามความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น คนอีสานเข้ามาขายข้าวเปลือก เป็นคนรับใช้ตามบ้าน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือรับราชการ ทำงานบริษัทเอกชน เป็นต้น

2. ผู้ประกอบอาชีพในสังคมสมัยใหม่มักจะเป็นคนทำงานรับจ้างเพื่อให้ได้เงินเท่านั้น

3. คนในสังคมสมัยใหม่ต้องพึ่งตลาดและใช้เงินเป็นปัจจัยในการซื้อขาย

4. สมาชิกในสังคมสมัยใหม่มีความเครียดอันเกิดจากการแข่งขันกันในหลาย ๆ ด้านเช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ เป็นต้น

4. ระบบความเชื่อและประเพณี พิธีกรรม คนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ทว่าในการนับถือพระพุทธศาสนาของคนกรุงเทพฯ รวมทั้งคนไทยทั่ว ๆ ไปนั้นยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เจือปนผสมผสานอยู่ เช่น การตั้งศาลพระภูมิ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีตามเทศกาล ได้แก่ การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 2

เรื่อง ปัญหาอาชญากรรม จำนวน 2 คาบ

1. สาระสำคัญ

ปัญหาอาชญากรรมนับเป็นปัญหาสังคมที่รุนแรงปัญหาหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ดังที่มีข่าวปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์และข่าวทางโทรทัศน์เกือบทุกวัน เช่น การลักทรัพย์ การปล้นจี้ การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม เป็นต้น ลักษณะและความรุนแรงของปัญหาอาจแตกต่างกันไปแต่มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ในสังคมและทำให้สังคมขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจปัญหาอาชญากรรมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาอาชญากรรมและเห็นความจำเป็นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของอาชญากรรม

2.2 จุดประสงค์นำทาง

1. บอกความหมายของอาชญากรรมได้
2. จำแนกประเภทของอาชญากรรมได้
3. อธิบายสาเหตุของปัญหาอาชญากรรมได้
4. วิเคราะห์ผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมได้
5. เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้

3. เนื้อหา

ปัญหาอาชญากรรม

1. ความหมายของอาชญากรรม
2. ประเภทของอาชญากรรม
3. สาเหตุของปัญหาอาชญากรรม
4. ผลกระทบของปัญหาอาชญากรรม
5. แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ครูแจกหนังสือพิมพ์ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 ฉบับให้นักเรียนวิเคราะห์ว่ามีข่าวอาชญากรรมอะไรบ้าง โดยให้ทำตารางวิเคราะห์ข่าวและนำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปตารางวิเคราะห์ข่าวที่ทุกกลุ่มนำเสนอ
3. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ความหมายของอาชญากรรมและประเภทของอาชญากรรมและให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของใบความรู้และยกตัวอย่างประเภทของอาชญากรรม

4. ให้นักเรียนสอบถามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจที่อยู่ใกล้บ้านหรือใกล้โรงเรียนหรือติดตามข่าวจากหนังสือพิมพ์เรื่อง สถิติคดีอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร แล้วนำข้อมูลที่ได้มากรอกในใบงาน แสดงสถิติคดีอาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 2540

5. นำสถิติที่รวบรวมได้มาสรุปดังนี้

5.1 ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครมากที่สุด

5.2 คดีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

5.3 คดีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มลดลง

5.4 แนวโน้มสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิด

6. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง สาเหตุของอาชญากรรมและผลที่เกิดจากการเกิดอาชญากรรมและแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และให้นักเรียนทำใบงานที่ 3

7. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มไปสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น เช่น ประชาชน ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา เป็นต้น ในประเด็นต่อไปนี้

7.1 ปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงที่สุดในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

7.2 ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น

7.3 ผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมต่อครอบครัวและสังคม

7.4 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

8. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำผลการสัมภาษณ์มาเสนอหน้าชั้นเรียน หลังจากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญ

5. สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือพิมพ์รายวัน

2. ตารางวิเคราะห์ข่าว

3. ใบความรู้เรื่อง ความหมายของอาชญากรรมและประเภทของอาชญากรรม

4. ตารางสถิติคดีอาชญากรรมปี พ.ศ. 2536 2540

5. แบบสัมภาษณ์ปัญหาอาชญากรรม

6. ใบความรู้เรื่อง สาเหตุของอาชญากรรมและผลที่เกิดจากการเกิดอาชญากรรมและแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

7. ใบงานที่ 1 3

6. การวัดและการประเมินผล

1. ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

1. การวิเคราะห์

2. การสัมภาษณ์

3. การทำงานกลุ่ม

4. การอภิปราย

5. การศึกษาใบความรู้

2. ประเมินผลจากผลงานและความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่มและงานที่ได้รับมอบหมาย
  1. การนำเสนอผลงานกลุ่ม
  2. ใบงาน
  3. การทำตารางวิเคราะห์ชาว
  4. แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบความรู้

เรื่องความหมายของอาชญากรรมและประเภทของอาชญากร

เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,565,220 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 5,562,141 คน คิดเป็นจำนวนประชากรโดยเฉลี่ย 3,554 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ในพื้นที่รับผิดชอบและจำนวนประชากรดังกล่าวของบัญชาการตำรวจนครบาลมีตำรวจรองรับการปฏิบัติงานจำนวน 14,657 คน แยกเป็นตำรวจที่ออกปฏิบัติการจริงในพื้นที่จำนวน 13,643 คน คิดเป็นอัตราส่วนตำรวจ 1 นายต่อประชากร 408 คน โดยประมาณ ด้วยเหตุที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงเป็นศูนย์รวมความเจริญ เป็นแหล่งการศึกษา การประกอบธุรกิจ ฯลฯ จึงทำให้เกิดความแออัดทั้งทางด้านประชากร อาคารสิ่งปลูกสร้าง ยานพาหนะ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา เช่น ปัญหาการลักทรัพย์ การฉกชิงวิ่งราว การปล้นทรัพย์ เป็นต้น

ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรม หมายถึง การกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและเป็นอันตรายต่อสังคม เช่น การลักทรัพย์ การฉ้อโกง การฆ่าคนตาย เป็นต้น

ประเภทของอาชญากร

บุคคลที่ไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของสังคมแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทคือ

- 1 ผู้กระทำความผิดโดยฉิวฉวย (The Casual Offender) เป็นผู้ที่กระทำความผิดโดยถือเอาความสะดวกสบาย เช่น ผู้ที่ขับรถฝ่าไฟแดงเพราะความเร่งรีบ หรือจอดรถในที่ห้ามจอดเพื่อลงไปทำธุระ
- 2 อาชญากรที่กระทำความผิดเป็นครั้งคราว (The Occasional Criminal) เป็นผู้ที่กระทำความผิดเพราะประมาทเลินเล่อไม่มีเจตนา เช่น ขับรถชนคนบาดเจ็บหรือตาย
- 3 อาชญากรที่กระทำความผิดเนื่องจากถูกกดดันทางจิตใจ (Episodic Criminal) เป็นพวกที่กระทำความผิดเพราะถูกกดดันทางจิตใจจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้เช่น ภรรยาบ้านดालโหดเพราะถูกสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจ พวกนี้จะไม่ทำผิดซ้ำอีก
- 4 อาชญากรที่ทำผิดเป็นนิสัย (Habitual Criminal) เป็นการกระทำความผิดของพวกที่ไม่สามารถทำตัวให้เข้ากับสังคมได้ รู้สึกหมดหวังในชีวิต กระทำไปโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ไม่มีการวางแผน ไม่มีแบบแผนหรือวิธีการสับโอกาสเหมาะก็กระทำให้ เช่น การลักทรัพย์ เป็นต้น
- 5 อาชญากรประเภทมืออาชีพ (Professional Criminal) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและใช้วิธีการอันแยบยลในการก่ออาชญากรรม มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ถือว่าอาชญากรรมเป็นงานสบาย รายเร็ว เช่น พวกที่ขอบลั้งกระเป๋านักตมตุนหลอกหลวง เป็นต้น

6. อาชญากรจิตผิดปกติ (The Mentally Abnormal Criminal) ได้แก่ อาชญากรที่มีความผิดปกติทางจิต เช่น เป็นโรคจิต โรคประสาท สมองพิการ ปัญญาอ่อน เป็นต้น สาเหตุที่กระทำผิดอาจเนื่องมาจากมีสิ่งกระตุ้นสติปัญญา ไม่สามารถไตร่ตรองถึงความควรไม่ควรได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานที่ 2

ตารางแสดงสถิติคดีอาชญากรรม ปี พ.ศ. 2537 - 2540

ประเภทคดี	2537		2538		2539		2540	
	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้

ให้นักเรียนนำข้อมูลจากตารางมาตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครมากที่สุดคือ.....
.....
2. คดีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มสูงขึ้นคือ.....
3. คดีอาชญากรรมที่มีแนวโน้มลดลงคือ.....
4. แนวโน้มสถิติอาชญากรรมมีลักษณะอย่างไร.....
.....
5. แนวโน้มสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นอย่างไร.....
.....

ใบความรู้

เรื่องสาเหตุของอาชญากรรม ผลของอาชญากรรมและแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

สาเหตุของอาชญากรรมโดยพื้นฐานแล้วสาเหตุของการประกอบอาชญากรรมของคนในประเทศต่าง ๆ จะคล้ายคลึงกัน จากผลการศึกษาถึงสาเหตุและอิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อการเพิ่ม ลดอาชญากรรมของกองวิจัยและวางแผน สังกัดกรมตำรวจพบว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมคือ

1. สภาพครอบครัว ผู้ที่ประกอบอาชญากรรมมักมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันแต่ทะเลาะ ทำให้เด็กขาดผู้ดูแลอาจถูกเพื่อนชักนำให้หลงผิดถึงขั้นก่ออาชญากรรมขึ้นได้ การขาดความรักความเข้าใจไม่มีความอบอุ่นจึงทดแทนด้วยการหา ความสุขนอกบ้านนอกจากนี้ความยากจนเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมทั้งนี้เพราะเมื่อคนรายากจนตนก็ย่อมต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดและจะแสวงหาหนทางให้ได้เงินมาเลี้ยงชีพ หากไม่สามารถหามาได้ด้วยวิธีการอันสุจริตก็อาจหันไปประกอบอาชญากรรมขึ้น
2. ความยากจน เป็นสาเหตุที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรม เพราะเมื่อบุคคลไม่มีรายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีพ ก็จะทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งเงินเพื่อใช้ยังชีพ ถ้าหากได้รับการชักจูงจากภายนอกหรือจากเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดีก็อาจทำให้หันเหไปประกอบอาชญากรรมได้มาก
3. การเพิ่มจำนวนประชากร จำนวนประชากรที่มีมากกว่างานทำให้เกิดปัญหาการว่างงานขึ้น เมื่อว่างงานก็ขาดรายได้มาเลี้ยงครอบครัวจึงหันไปประกอบอาชญากรรม เพื่อความอยู่รอดของตนเอง
4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากสังคมไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกทำให้คนไทยมีค่านิยมที่ผิด ๆ เช่น ค่านิยมในการใช้สินค้าต่างประเทศ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร สิ่งเหล่านั้นเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ เมื่อขาดทรัพย์ที่จะมาสนองความต้องการของตนได้ก็เป็นเหตุให้ก่ออาชญากรรมขึ้น
5. ความบกพร่องทางจิตใจ ความบกพร่องทางจิตใจหรือความไม่สมประกอบทางจิตใจ บุคคลที่มีจิตบกพร่องมักจะมีกิริยาที่แปลกและเป็นที่มาของการกระทำผิดหรือประกอบอาชญากรรมเสมอ ประதிเมื่อพูดถึงคนที่มีจิตบกพร่องจะหมายถึงบุคคล 2 ประเภทคือ คนปัญญาอ่อน กับคนที่มีบุคลิกทราวม สำหรับคนปัญญาอ่อนซึ่งเป็นคนที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ แต่สำหรับคนที่มีบุคลิกทราวม หมายถึง บุคคลที่มีได้เป็นโรคจิตแต่จัดอยู่ในพวกที่มีจิตบกพร่องไม่สามารถปรับตัวให้ถูกต้องในทางศีลธรรมทางสังคมและทางกฎหมายได้

6. เจ้าหน้าที่ประพฤตินิยมชอบ การทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรม ทำให้การปฏิบัติงานมีข้อบกพร่องอยู่มากเป็นผลให้อาชญากรขาดความยำเกรงเจ้าหน้าที่และกฎหมาย เช่น การละเว้นการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงสถิติความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ และความผิดต่อเสรีภาพ

ประเภทคดี	2536		2537		2538		2539	
	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้	เกิด	จับได้
ความผิดต่อชีวิต	10,788	4,336	14,769	6,543	17,321	8,289	21,052	8,945
ความผิดต่อร่างกาย	12,868	10,007	12,272	11,386	15,235	12,964	17,112	13,222
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,128	3,997	4,802	3,001	6,265	4,293	8,987	5,901
ความผิดต่อเสรีภาพ	225	178	330	124	254	162	302	180

ผลของอาชญากรรม

1. เสียทรัพย์สิน ถ้าคนในครอบครัวทำผิดอาจจะต้องเสียเงินเพื่อต่อสู้คดีหรือชดใช้ค่าเสียหาย ผู้เสียหายก็ได้รับความเดือดร้อนเช่นกัน อาชญากรรมย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายทั้งกับผู้ที่อาชญากรรมเองและผู้เสียหาย ผลของความเสียหายจะหนักเบาแล้วแต่กรณี

2. ไร้อิสระภาพและเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งจะนำไปสู่การเสียอนาคต สังคมรังเกียจหากกระทำการรุนแรงก็อาจจะส่งผลถึงขั้นถูกประหารชีวิต

3. สังคมขาดระเบียบ อันเป็นผลมาจากคนในสังคมขาดระเบียบวินัย เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเพราะต้องการความสะดวกสบาย ถ้าหากจำนวนอาชญากรรมมีมากขึ้นจะทำให้สังคมขาดระเบียบ คนในสังคมเดือดร้อนสับสนและถ้าผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษก็อาจจะทำให้ผู้อื่นทำตาม

4. สุขภาพจิตเสื่อม สังคมที่มีการประกอบอาชญากรรมในอัตราสูงจะส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถทำงานได้เต็มที่เพราะต้องคอยระวังภัย เช่น มีการลักทรัพย์ การจับตัวไปเรียกค่าไถ่ การเรียกค่าคุ้มครอง เป็นต้น เกิดความไม่ไว้วางใจกัน จะทำให้ประชาชนหวาดกลัว อันจะส่งผลให้สุขภาพจิตเสื่อมได้ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถปราบปรามได้ในที่สุด ประชาชนก็จะยอมอยู่ใต้อำนาจของพวกมิจฉาชีพ โดยยอมให้ข่มขู่เรียกหรือเอาทรัพย์สินหรือค่าคุ้มครองซึ่งผลที่สุกก็ทำให้กฎหมายไร้ความหมายไปในที่สุด

5. สูญเสียงบประมาณแผ่นดิน อันเนื่องมาจากการที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรเงิน งบประมาณแผ่นดินมาเพื่อใช้ในการปราบปรามอาชญากรรม และเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีและ การลงโทษผู้กระทำผิด

แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ประการคือ การป้องกัน การปราบปรามและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหอาชญากรรมมีผลกระทบต่อประชาชนทุกคน ดังนั้นการแก้ไขปัญหอาชญากรรมจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะให้ความร่วมมือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบงานที่ 3

รายงานการสัมภาษณ์ปัญหาอาชญากรรม

กรณีปัญหา .....

1. ผู้สัมภาษณ์ ..... กลุ่มที่.....

2. ผู้ให้สัมภาษณ์..... อาชีพ.....

สถานที่ทำงาน..... ตำแหน่ง.....

3. ปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงที่สุดเรียงตามลำดับ คือ

ปัญหาที่มีความรุนแรงมากเป็นอันดับ 1 .....

ปัญหาที่มีความรุนแรงมากเป็นอันดับ 2 .....

ปัญหาที่มีความรุนแรงมากเป็นอันดับ 3 .....

4. สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

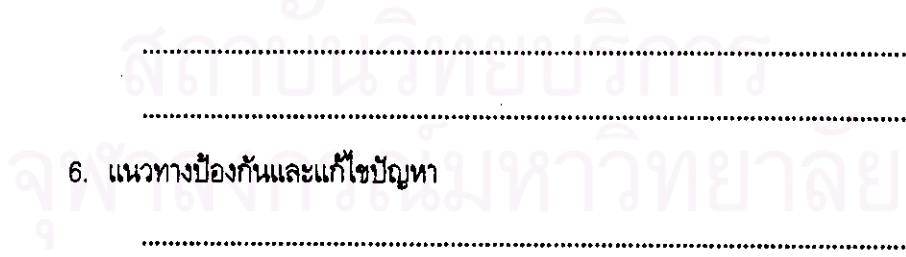
.....
.....
.....
.....

5. ผลโดยตรงและผลกระทบของปัญหาต่อครอบครัวและสังคม

.....
.....
.....
.....

6. แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

.....
.....
.....
.....

แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม

คำชี้แจง ครูสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและทำเครื่องหมาย / ลงในช่องรายการที่ กลุ่มปฏิบัติแล้วสรุป
ผลตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

กลุ่มที่ . ชื่อสมาชิก 1 ..... 2 .....
3 ..... 4 .....
5 ..... 6 .....

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. วิธีการทำงานกลุ่ม 1.1 เลือกประธานกลุ่มอย่างมีเหตุผล 1.2 กำหนดจุดประสงค์ของงานได้อย่างชัดเจน 1.3 กำหนดขั้นตอนการทำงานอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ของงาน 1.4 แบ่งงานตามขั้นตอนที่กำหนด 1.5 ปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดให้ 1.6 ประเมินผลการปฏิบัติงานและสรุปผลการปฏิบัติงาน		
2. บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม 2.1 ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 2.2 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2.3 ร่วมปฏิบัติงานกลุ่มทุกขั้นตอนด้วยความเต็มใจ 2.4 ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจจนสำเร็จ 2.5 ทำตามข้อตกลงของกลุ่มด้วยความเต็มใจ 2.6 ยอมรับและชื่นชมผลงานของกลุ่ม 2.7 ทำตามบทบาทผู้นำ ผู้ตามอย่างเหมาะสม		
3. ผลงานของกลุ่ม 3.1 ผลงานตรงตามจุดประสงค์ 3.2 ผลงานมีความถูกต้องสมบูรณ์ 3.3 ผลงานเสร็จทันเวลา		

ประวัติผู้เขียน

นางสาวสุปราณี ไกรวัฒน์สุสรณ์ เกิดวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2501 ที่จังหวัดสมุทรสาคร สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน เมื่อปีการศึกษา 2523 สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.บ.) วิชาเอกการสอนสังคมศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2526 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2537

ปัจจุบันรับราชการ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย